

สรุปสาระสำคัญของ
กฎหมายเลือกตั้ง

ตั้งแต่ฉบับแรกจนถึงฉบับปัจจุบัน
(พ.ศ. ๒๔๓๕ – ๒๕๔๒)

สารบัญ

๑. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม
พุทธศักราช ๒๔๗๕ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเลือกตั้ง
สรุปสาระสำคัญของ
- ๑. พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎรในระหว่างเวลาที่ใช้บทเฉพาะกาล
ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม
พุทธศักราช ๒๔๗๕ เอกสารหมายเลข ๑
 - ๑. พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕
แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๖ เอกสารหมายเลข ๒
 - ๑. พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ เอกสารหมายเลข ๓
 - ๑. พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ เอกสารหมายเลข ๔
 - ๑. พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ เอกสารหมายเลข ๕
๒. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว)
พุทธศักราช ๒๔๙๐ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเลือกตั้ง
สรุปสาระสำคัญของ
- ๑. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ให้ใช้ไปพลางก่อน พ.ศ. ๒๔๙๐ เอกสารหมายเลข ๖
 - ๑. พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง
แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๙๐ เอกสารหมายเลข ๗

๓. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม เอกสารหมายเลข ๘
พุทธศักราช ๒๔๗๕ รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนาม
ประเทศ พุทธศักราช ๒๔๘๒ และ รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม
ว่าด้วยบทเฉพาะกาล พุทธศักราช ๒๔๘๓ ที่เกี่ยวข้องกับ
กฎหมายเลือกตั้ง

สรุปสาระสำคัญของ

๑. พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๕๔ เอกสารหมายเลข ๑๐

๔. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม เอกสารหมายเลข ๑๑
พุทธศักราช ๒๔๗๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๕๕
ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเลือกตั้ง

สรุปสาระสำคัญของ

๑. พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๕๕ เอกสารหมายเลข ๑๒

๕. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม เอกสารหมายเลข ๑๓
พุทธศักราช ๒๔๗๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๕๕
ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเลือกตั้ง

สรุปสาระสำคัญของ

๑. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เอกสารหมายเลข ๑๔
พ.ศ. ๒๔๕๕

๒. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เอกสารหมายเลข ๑๕
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๕๕

๓. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เอกสารหมายเลข ๑๖
(ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๐

๖. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๑๑ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเลือกตั้ง
สรุปสาระสำคัญของ
- ๑. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
พ.ศ. ๒๕๑๑ เอกสารหมายเลข ๑๘
 - ๒. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๗ เอกสารหมายเลข ๑๙
๗. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๑๗ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเลือกตั้ง
สรุปสาระสำคัญของ
- ๑. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
(ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๗ เอกสารหมายเลข ๒๑
๘. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๒๑ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเลือกตั้ง
สรุปสาระสำคัญของ
- ๑. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ. ๒๕๒๒ เอกสารหมายเลข ๒๓
 - ๒. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ เอกสารหมายเลข ๒๔
 - ๓. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒
พ.ศ. ๒๕๒๖ เอกสารหมายเลข ๒๕
 - ๔. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๙ เอกสารหมายเลข ๒๖

๙. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๓๔ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเลือกตั้ง
สรุปลักษณะสำคัญของ
๑. พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
(ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ เอกสารหมายเลข ๒๘
๑๐. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘
ที่เกี่ยวกับกฎหมายเลือกตั้ง
สรุปลักษณะสำคัญของ
๑. พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ. ๒๕๒๒ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๘ เอกสารหมายเลข ๓๐
๑๑. บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๔๐ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเลือกตั้ง
สรุปลักษณะสำคัญของ
๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ
สมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ เอกสารหมายเลข ๓๒
๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ
สมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๒ เอกสารหมายเลข ๓๓

พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ในระหว่างเวลาที่ใช้บทเฉพาะกาล
ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม
พุทธศักราช ๒๔๗๕

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม
พุทธศักราช ๒๔๗๖

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒)
พุทธศักราช ๒๔๗๖

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓)
พุทธศักราช ๒๔๗๕

การตราพระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างเวลาที่ใช้บทเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ ออกโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ โดยในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้กำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ดังนี้

รัฐสภามีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งของราษฎรมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี แต่เนื่องจากบทเฉพาะกาลกำหนดว่าเมื่อราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งยังมีการศึกษาไม่จบประถมศึกษาสามัญมากกว่ากึ่งจำนวนทั้งหมด และอย่างช้าต้องไม่เกินกว่า ๑๐ ปี นับแต่วันที่ใช้พระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕ สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภท มีจำนวนเท่ากัน คือ

สมาชิกประเภทที่ ๑ (รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖) ได้แก่ ผู้ที่ราษฎรเลือกตั้ง การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทางอ้อม โดยราษฎรเลือกผู้แทนตำบลก่อน จากนั้นผู้แทนตำบลจึงไปเลือกตั้งผู้แทนราษฎร

สมาชิกประเภทที่ ๒ (รัฐธรรมนูญมาตรา ๔๗) ได้แก่ ผู้ที่พระมหากษัตริย์ทรงตั้งขึ้น

ลำดับเหตุการณ์การตราพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเลือกตั้งในช่วงของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕

พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างเวลาที่ใช้บทเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ โดยกฎหมายฉบับนี้ยังไม่ทันได้นำมาใช้ก็บังเอิญมีเหตุการณ์วุ่นวายทางการเมืองเกิดขึ้น จึงมีการปิดสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๗๖ แล้วแก้ไขเป็นกฎหมายฉบับใหม่

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๖ เป็นกฎหมายซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมหลักการจากกฎหมายฉบับแรกหลายประการ และจากกฎหมายฉบับนี้ได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดจังหวัดเพื่อการเลือกตั้ง โดยรวมเขตจังหวัดหลายจังหวัดเข้าเป็นเขตเลือกตั้ง แต่ยังไม่ทันได้ใช้ก็มีการปิดสภาผู้แทนราษฎร

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๗๖ เป็นกฎหมายที่มีความสำคัญยิ่งต่อประวัติศาสตร์การเลือกตั้งของไทย เพราะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรก ได้กระทำตามกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งมีข้อที่น่าสังเกตคือ

- ๑) การเลือกตั้งไม่ได้กระทำในวันเดียวพร้อมกันทุกจังหวัด
- ๒) การเลือกตั้งกระทำโดยทางอ้อม หรือเรียกว่าการเลือกตั้ง ๒ ชั้น กล่าวคือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะกระทำการเลือกตั้งผู้แทนตำบล หลังจากนั้น ผู้แทนตำบลจะไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรอีกชั้นหนึ่ง

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๗๕ เป็นกฎหมายที่มีความสำคัญยิ่งต่อประวัติศาสตร์การเลือกตั้งของไทย เพราะได้มีการเลือกตั้งโดยตรงเป็นครั้งแรก กฎหมายฉบับนี้มีข้อที่น่าสังเกตคือ ได้ใช้มาจนกระทั่งถึงปี พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร ทั้งนี้เพราะระยะนั้นกำลังอยู่ในระหว่างสงครามมหาเอเชียบูรพา

พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ในระหว่างเวลาที่ใช้บทเฉพาะกาล
ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม
พุทธศักราช ๒๔๗๕

สรุปสาระสำคัญ
ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ใน
ระหว่างเวลาที่ใช้บทบัญญัติเฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม
พุทธศักราช ๒๔๗๕

๑. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑

๑.๑ วิธีการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรนั้นให้ดำเนินตามลำดับดังนี้

(๑) ราษฎรผู้มีสิทธิออกเสียงในตำบลเลือกตั้งผู้แทนตำบล ๆ ละ
 หนึ่งคน

(๒) ผู้แทนตำบลในจังหวัดเลือกตั้งผู้แทนราษฎรจังหวัดละ ๑ คน
 ถ้าจังหวัดใดมีพลเมืองเกินกว่า ๑๐๐,๐๐๐ ให้เลือกตั้งผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนทุก ๆ
 ๑๐๐,๐๐๐ เศษของ ๑๐๐,๐๐๐ ถ้าถึงครึ่งในนับเป็น ๑๐๐,๐๐๐ ถ้าต่ำกว่าครึ่งให้ปัดเศษ

๑.๒ คุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

ราษฎรผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลต้องมีคุณสมบัติต่อไปนี้

- มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย

(ก) ถ้าบิดาเป็นชาวต่างประเทศ จะได้แต่งงานกับมารดาโดยชอบด้วย
 กฎหมายหรือไม่ก็ตาม ต้องเป็นผู้ที่ได้เรียนหนังสือไทย จนได้ประกาศนียบัตรชั้นมัธยม
 ปีที่ ๓ หรือได้รับราชการประจำการตามพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารแล้ว หรือได้
 รับราชการประจำแผนกอื่น ๆ ในตำแหน่งตั้งแต่เสมียนพนักงานขึ้นไปโดยมีเงินเดือน
 ประจำแล้วไม่ต่ำกว่า ๕ ปี

(ข) ถ้าเป็นคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทยต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง
 ตามที่กำหนดไว้ใน (ก) หรือได้อยู่ในราชอาณาจักรสยามเป็นเวลาติดต่อกันนับแต่เมื่อได้
 เปลี่ยนชาติมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๑๐ ปี

- มีอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์แล้ว

- ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

- ไม่เป็นผู้ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลในขณะที่มีการเลือกตั้ง

- ไม่เป็นภิกษุสามเณร นักพรตหรือนักบวชในขณะมีการเลือกตั้ง
- ไม่ถูกศาลพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิออกเสียง

๑.๓ คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบลหรือเป็นผู้แทนราษฎร นอกจากมีคุณสมบัติตามที่บัญญัติไว้ข้างต้นแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

- มีอายุ ๒๓ ปีบริบูรณ์แล้ว
- ไม่เป็นบุคคลที่มีความประพฤติเสื่อมเสียเป็นอาชญา หรือติดยาเสพติด

ให้โทษ

- มีความรู้ตามที่จะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้
- ไม่เป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะเหนื่อการเมืองตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๑

๑.๔ ความสัมพันธ์ขั้นต้นกับตำบลหรือจังหวัดที่มีการเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบล มีชื่ออยู่ในสำมะโนครัวตำบลใด ให้ออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลของตำบลนั้น

ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบลของตำบลใดต้องมีภูมิลำเนาหรือถิ่น ที่อยู่หรือมือสังหาริมทรัพย์ หรือเป็นบุคคลที่เกิดในตำบลนั้น

ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรของจังหวัดใดต้องมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่หรือมือสังหาริมทรัพย์หรือเป็นบุคคลที่เกิดในจังหวัดนั้น

ข้าราชการรับพระราชทานเงินเดือนของรัฐบาลในตำแหน่งประจำ ในจังหวัดใด จะสมัครรับเลือกเป็นผู้แทนราษฎรของจังหวัดนั้นไม่ได้ และถ้าได้รับเลือกตั้งจากจังหวัดอื่นแล้วต้องลาออกจากตำแหน่งประจำการ

และบุคคลหนึ่งจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบลได้แต่เฉพาะตำบลเดียว และจะสมัครรับเลือกเป็นผู้แทนราษฎรได้แต่เฉพาะจังหวัดเดียวกัน

๒. การเลือกตั้งผู้แทนตำบล

๒.๑ การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

เมื่อได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งผู้แทนตำบลแล้ว ให้กรรมการอำเภอจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงในตำบลนั้น ๆ ขึ้นไว้ ในการทำบัญชีรายชื่อนี้ให้ถือตามทะเบียนสำมะโนครัว

ก่อนถึงวันเลือกตั้งผู้แทนตำบลไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน ให้กรรมการอำเภอ นำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงออกประกาศไว้ ณ สาธารณสถานภายในตำบล ซึ่งประชาชนเข้าไปตรวจดูได้โดยไม่เสียค่าธรรมเนียม และให้ประกาศบัญชีรายชื่อนั้นไว้ ณ สถานที่ซึ่งจะออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลด้วย

บุคคลผู้ที่ไม่มียชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อนั้น ถ้าเห็นว่าตนสมควรมีชื่อเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลด้วยจะทำคำร้องขอให้ลงชื่อของตนในบัญชียื่นต่อกรรมการอำเภอภายใน ๑๐ วันนับตั้งแต่วันประกาศรายชื่อ พร้อมด้วยคำชี้แจงหรือเอกสารอย่างใดเพื่อสนับสนุนคำร้องก็ได้

ถ้ากรรมการอำเภอเห็นสมควรเติมชื่อผู้ร้องในบัญชีรายชื่อด้วยแล้ว ก็ให้ลงชื่อผู้นั้นไว้ในบัญชีโดยเร็ว

ถ้ากรรมการอำเภอยังคงเห็นว่าผู้ร้องไม่สมควรมีชื่อในบัญชีเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงฯ ก็ให้สั่งยกคำร้องเสียทันที แต่ผู้ร้องมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาลท้องถิ่นได้ โดยพลัน คำสั่งของศาลนั้นให้ถือว่าเป็นที่สุด แล้วให้ศาลแจ้งคำสั่งไปยังกรรมการอำเภอทันที

ถ้าหากคำสั่งของศาลยังไม่ถึงมือกรรมการตรวจคะแนนเสียงในขณะเลือกตั้ง ให้ปฏิบัติการไปตามคำสั่งเดิมของกรรมการอำเภอ

๒.๒ การสมัครเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบล

บุคคลใดปรารถนารับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบลของตำบลใดให้ลงชื่อสมัครที่กรรมการอำเภอซึ่งตำบลนั้นขึ้นอยู่ ภายในเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

ให้กรรมการอำเภอสอบสวนเพื่อทราบว่าคุณคนนั้นจะสมัครรับเลือกตั้งได้ตามคุณสมบัติที่กำหนดหรือไม่ ถ้าเห็นว่าสมัครรับเลือกตั้งได้ ก็ให้ประกาศรับไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอโดยเร็ว

ให้ผู้สมัครนำเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งเป็นจำนวน ๔ บาทและรูปถ่ายของตนขนาด ๖ นิ้ว ๔ รูปมามอบให้แก่กรรมการอำเภอด้วย

ก่อนวันเลือกผู้แทนตำบลอย่างน้อย ๓ วัน ให้กรรมการอำเภอประกาศรายชื่อ และรูปผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้ในตำบลนั้น ๆ

ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดไม่นำเงินค่าใช้จ่ายและรูปมามอบให้แก่กรรมการอำเภอตามวันที่กรรมการอำเภอกำหนดให้ถอนชื่อผู้นั้นจากเป็นผู้สมัคร

ถ้ากรรมการอำเภอไม่ยอมรับสมัคร ผู้สมัครมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาล

๒.๓ วันออกเสียงเลือกตั้ง

ให้กรรมการอำเภอกำหนดวันและสาธารณสถานที่จะออกเสียงเลือกตั้ง และให้ตั้งกรรมการตรวจคะแนนเสียงตำบลละ ๓ คน

การออกเสียงให้เริ่มแต่เวลา ๘.๐๐ นาฬิกา ถึง ๑๕.๐๐ นาฬิกา

ให้ผู้มีสิทธิออกเสียงรับแจกบัตรออกเสียงจากกรรมการอำเภอก่อนวันออกเสียง ในบัตรนั้นให้เขียนชื่อ เลขหมายบ้าน หรือหมู่บ้านของผู้มีสิทธิออกเสียง และให้ผู้มีสิทธิออกเสียงลงลายมือชื่อของตนในบัตรนั้น ถ้าลงลายมือชื่อไม่ได้ให้ลงลายนิ้วมือ โดยไม่ต้องมีพยานรับรอง

ในวันออกเสียงให้ผู้มีสิทธิออกเสียงไปแสดงตนต่อกรรมการตรวจคะแนนเสียง เพื่อให้กรรมการหมายไว้ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงว่าผู้นั้นได้มาออกเสียงแล้ว แล้วให้ผู้มีสิทธิออกเสียงนำบัตรออกเสียงไปใส่ในหีบบัตรออกเสียง ซึ่งกรรมการได้ คิดเลขหมาย และรูปผู้สมัครรับเลือกตั้ง

๒.๔ การตรวจนับคะแนนเสียง

เมื่อสิ้นเวลาออกเสียง ให้กรรมการตรวจคะแนนเสียงพร้อมกันเปิดหีบบัตรออกเสียงครั้งละหีบ แล้วให้ลงเลขหมายหีบนั้น ไว้บนบัตรออกเสียงทุกฉบับและนับแล้วบันทึกไว้ในรายงานว่าหีบนั้น ๆ มีคะแนนเสียงเท่าใดเสร็จแล้วให้เก็บบัตรออกเสียงไว้ในหีบตามเดิม

ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดได้คะแนนเสียงสูงที่สุดให้ถือว่าเป็นผู้แทนตำบล ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ถือว่าผู้ที่มีอายุสูงกว่าเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง

ถ้าศาลสั่งเพิกถอนการเลือกตั้งของผู้ได้รับคะแนนสูง ให้ถือว่าผู้ที่ได้คะแนนรองลงมาเป็นผู้แทนตำบล

ให้กรรมการตรวจคะแนนเสียงส่งหีบบัตรออกเสียงไปยังกรรมการอำเภอ และให้กรรมการอำเภอเก็บรักษาไว้ ๓ ปี แต่ไม่เกินเวลาที่ผู้แทนตำบลนั้นอยู่ในตำแหน่ง

๒.๕ การประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกตั้ง

ให้กรรมการตรวจคะแนนเสียงประกาศชื่อผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบล แล้วส่งรายงานในการเลือกตั้งไปยังกรรมการอำเภอ เพื่อส่งต่อไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด โดยเร็ว

ภายใน ๑๐ วันนับตั้งแต่วันเลือกตั้งผู้แทนตำบล บุคคลใดเห็นว่าการเลือกตั้งของผู้ได้รับคะแนนสูงมิได้เป็นไปได้โดยชอบ ผู้นั้นมีสิทธิที่จะร้องคัดค้านต่อศาลท้องถิ่นได้ เมื่อศาลได้รับคำร้องนี้แล้วให้รีบไต่สวนและวินิจฉัยว่า ควรเพิกถอนผู้รับเลือกตั้งนั้นหรือไม่ แล้วแจ้งคำสั่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดโดยเร็ว คำสั่งนี้ให้ถือว่าเป็นที่สุด

ถ้าศาลสั่งเพิกถอน แต่คำสั่งไปถึงกรรมการตรวจคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรภายหลังที่ผู้แทนตำบลนั้นได้ออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรแล้ว การออกเสียงของผู้แทนตำบลในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรนั้นเป็นอันใช้ได้

๒.๖ การขาดจากตำแหน่ง

ผู้แทนตำบลย่อมขาดจากตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติตามที่พระราชบัญญัติกำหนดไว้หรือขาดความเกี่ยวข้องกับตำบลซึ่งตนเป็นผู้แทนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และผู้แทนตำบลคงอยู่ในตำแหน่งตลอดอายุของสภาซึ่งตนเป็นผู้เลือกตั้งผู้แทนราษฎร

๓. การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร

๓.๑ การสมัครรับเลือกตั้ง

บุคคลใดปรารถนารับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรของจังหวัดใด ให้ลงชื่อสมัคร ณ ศาลากลางจังหวัดนั้น ภายในเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสอบสวนว่า บุคคลนั้นจะสมัครรับเลือกตั้งได้ตามคุณสมบัติที่กำหนดหรือไม่ ถ้าเห็นว่าสมัครรับเลือกตั้งได้ก็ให้ประกาศรับไว้ ณ ศาลากลางจังหวัดโดยเร็ว

ให้ผู้สมัครนำเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งเป็นจำนวน ๕๐ บาทและรูปถ่ายของตนขนาด ๒ นิ้ว ๔ รูปมามอบแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดด้วยก่อนวันเลือกตั้งผู้แทนราษฎรอย่างน้อย ๗ วัน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศรายชื่อ และรูปผู้สมัครรับเลือกไว้ ณ ศาลากลางจังหวัดนั้น ๆ

๓.๒ วันเลือกตั้ง

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดวันและสาธารณสถานที่จะออกเสียงเลือกตั้งและตั้งกรรมการตรวจคะแนนเสียง และให้ผู้แทนตำบลรับแจกบัตรออกเสียงจากผู้ว่าราชการจังหวัดก่อนวันออกเสียง

๓.๓ การตรวจนับคะแนนเสียง

ในวันออกเสียงให้ผู้แทนตำบลไปแสดงตนต่อกรรมการตรวจคะแนนเสียง เพื่อให้หมายไว้ในบัญชีผู้แทนตำบลว่าผู้นั้นได้มาออกเสียงแล้ว แล้วให้ผู้แทนตำบลนำบัตรออกเสียงซึ่งตนได้เขียนชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรตามจำนวนที่จังหวัดนั้นจะพึงมีได้ไปใส่ในหีบบัตรออกเสียง

เมื่อสิ้นเวลาออกเสียง ให้กรรมการตรวจคะแนนเสียงพร้อมกันเปิดหีบบัตรออกเสียงและนับ แล้วบันทึกไว้ในรายงานว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดได้คะแนนเสียงเท่าใด

บัตรออกเสียงใดมีชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเกินกว่าจำนวนที่จังหวัดนั้นจะพึงมีผู้แทนได้ หรือมีชื่อผู้ซึ่งมิใช่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง บัตรนั้นใช้ไม่ได้ ให้กรรมการบันทึกลงในบัตรนั้นว่า “เสีย”

ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดได้คะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งแห่งจำนวนเสียงที่ได้ ออกโดยถูกต้อง ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นเป็นผู้แทนราษฎร

แต่ถ้าในการเลือกตั้งครั้งแรกไม่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดได้คะแนนดังกล่าวไว้ข้างต้น หรือผู้ใดได้คะแนนเสียงดังกล่าวไว้แล้วยังมีไม่ครบจำนวนผู้แทนราษฎรซึ่งจังหวัดนั้นจะพึงมีได้ ก็ให้มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรตามจำนวนที่ยังขาดอยู่อีกครั้ง 1 ภายในเวลา ๓ วัน นับตั้งแต่วันเลือกตั้งครั้งแรก ในการเลือกตั้งครั้งที่สองนี้ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคะแนนสูงตามลำดับลงมา เป็นผู้แทนราษฎรจนครบตามจำนวน

ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ถือว่าผู้ที่มีอายุสูงกว่าเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง

๓.๔ การประกาศรับรองผล

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศชื่อผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้ง แล้วส่งรายงานไปยังกระทรวงมหาดไทยโดยเร็ว

ภายใน ๒๐ วัน นับตั้งแต่วันเลือกตั้งผู้แทนราษฎร บุคคลใดมีความเห็นว่าการเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยชอบ ผู้นั้นมีสิทธิที่จะร้องคัดค้านต่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับคำร้องคัดค้านแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งคำร้องนั้นไปยังกระทรวงมหาดไทยโดยเร็ว เพื่อส่งต่อไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎร

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเสนอคำร้องคัดค้านนั้นต่อสภาผู้แทนราษฎร ให้สภาผู้แทนราษฎรสอบสวน แล้ววินิจฉัยว่าผู้แทนราษฎรซึ่งถูกคัดค้านนั้นได้รับเลือกตั้ง

ขึ้นโดยชอบแล้วหรือไม่ หรือมีมลทิน จะให้มีการเลือกตั้งใหม่อีกครั้งหนึ่งก็แล้วแต่จะเห็นสมควร

ในระหว่างที่สภายังมิได้สั่งเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าผู้แทนราษฎรซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้แจ้งมานั้น ได้รับเลือกตั้งขึ้นโดยถูกต้อง

๔. สมาชิกผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๒

ในชั้นต้นพระมหากษัตริย์ทรงประกาศพระราชกฤษฎีกาตั้งสมาชิกประเภทที่ ๒ ขึ้น ตามรัฐธรรมนูญ

ต่อไปเมื่อจะเลือกตั้งบุคคลเข้าแทนในตำแหน่งสมาชิกที่ว่าง หรือจะต้องตั้งสมาชิกเพิ่มจำนวนขึ้นก็ดี หรือจะต้องปลดสมาชิกเพื่อลดจำนวนลงก็ดี เพื่อให้สมาชิกประเภทที่ ๒ คงมีจำนวนเท่ากับสมาชิกประเภทที่ ๑ ให้สมาชิกประเภทที่ ๒ ที่มีอยู่ในขณะนั้นประชุมเลือกตั้ง หรือปลดตามจำนวนที่จำเป็น

สมาชิกประเภทที่ ๒ นี้ ให้อยู่ในตำแหน่งตลอดวาระที่ใช้บทเฉพาะกาลแห่งรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม
พุทธศักราช ๒๔๗๖

สรุปลักษณะสำคัญ
ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๕ แก้ไขเพิ่มเติม
พุทธศักราช ๒๕๖๖

๑. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑

๑.๑ วิธีการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรนั้นให้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

(๑) ราษฎรผู้มีสิทธิออกเสียงในตำบลหนึ่ง เลือกตั้งผู้แทนตำบล ๑ คน

(๒) ผู้แทนตำบลในจังหวัดหนึ่ง เลือกตั้งผู้แทนราษฎร ๑ คน ถ้าจังหวัดใดมีพลเมืองเกินกว่า ๒๐๐,๐๐๐ ให้เลือกตั้งผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นอีก ๑ คนทุก ๆ ๒๐๐,๐๐๐ เศษของ ๒๐๐,๐๐๐ ถ้าถึง ๑๐๐,๐๐๐ ให้นับเป็น ๒๐๐,๐๐๐ ถ้าต่ำกว่า ๑๐๐,๐๐๐ ให้ปัดเศษ

๑.๒ คุณสมบัติของผู้ออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบล

ราษฎรผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย แต่

(ก) ถ้าบิดาเป็นชาวต่างประเทศ จะได้แต่งงานกับมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ต้องเป็นผู้ที่ได้เรียนหนังสือไทย จนได้ประกาศนียบัตรมัธยมปีที่ ๓ หรือได้รับราชการประจำการตามพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารแล้ว หรือได้รับราชการแผนกอื่น ๆ มาแล้วไม่ต่ำกว่า ๕ ปี

(ข) ถ้าเป็นคนที่ไม่แปลงชาติมาเป็นไทย ต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดไว้ใน (ก) หรือได้อยู่ในราชอาณาจักรสยามนับแต่เมื่อได้แปลงชาติมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๑๐ ปี

(๒) มีอายุ ๒๕ ปีบริบูรณ์แล้ว

๑.๓ คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบล

ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบล นอกจากมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ข้างต้นแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) มีอายุ ๓๐ ปีบริบูรณ์แล้ว

(๒) เป็นบุคคลที่มีอัธยาศัยและความประพฤติเรียบร้อยและไม่
ติดยาเสพติดให้โทษ

(๓) ไม่เป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะเหนื่อการเมือง ตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๑

ส่วนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรนั้น นอกจากมีคุณสมบัติ
ดังกล่าวข้างบนนี้แล้ว ต้องมีความรู้ตามที่จะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้

๑.๔ ลักษณะต้องห้ามของผู้ออกเสียงหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง

บุคคลต่อไปนี้จะใช้สิทธิออกเสียงเลือกหรือสมัครรับเลือกตั้งเป็น
ผู้แทนตำบลหรือเป็นผู้แทนราษฎรไม่ได้ ถ้าหากในขณะมีการเลือกตั้ง

(๑) เป็นบุคคล วิกลจริต หรือ จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๒) เป็นผู้ต้องคุมขังอยู่ตามหมายจับ หรือหมายของศาล

(๓) เป็นภิกษุสามเณร นักพรตหรือนักบวช

(๔) ถูกเพิกถอนสิทธิออกเสียง หรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือก
ตั้งตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาชญา

๑.๕ ความสัมพันธ์ขั้นต้นกับตำบลหรือจังหวัดที่มีการเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบล มีชื่ออยู่ในสำมะโนครัวตำบล
ใด ให้ออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลของตำบลนั้น

ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบลของตำบลใด ต้องมีภูมิลำเนา
หรือถิ่นที่อยู่หรือมีอสังหาริมทรัพย์อยู่ในตำบลนั้น

ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรของจังหวัดใด ต้องมีภูมิลำเนา
หรือถิ่นที่อยู่หรือมีอสังหาริมทรัพย์อยู่ในจังหวัดนั้น

๑.๖ ข้อห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

บุคคลผู้รับพระราชทานเงินเดือนจากรัฐบาลในตำแหน่งใด ๆ นอก
จากตำแหน่งการเมืองว่าจะสมัครรับเลือกตั้งไม่ได้

บุคคลหนึ่งจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบลได้แต่เฉพาะตำบล
เดียว และจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรได้แต่เฉพาะจังหวัดเดียวกัน

๒. การเลือกตั้งผู้แทนตำบล

๒.๑ การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

เมื่อได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาว่าให้มีการเลือกตั้งผู้แทนตำบลแล้ว ให้กรรมการอำเภอจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงในตำบลนั้น ๆ ขึ้นไว้ ในการจัดทำบัญชีรายชื่อนี้ให้ถือตามทะเบียนสำมะโนครัว

๒.๒ การประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิออกเลือกตั้ง

ก่อนถึงวันเลือกตั้งผู้แทนตำบลไม่น้อยกว่า ๕๐ วัน ให้กรรมการอำเภอนำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียง ออกประกาศไว้ ณ สาธารณสถาน ภายในตำบล ซึ่งประชาชนเข้าไปตรวจดูได้ โดยไม่เสียค่าธรรมเนียม และให้ประกาศรายชื่อนั้นไว้ สถานที่ซึ่งจะออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลด้วย

บุคคลผู้ไม่มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อชื่อนั้น ถ้าเห็นว่าตนสมควรมีชื่อเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลด้วยจะทำคำร้องขอให้ลงชื่อของตนในบัญชี ยื่นต่อกรรมการอำเภอภายใน ๑๕ วันนับตั้งแต่วันประกาศรายชื่อ พร้อมด้วยคำชี้แจงหรือเอกสารอย่างใดเพื่อสนับสนุนคำร้องก็ได้

ถ้ากรรมการอำเภอเห็นสมควรเติมชื่อผู้ร้องในบัญชีรายชื่อด้วยแล้ว ก็ให้ลงชื่อชื่อนั้นไว้ในบัญชีโดยเร็ว

ถ้ากรรมการอำเภอยังคงเห็นว่าผู้ร้องไม่สมควรมีชื่อในบัญชีเป็นผู้มีสิทธิออกเสียง ก็ให้สั่งยกคำร้องเสียทันที แต่ผู้ร้องมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาลท้องถิ่นได้ คำสั่งของศาลนั้นให้ถือว่าเป็นที่สุด และให้ศาลแจ้งคำสั่งไปยังกรรมการอำเภอทันที

ถ้าหากคำสั่งของศาลไปยังไม่ถึงมือกรรมการตรวจคะแนนเสียงในขณะเลือกตั้ง ท่านให้ปฏิบัติการไปตามคำสั่งเดิมของกรรมการอำเภอ

๒.๓ การสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบล

บุคคลใดปรารถนารับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบลของตำบลใด ให้ลงชื่อสมัครที่กรรมการอำเภอซึ่งตำบลนั้นขึ้นอยู่ ภายในเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

ให้กรรมการอำเภอสอบสวน เพื่อทราบว่าคุณคนนั้นจะสมัครรับเลือกตั้งได้ตามคุณสมบัติที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ ถ้าเห็นว่าสมัครรับเลือกตั้งได้ก็ให้ประกาศรับไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอโดยเร็ว

ก่อนวันเลือกตั้งผู้แทนตำบล ๗ วัน ให้กรรมการอำเภอประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้ในตำบลนั้น ๆ

๒.๔ การโต้แย้งการไม่รับสมัครของกรรมการอำเภอ

ถ้ากรรมการอำเภอไม่ยอมรับผู้สมัคร ผู้สมัครมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาล ถ้าคำสั่งของศาลไปถึงมือกรรมการอำเภอไม่ทันการประกาศรายชื่อผู้สมัคร ให้ปฏิบัติการไปตามคำสั่งกรรมการอำเภอ

๒.๕ กำหนดการออกเสียงเลือกตั้ง

ให้กรรมการอำเภอกำหนดวันและสาธารณสถานที่จะออกเสียงเลือกตั้ง และให้ตั้งกรรมการตรวจคะแนนเสียงตำบลละ ๓ คน

การออกเสียงให้เริ่มแต่เวลา ๘.๐๐ นาฬิกา ถึง ๑๖.๐๐ นาฬิกา ให้กระทรวงเจ้าหน้าที่ออกกฎกระทรวงว่าด้วยการควบคุมการออกเสียงและการจัดทำหีบบัตรออกเสียง

ในวันออกเสียงให้ผู้มีสิทธิออกเสียงไปแสดงตนต่อกรรมการตรวจคะแนนเสียง เพื่อกรรมการจะได้มอบบัตรออกเสียงให้และหมายไว้ในบัญชีรายชื่อ แล้วให้ผู้มีสิทธิออกเสียงนำบัตรนั้นไปใส่ในหีบบัตรออกเสียงซึ่งกรรมการได้ขีดเลขหมายและชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้

เมื่อหมดเวลาออกเสียงให้กรรมการพร้อมกันเปิดหีบบัตรและนับคะแนน แล้วบันทึกไว้ว่าหีบนั้น ๆ มีคะแนนเสียงเท่าใด เสร็จแล้วให้เก็บบัตรออกเสียงไว้ในหีบตามเดิม

๒.๖ ผลคะแนนการออกเสียงเลือกตั้ง

ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดได้คะแนนสูงที่สุดให้ถือว่าเป็นผู้แทนตำบล ถ้าคะแนนเท่ากัน ให้ถือว่าผู้ที่มีอายุสูงกว่าเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง อนึ่งถ้าศาลสั่งเพิกถอนการเลือกตั้งของผู้ได้รับคะแนนสูง ให้ถือว่าผู้ที่ได้คะแนนรองลงมาเป็นผู้แทนตำบล

ให้กรรมการส่งหีบบัตรออกเสียงไปยังกรรมการอำเภอ และให้กรรมการอำเภอเก็บรักษาไว้ ๓ ปี แต่ไม่เกินเวลาที่ผู้แทนตำบลนั้นอยู่ในตำแหน่ง

๒.๗ การประกาศผลการออกเสียงเลือกตั้ง

ให้กรรมการประกาศชื่อผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบลแล้ว ส่งรายงานในการเลือกตั้งไปยังกรรมการอำเภอ เพื่อส่งต่อไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด โดยเร็ว

ภายใน ๑๐ วัน นับตั้งแต่วันเลือกตั้งผู้แทนตำบล บุคคลผู้มีสิทธิออกเสียงในตำบลใดเห็นว่าการเลือกตั้งในตำบลนั้นมีได้เป็นไปโดยชอบ ผู้นั้นมีสิทธิที่จะร้องคัดค้านต่อศาลท้องถิ่นได้ เมื่อศาลได้รับคำร้องนี้แล้วให้รีบไต่สวนและวินิจฉัยว่าควรเพิกถอนผู้รับเลือกตั้งนั้นหรือไม่ แล้วแจ้งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดโดยเร็ว คำสั่งของศาลนั้นให้ถือว่าเป็นที่สุด

ถ้าศาลสั่งเพิกถอน แต่คำสั่งไปถึงกรรมการตรวจคะแนนเสียงเลือกผู้แทนราษฎรภายหลังที่ผู้แทนตำบลนั้นได้ออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรแล้ว การออกเสียงของผู้แทนตำบลในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรนั้นเป็นอันใช้ได้

ผู้แทนตำบลย่อมขาดจากตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติตามที่พระราชบัญญัติกำหนดไว้หรือขาดความเกี่ยวข้องกับตำบลซึ่งตนเป็นผู้แทนตามที่พระราชบัญญัติกำหนดไว้

ถ้าผู้แทนตำบลตายหรือขาดจากตำแหน่ง หรือตกอยู่ในเงื่อนไขดังที่ระบุไว้ในข้อ ๑.๔ และ ๑.๖ และจะต้องมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรขึ้นใหม่ ให้มีการเลือกตั้งผู้แทนตำบลเสียก่อนที่จะเลือกตั้งผู้แทนราษฎร

๓. การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร

๓.๑ การสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนจังหวัด

บุคคลใดปรารถนาจะรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนจังหวัดใด ให้ลงชื่อสมัคร ณ ศาลากลางจังหวัดนั้นภายในเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสอบสวนว่า บุคคลนั้นจะสมัครรับเลือกตั้งได้ตามคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หรือไม่ ถ้าเห็นว่าสมัครรับเลือกตั้งได้ก็ให้ประกาศรับไว้ ณ ศาลากลางจังหวัดโดยเร็ว

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดวันและสาธารณสถานที่จะออกเสียงเลือกตั้ง และตั้งกรรมการตรวจคะแนนเสียงจังหวัดละสามคน

๓.๒ ขั้นตอนการออกเสียงเลือกตั้ง

ในวันออกเสียงให้ผู้แทนตำบลไปแสดงตนต่อกรรมการตรวจคะแนนเสียงเพื่อกรรมการจะได้มอบบัตรออกเสียงให้และหมายไว้ในบัญชีรายชื่อ แล้วให้ผู้แทนตำบลนำบัตรออกเสียงซึ่งตนได้กาชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรตามจำนวนที่จังหวัดนั้นจะพึงมีได้ไปใส่ในหีบบัตรออกเสียง

เมื่อหมดเวลาออกเสียง ให้กรรมการพร้อมกันเปิดหีบบัตรและนับคะแนน แล้วบันทึกไว้ว่าผู้สมัครคนใดได้คะแนนเท่าใด

บัตรออกเสียงใดมีกาชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเกินกว่าจำนวนที่จังหวัดนั้นจะมีผู้แทนได้ ไม่ให้นับเป็นคะแนน และให้กรรมการบันทึกลงไว้ในบัตรนั้นว่า “ใช้ไม่ได้”

๓.๓ ผลคะแนนการเลือกตั้ง

ในจังหวัดซึ่งจะมีผู้แทนราษฎรได้แต่เพียงคนเดียวนั้น ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคะแนนสูงสุดเป็นผู้แทนราษฎร และในจังหวัดซึ่งมีผู้แทนได้มากกว่าคนหนึ่งนั้น ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคะแนนสูงตามลำดับลงมาเป็นผู้แทนราษฎรจนครบตามจำนวน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ผู้ที่มีอายุสูงกว่าเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศชื่อผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้ง แล้วส่งรายงานไปยังกระทรวงมหาดไทย โดยเร็ว

๓.๔ การคัดค้านผลการเลือกตั้ง

ภายใน ๒๐ วันนับตั้งแต่วันเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ผู้แทนตำบลในจังหวัดใดมีความเห็นว่าการเลือกตั้งในจังหวัดนั้นมีได้เป็นไปโดยชอบหรือไม่ ท่านว่าผู้นั้นมีสิทธิที่จะร้องคัดค้านต่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้

เมื่อได้รับคำร้องคัดค้านแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งคำร้องนั้นไปยังกระทรวงมหาดไทยโดยเร็ว เพื่อส่งต่อไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎร

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเสนอคำร้องคัดค้านนั้นต่อสภาผู้แทนราษฎร ให้สภาผู้แทนราษฎรสอบสวนแล้ววินิจฉัยว่าผู้แทนราษฎร ซึ่งถูกคัดค้านนั้นได้รับเลือกตั้งขึ้นโดยชอบแล้วหรือไม่ หรือมีมลทินจะให้มีการเลือกตั้งใหม่อีกครั้งหนึ่งก็แล้วแต่จะเห็นสมควร

ในระหว่างที่สภายังมิได้สั่งเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าผู้แทนราษฎร ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้แจ้งมานั้นได้รับเลือกตั้งขึ้นโดยถูกต้อง

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒)

พุทธศักราช ๒๔๗๖

สรุปลักษณะสำคัญ
ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๕
แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๖๖ ฉบับที่ ๒

๑. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑

๑.๑ วิธีการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรนั้นให้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

(๑) ราษฎรผู้มีสิทธิออกเสียงในตำบลเลือกตั้งผู้แทนตำบลฯ ละ ๑ คน

(๒) ผู้แทนตำบลในจังหวัดเลือกตั้งผู้แทนราษฎรจังหวัดละ ๑ คน

ถ้าจังหวัดใดมีพลเมืองเกินกว่า ๒๐๐,๐๐๐ ให้เลือกตั้งผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นอีก ๑ คนทุกๆ ๒๐๐,๐๐๐

๑.๒ คุณสมบัติของผู้ออกเสียงเลือกตั้ง

ราษฎรผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

๑. มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย แต่

(ก) ถ้าบิดาเป็นชาวต่างประเทศ จะได้แต่งงานกับมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ต้องเป็นผู้ที่ได้เรียนหนังสือไทยจนได้ประกาศนียบัตรชั้นมัธยมปีที่ ๓ หรือได้รับราชการประจำการตามพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหารแล้ว หรือได้รับราชการประจำแผนกอื่นๆ ในตำแหน่งตั้งแต่เสมียนพนักงานขึ้นไปโดยมีเงินเดือนประจำแล้วไม่ต่ำกว่า ๕ ปี

(ข) ถ้าเป็นคนที่แปลงชาติมาเป็นไทยต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดไว้ใน (ก) หรือได้อยู่ในราชอาณาจักรสยามเป็นเวลาติดต่อกันนับแต่เมื่อได้แปลงชาติมาแล้วไม่ต่ำกว่า ๑๐ ปี

๒. มีอายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์แล้ว

๓. ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

๔. ไม่เป็นผู้ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลในขณะที่มีการเลือกตั้ง

๕. ไม่เป็นภิกษุสามเณร นักพรตหรือนักบวชในขณะที่มีการเลือกตั้ง

๖. ไม่ถูกศาลพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิออกเสียง

๑.๓ คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบลหรือเป็นผู้แทนราษฎร นอกจากมีคุณสมบัติตามที่บัญญัติไว้ข้างต้นแล้ว จะต้องมียุทธศาสตร์ดังต่อไปนี้

๑. มีอายุ ๒๓ ปีบริบูรณ์แล้ว

๒. ไม่เป็นบุคคลที่มีความประพฤติเสื่อมเสียเป็นอาชญา หรือติดยาเสพติดให้โทษ

๓. มีความรู้ตามที่จะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้

๔. ไม่เป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะเหนือการเมืองตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๑

๑.๔ ความสัมพันธ์ขั้นต้นกับตำบลหรือจังหวัดที่มีการเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลมีชื่ออยู่ในสำมะโนครัวตำบลใด ให้ออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลของตำบลนั้น

ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบลของตำบลใดต้องมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่หรือมีอสังหาริมทรัพย์ หรือเป็นบุคคลที่เกิดในตำบลนั้น

ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรของจังหวัดใดต้องมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่หรือมีอสังหาริมทรัพย์ หรือเป็นบุคคลที่เกิดในจังหวัดนั้น

ข้าราชการรับพระราชทานเงินเดือนของรัฐบาลในตำแหน่งประจำในจังหวัดใด จะสมัครรับเลือกเป็นผู้แทนราษฎรของจังหวัดนั้นไม่ได้ และถ้าได้รับเลือกตั้งจากจังหวัดอื่นแล้วต้องลาออกจากตำแหน่งประจำ และบุคคลหนึ่งจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบลได้แต่เฉพาะตำบลเดียว และจะสมัครรับเลือกเป็นผู้แทนราษฎรได้แต่เฉพาะจังหวัดเดียวกัน

๒. การเลือกตั้งผู้แทนตำบล

๒.๑ การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

เมื่อได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาว่าให้มีการเลือกตั้งผู้แทนตำบลแล้ว ให้กรรมการอำเภอจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงในตำบลนั้นๆ ขึ้นไว้ ในการทำบัญชีรายชื่อนี้ให้ถือตามทะเบียนสำมะโนครัว

ก่อนถึงวันเลือกตั้งผู้แทนตำบลไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน ให้กรรมการอำเภอ นำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงออกประกาศไว้ ณ สาธารณสถานภายในตำบลซึ่งประชาชนเข้าไปตรวจดูได้โดยไม่เสียค่าธรรมเนียม และให้ประกาศบัญชีรายชื่อนั้นไว้ ณ สถานที่ซึ่งจะออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลด้วย

บุคคลผู้ที่ไม่มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อนั้น ถ้าเห็นว่าตนสมควรมีชื่อเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนตำบลด้วย จะทำคำร้องขอให้ลงชื่อของตนในบัญชียื่นต่อกรรมการอำเภอภายใน ๗ วันนับตั้งแต่วันประกาศรายชื่อ พร้อมด้วยคำชี้แจงหรือเอกสารอย่างใดเพื่อสนับสนุนคำร้องก็ได้

ถ้ากรรมการอำเภอ เห็นสมควรเติมชื่อผู้ร้องในบัญชีรายชื่อด้วยแล้ว ก็ให้ลงชื่อผู้นั้นไว้ในบัญชีโดยเร็ว

ถ้ากรรมการอำเภอยังคงเห็นว่าผู้ร้องไม่สมควรมีชื่อในบัญชีเป็นผู้มีสิทธิออกเสียง ก็ให้สั่งยกคำร้องเสียทันที แต่ผู้ร้องมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาลท้องถิ่นได้โดยพลัน คำสั่งของศาลนั้นให้ถือเป็นที่สุด แล้วให้ศาลแจ้งคำสั่งไปยังกรรมการอำเภอทันที

ถ้าหากคำสั่งของศาลไปยังไม่ถึงมือกรรมการตรวจคะแนนเสียงในขณะเลือกตั้ง ให้ปฏิบัติการไปตามคำสั่งเดิมของกรรมการอำเภอ

๒.๒ การสมัครเป็นผู้แทนตำบล

บุคคลใดปรารถนารับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบลของตำบลใด ให้ลงชื่อสมัครที่กรรมการอำเภอซึ่งตำบลนั้นขึ้นอยู่ ภายในเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

ให้กรรมการอำเภอสอบสวนเพื่อทราบว่าคุณคนนั้นจะสมัครรับเลือกตั้งได้ตามคุณสมบัติที่กำหนดหรือไม่ ถ้าเห็นว่าสมัครรับเลือกตั้งได้ ก็ให้ประกาศรับไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอโดยเร็ว

ก่อนวันเลือกผู้แทนตำบลอย่างน้อย ๓ วัน ให้กรรมการอำเภอประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้ในตำบลนั้นๆ

ถ้ากรรมการอำเภอไม่ยอมรับสมัคร ผู้สมัครมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาล

ให้กรรมการอำเภอกำหนดวัน และสาธารณสถานที่จะออกเสียงเลือกตั้ง และให้ตั้งกรรมการตรวจคะแนนเสียงตำบลละ ๓ คน

๒.๓ วันออกเสียงเลือกตั้ง

การออกเสียงให้เริ่มแต่เวลา ๐๕.๐๐ นาฬิกา ถึง ๑๕.๐๐ นาฬิกา

ในวันออกเสียงให้ผู้มีสิทธิออกเสียงไปแสดงตนต่อกรรมการตรวจคะแนนเสียง เพื่อกรรมการจะได้มอบบัตรออกเสียงให้และหมายไว้ในบัญชีรายชื่อ แล้วให้ผู้มีสิทธิออกเสียงนำบัตรนั้นไปใส่ในหีบบัตรออกเสียงซึ่งกรรมการได้ติดเลขหมาย และชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งไว้

เมื่อสิ้นเวลาออกเสียง ให้กรรมการตรวจคะแนนเสียงพร้อมกันเปิดหีบบัตรออกเสียงครั้งละหีบ แล้วให้ลงเลขหมายหีบนั้นไว้บนบัตรออกเสียงทุกฉบับ และนับแล้วบันทึกไว้ในรายงานว่าหีบนั้นๆ มีคะแนนเสียงเท่าใดเสร็จแล้ว ให้เก็บบัตรออกเสียงไว้ในหีบตามเดิม

๒.๔ ผลคะแนนการเลือกตั้ง

ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดได้คะแนนเสียงสูงที่สุดให้ถือว่าเป็นผู้แทนตำบล ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ถือว่าผู้ที่มีอายุสูงกว่าเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง

อนึ่งถ้าศาลตั้งเพิกถอนการเลือกตั้งของผู้ได้รับคะแนนสูง ให้ถือว่าผู้ที่ได้คะแนนรองลงมาเป็นผู้แทนตำบล

ให้กรรมการตรวจคะแนนเสียงส่งหีบบัตรออกเสียงไปยังกรมการอำเภอ และให้กรมการอำเภอเก็บรักษาไว้ ๓ ปี แต่ไม่เกินเวลาที่ผู้แทนตำบลนั้นอยู่ในตำแหน่ง

ให้กรรมการตรวจคะแนนเสียงประกาศชื่อผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบล แล้วส่งรายงานในการเลือกตั้งไปยังกรมการอำเภอ เพื่อส่งต่อไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดโดยเร็ว

๒.๕ การคัดค้านผลการเลือกตั้ง

ภายใน ๑๐ วันนับตั้งแต่วันเลือกตั้งผู้แทนตำบล บุคคลใดเห็นว่าการเลือกตั้งของผู้ได้รับคะแนนสูงมิได้เป็นไปโดยชอบ ผู้นั้นมีสิทธิที่จะร้องคัดค้านต่อศาลท้องถิ่นได้ เมื่อศาลได้รับคำร้องนี้แล้วให้รีบไต่สวนและวินิจฉัยว่า ควรเพิกถอนผู้รับเลือกตั้งนั้นหรือไม่ แล้วแจ้งคำสั่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดโดยเร็ว คำสั่งนี้ให้ถือเป็นที่สุด

ถ้าศาลสั่งเพิกถอน แต่คำสั่งไปถึงกรรมการตรวจคะแนนเสียงเลือกผู้แทนราษฎรภายหลังที่ผู้แทนตำบลนั้นได้ออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎรแล้ว การออกเสียงของผู้แทนตำบลในการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรนั้นเป็นอันใช้ได้

๒.๖ การขาดจากตำแหน่ง

ผู้แทนตำบลย่อมขาดจากตำแหน่งเมื่อขาดคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือขาดความเกี่ยวข้องกับตำบลซึ่งตนเป็นผู้แทนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ผู้แทนตำบลคงอยู่ในตำแหน่งตลอดอายุของสภาซึ่งตนเป็นผู้เลือกตั้งผู้แทนราษฎร

๓. การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร

๓.๑ การสมัครรับเลือกตั้ง

บุคคลใดปรารถนารับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรของจังหวัดใด ให้ลงชื่อสมัคร ณ ศาลากลางจังหวัดนั้น ภายในเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสอบสวนว่า บุคคลนั้นจะสมัครรับเลือกตั้งได้ตามคุณสมบัติที่กำหนดหรือไม่ ถ้าเห็นว่าสมัครรับเลือกตั้งได้ก็ให้ประกาศรับไว้ ณ ศาลากลางจังหวัดโดยเร็ว

ให้ผู้สมัครนำเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งเป็นจำนวน ๓๐ บาท และรูปถ่ายของตนขนาด ๖ นิ้ว ๔ รูปมามอบแก่ผู้ว่าราชการจังหวัดด้วยก่อนวันเลือกตั้งผู้แทนราษฎรอย่างน้อย ๗ วัน ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศรายชื่อและรูปผู้สมัครรับเลือกไว้ ณ ศาลากลางจังหวัดนั้นๆ

ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดไม่นำเงิน ๓๐ บาทและรูปมามอบให้แก่ผู้ว่าราชการจังหวัดภายในวันที่ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดให้ ท่านให้ถอนชื่อผู้นั้นจากเป็นผู้สมัคร

๓.๒ วันออกเสียงเลือกตั้ง

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดวันและสาธารณสถานที่จะออกเสียงเลือกตั้ง และตั้งกรรมการตรวจคะแนนเสียงสถานที่ละ ๓ คน

ในวันออกเสียงให้ผู้แทนตำบลไปแสดงตนต่อกรรมการตรวจคะแนนเสียง เพื่อกรรมการจะได้มอบบัตรออกเสียงให้และหมายไว้ในบัญชีรายชื่อ แล้วให้ผู้แทนตำบลนำบัตรออกเสียงซึ่งตนได้กาชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรตามจำนวนที่จังหวัดนั้นจะพึงมีได้ไปใส่ในหีบบัตรออกเสียง

เมื่อหมดเวลาออกเสียง ให้กรรมการพร้อมกันเปิดหีบบัตรและนับคะแนนแล้วบันทึกไว้ว่าผู้สมัครคนใดได้คะแนนเท่าใด

บัตรออกเสียงใดมีกาชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเกินกว่าจำนวนที่จังหวัดนั้นจะพึงมีผู้แทนได้ ไม่ให้นับเป็นคะแนนและให้กรรมการบันทึกลงไว้ในบัตรนั้นว่า “ใช้ไม่ได้”

๓.๓ ผลคะแนนเลือกตั้ง

ในจังหวัดซึ่งจะมีผู้แทนราษฎรได้แต่เพียงคนเดียวนั้น ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคะแนนสูงสุดเป็นผู้แทนราษฎรและในจังหวัดซึ่งมีผู้แทนได้มากกว่าคนหนึ่งนั้น ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคะแนนสูงตามลำดับลงมาเป็นผู้แทนราษฎรจนครบตามจำนวน

ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ถือว่าผู้ที่มีอายุสูงกว่าเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง เวลาและการควบคุมการออกเสียง การเก็บรักษาหีบบัตรออกเสียงให้นำบทบัญญัติในเรื่องการเลือกตั้งเป็นผู้แทนตำบล มาใช้บังคับ โดยอนุโลม

๓.๔ การคัดค้านผลการเลือกตั้ง

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศชื่อผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งแล้วส่งรายงานไปยังกระทรวงมหาดไทยโดยเร็ว

ภายใน ๒๐ วันนับตั้งแต่วันเลือกตั้งผู้แทนราษฎรบุคคลใดมีความเห็นว่าการเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยชอบ ผู้นั้นมีสิทธิที่จะร้องคัดค้านต่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้

เมื่อได้รับคำร้องคัดค้านแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งคำร้องนั้นไปยังกระทรวงมหาดไทยโดยเร็ว เพื่อส่งต่อไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎร

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเสนอคำร้องคัดค้านนั้นต่อสภาผู้แทนราษฎร ให้สภาผู้แทนราษฎรสอบสวนแล้ววินิจฉัยว่าผู้แทนราษฎรซึ่งถูกคัดค้านนั้นได้รับเลือกตั้งขึ้นโดยชอบแล้วหรือไม่ หรือมีมลทิน จะให้มีการเลือกตั้งใหม่อีกครั้งหนึ่งก็แล้วแต่จะเห็นสมควร

ในระหว่างที่สภายังมิได้สั่งเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าผู้แทนราษฎรซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้แจ้งมานั้นได้รับเลือกตั้งขึ้น โดยถูกต้อง

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓)

พุทธศักราช ๒๔๗๕

สรุปลักษณะสำคัญ
พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๕
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๕๖๕

๑. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑

๑.๑ พระราชกฤษฎีกากำหนดการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร จะทำได้ต่อเมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาให้เลือกตั้งผู้แทนราษฎรแล้ว พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุระยะเวลารับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้ง และระยะเวลาอันจะพึงกำหนดวันเลือกตั้งด้วย

เมื่อได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาให้เลือกตั้งผู้แทนราษฎรแล้ว ให้คณะกรรมการจังหวัดแห่งจังหวัดที่เขตเลือกตั้งนั้นตั้งอยู่ ประกาศกำหนดวันเลือกตั้งวันเลือกตั้งนั้นต้องอยู่ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา และต้องประกาศกำหนดล่วงหน้าเพื่อให้ราษฎรทราบไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน และวันเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งแห่งหนึ่งจะต้องกำหนดให้เป็นวันเดียวกันทุกหน่วยลงคะแนน

๑.๒ เขตเลือกตั้ง

ให้ใช้เขตจังหวัดหนึ่งเป็นเขตเลือกตั้งเขตหนึ่ง ถ้าจังหวัดใดมีจำนวนราษฎรตามผลการสำรวจสำมะโนครัวครั้งหลังที่สุดเกินกว่า ๒๐๐,๐๐๐ คน ให้จังหวัดนั้นมีเขตเลือกตั้งเพิ่มขึ้นอีกเขตหนึ่งต่อจำนวนราษฎรทุก ๒๐๐,๐๐๐ คน เศษของ ๒๐๐,๐๐๐ ถ้าถึงหรือกว่า ๑๐๐,๐๐๐ ให้นับเป็น ๒๐๐,๐๐๐

ถ้าจังหวัดใดพึงมีเขตเลือกตั้งกว่าเขตหนึ่ง ให้ประกาศแบ่งเขตโดยพระราชกฤษฎีกาก่อนวันเลือกตั้งอันจะพึงกำหนดไม่น้อยกว่า ๖๐ วัน และในการแบ่งเขตนั้นให้มีจำนวนราษฎรใกล้เคียงกันเท่าที่จะแบ่งได้ โดยใช้เขตของบรรดาอำเภออันต่อเนื่องใกล้เคียงกันเป็นเขต ในพระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุว่าเป็นเขตเลือกตั้งที่เท่าใดในจังหวัดใด

ในเขตเลือกตั้งใด ถ้ามีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว ให้ถือว่าผู้สมัครนั้นพลเมืองได้เลือกตั้งแล้วโดยไม่ต้องลงคะแนนเลือกตั้ง

๑.๓ การรับรองสิทธิของผู้เลือกตั้ง

นายจ้างทั้งปวงต้องให้ความสะดวกตามสมควรแก่ลูกจ้างในอันที่จะใช้สิทธิเลือกตั้ง และสมัครรับเลือกตั้ง ความข้อนี้อาจใช้บังคับแก่ทบวงการเมืองด้วยโดยอนุโลม ในการสอบสวนได้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดี ผู้เลือกตั้งไม่จำเป็นต้องให้การว่าตนได้ลงคะแนนเลือกตั้งผู้ใด

๑.๔ อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง

นอกจากหน้าที่ซึ่งบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ ให้คณะกรรมการจังหวัดและคณะกรรมการอำเภอมีหน้าที่จัดการให้ความสะดวกและรักษาความสงบเรียบร้อย ในการเลือกตั้ง

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงวางระเบียบควบคุมการลงคะแนน และกิจการอื่นๆ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

๒. สิทธิเลือกตั้งและการสมัครรับเลือกตั้ง

๒.๑ คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้แทนราษฎรต้องมีอายุเป็นผู้ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลในวันเลือกตั้ง ทั้งต้องมีคุณสมบัติและไม่ขาดคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คือ

(๑) สัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย แต่ผู้มีสัญชาติเป็นไทยคนใด

(ก) ถ้าบิดาเป็นคนต่างประเทศซึ่งได้สมรสกับมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม ต้องเป็นผู้ที่ได้เรียนภาษาไทยจนได้รับประกาศนียบัตรไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมปีที่ ๓ ตามหลักสูตรของกระทรวงธรรมการ หรือได้รับราชการประจำการตามกฎหมายลักษณะเกณฑ์ทหาร หรือเป็นข้าราชการ พนักงานเทศบาล พนักงานสุขาภิบาล หรือครูโรงเรียนประชาบาล โดยมีเงินเดือนประจำมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี

(ข) ถ้าเป็นบุคคลแปลงชาติเป็นไทย ต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง อันกำหนดไว้ใน (ก) หรือได้มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรติดต่อกันนับแต่เมื่อแปลงชาติมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี

(๒) อายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์ ในวันแรกแห่งระยะเวลาซึ่งกำหนดให้มีการเลือกตั้งในพระราชกฤษฎีกา

- ผู้ขาดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คือ

(๑) บุคคลวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๒) บุคคลหูหนวกและเป็นใบ้ซึ่งไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้

(๓) ภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(๔) ผู้อยู่ในระหว่างถูกศาลพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

๒.๒ คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งต้องเป็นผู้มีสิทธิเป็นผู้เลือกตั้ง ไม่ขาดคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น และต้องเป็นผู้ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่ ๒ ปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึง ๕ ปีในวันเลือกตั้งเว้นแต่ความผิดส่วนตัว หรือฐานประมาทกับที่ต้องมีคุณสมบัติเพิ่มเติมดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) อายุไม่ต่ำกว่า ๒๓ ปีบริบูรณ์ ในวันแรกแห่งระยะเวลาซึ่งกำหนดให้มีการเลือกตั้งในพระราชกฤษฎีกา

(๒) มีความรู้ไม่ต่ำกว่าประถมศึกษาสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงธรรมการ หรือมีความรู้ซึ่งกระทรวงธรรมการรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่านั้น

- ผู้ขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง คือ

(๑) ผู้อยู่ในฐานะเหนือการเมืองตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๑

(๒) บุคคลหูหนวก หรือเป็นใบ้ หรือตาบอดทั้งสองข้าง

(๓) ผู้ติดยาเสพติดให้โทษ

(๔) บุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี

๒.๓ ห้ามข้าราชการหรือพนักงานเทศบาลสมัครรับเลือกตั้ง

นอกจากข้าราชการการเมืองห้ามมิให้ข้าราชการ หรือพนักงานเทศบาล ซึ่งมีเงินเดือนและตำแหน่งประจำในจังหวัดใด สมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดนั้น

ถ้าข้าราชการหรือพนักงานเทศบาลผู้ใดได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรต้องลาออกจากตำแหน่งประจำการ ในส่วนข้าราชการนั้นให้มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญด้วยเหตุทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญ และถ้าเป็นข้าราชการทหารก็อาจรับเบี้ยหวัดแทนบำนาญ ตามระเบียบของทหาร

ถ้าข้าราชการผู้ใดได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร เมื่อออกจากสมาชิกภาพ โดยไม่มีความเสียหายแล้วประสงค์จะเข้ารับราชการในชั้นและอันดับที่ได้รับอยู่ในขณะ ได้รับเลือกตั้ง ให้กระทรวงมหาดไทยการเดิมรับบรรจุที่เดียว

๒.๔ การสมัครรับเลือกตั้ง

ในการเลือกตั้งครั้งหนึ่ง ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งจะสมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้แทนราษฎรได้เฉพาะในเขตเลือกตั้งแต่เขตเดียว

การสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งใด ผู้สมัครต้อง ไปยื่นใบสมัคร ณ ศาลากลางจังหวัด ซึ่งเขตเลือกตั้งที่ตนสมัครนั้นตั้งอยู่ภายในเวลาที่ กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

เมื่อข้าหลวงประจำจังหวัดได้รับใบสมัครแล้ว ต้องจัดให้มีการลง บันทึกรับไว้เป็นหลักฐานในวันนั้น แล้วออกใบรับให้แก่ผู้ยื่นใบสมัคร

ใบสมัครให้ใช้แบบที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง โดยให้มีคำรับรองว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีความเลื่อมใสในการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดสอบสวนว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะสมัคร รับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ได้หรือไม่ ถ้าได้ ก็ให้ประกาศรับไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด แล้วแจ้งให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งทราบโดยเร็ว

๒.๕ การคัดค้านการรับสมัคร

ถ้าข้าหลวงประจำจังหวัดไม่ยอมรับสมัคร ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีสิทธิยื่น คำร้องต่อศาลจังหวัดนั้นได้ โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวน พิพิจารณา เมื่อศาลได้รับคำร้องแล้วให้ดำเนินการพิจารณาตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งโดยเร็ว และวินิจฉัยว่าให้รับสมัครหรือไม่ คำสั่งของศาลนั้นให้ ถือว่าเป็นที่สุด แล้วให้ศาลแจ้งคำสั่งไปยังข้าหลวงประจำจังหวัดโดยเร็ว

ในกรณีที่ศาลสั่งให้รับสมัคร ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดประกาศรับสมัคร ไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด และถ้าได้จัดตั้งกรรมการตรวจคะแนนขึ้นแล้ว ก็ให้ข้าหลวง ประจำจังหวัดแจ้งคำสั่งศาลให้กรรมการตรวจคะแนนทราบโดยเร็ว การใดที่ข้าหลวง ประจำจังหวัดและกรรมการตรวจคะแนนได้ปฏิบัติไปตามคำสั่งเดิมของข้าหลวงประจำ จังหวัดก่อนได้รับทราบคำสั่งศาลเป็นอย่างอื่นนั้น เป็นอันสมบูรณ์ตามกฎหมาย

๒.๖ หลักฐานการสมัครรับเลือกตั้ง

ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด ซึ่งข้าหลวงประจำจังหวัดได้ประกาศรับสมัครไว้แล้ว ต้องนำเงินสำหรับเจ้าหน้าที่ใช้จ่ายในการเลือกตั้งเป็นจำนวน ๕๐ บาท และรูปถ่ายของตนขนาด ๖ นิ้ว เท่าจำนวนหน่วยลงคะแนนและจำนวนอำเภอที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้งที่ตนสมัครนั้นและเพิ่มขึ้นอีก ๖ รูป ทั้งต้องนำเงินประกันการสมัครเป็นจำนวนเงิน ๓๐๐ บาทไปมอบให้กับข้าหลวงประจำจังหวัดภายในกำหนด ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับการแจ้งการรับสมัคร

เงินประกันการสมัครนั้นเมื่อเสร็จการเลือกตั้งแล้ว ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดคืนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เว้นแต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่ได้รับเลือกตั้งและไม่ได้คะแนนเลือกตั้งถึงร้อยละ ๕ ของจำนวนคะแนนทั้งสิ้นในเขตเลือกตั้งซึ่งตนสมัครนั้น ก็ดี หรือถ้าผู้สมัครรับเลือกตั้งถอนการสมัครเสียเองก็ดีให้รับเงินนั้น

๒.๗ การประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง

เมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งได้มอบเงินและรูปถ่ายแล้ว ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดประกาศชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งพร้อมทั้งรูปถ่าย และเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งจะใช้ในการลงคะแนนไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอและที่เลือกตั้งทุกแห่งในเขตเลือกตั้งซึ่งผู้นั้นสมัคร โดยเร็ว

ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดไม่นำเงิน และรูปถ่ายมอบให้ข้าหลวงประจำจังหวัดภายในวันที่กำหนดไว้ให้ถือว่าผู้นั้นพ้นจากเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง และให้ข้าหลวงประจำจังหวัดประกาศถอนชื่อผู้นั้นจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง

๓. หน่วยลงคะแนนและที่เลือกตั้ง

๓.๑ ตามปกติให้ใช้เขตตำบลหนึ่งเป็นหน่วยลงคะแนนหน่วยหนึ่งและในหน่วยลงคะแนนหน่วยหนึ่งนั้นให้มีที่เลือกตั้งแห่งหนึ่ง

ในกรณีที่จำนวนราษฎรในตำบลที่มีเขตต่อเนื่องใกล้ชิดกัน ในอำเภอเดียวกัน รวมทั้งสิ้นไม่เกิน ๔,๐๐๐ คน ตามผลการสำรวจสำมะโนครัวครั้งหลังที่สุด คณะกรรมการจังหวัดจะประกาศให้รวมตำบลเหล่านั้นเป็นหน่วยลงคะแนนหน่วยเดียวกันก็ได้ แต่ห้ามมิให้รวมกันเกินกว่า ๓ ตำบล ประกาศดังนี้ต้องระบุชื่อทุกตำบลที่รวมเป็น

หน่วยลงคะแนนหน่วยเดียวกันนั้นด้วย และต้องประกาศก่อนกำหนดวันเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน

๓.๒ ให้คณะกรรมการอำเภอประกาศระบุที่เลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๓๐ วันก่อนวันเลือกตั้ง ที่เลือกตั้งนั้นต้องให้เป็นที่ยังประชาชนเข้าออกได้เพื่อการเลือกตั้ง และที่ทำการเลือกตั้งให้มีลักษณะและเครื่องประกอบต่งกำหนดไว้ในกฎกระทรวง

๔. กรรมการตรวจคะแนน

๔.๑ การตั้งกรรมการตรวจคะแนน

ก่อนวันเลือกตั้งให้คณะกรรมการอำเภอตั้งกรรมการตรวจคะแนนประจำหน่วยลงคะแนนหน่วยละ ๓ คน กับกรรมการสำรองตามที่เห็นสมควร และให้ตั้งเสมียนคะแนนหน่วยลงคะแนนหน่วยหนึ่งไม่น้อยกว่า ๑ คน และทั้งให้มีอำนาจปลดและตั้งบุคคลอื่นแทน

ให้ถือว่ากรรมการตรวจคะแนนและเสมียนคะแนนเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายตลอดเวลานับแต่ได้รับการแต่งตั้งจนสิ้นสุดแห่งการงานในหน้าที่

กรรมการตรวจคะแนน กรรมการสำรอง และเสมียนคะแนนให้ตั้งบุคคลที่มีสิทธิเลือกตั้ง มีความประพฤติดี และสามารถอ่านและเขียนหนังสือไทยได้ ห้ามมิให้ตั้งข้าราชการประจำการ นายกมนตรี มนตรี และพนักงานเทศบาลหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นกรรมการตรวจคะแนนหรือกรรมการสำรอง และห้ามมิให้ตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นเสมียนคะแนน

๔.๒ อำนาจหน้าที่ของกรรมการตรวจคะแนน

การวินิจฉัยในกิจการใดๆ ของกรรมการตรวจคะแนนให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก

ก่อนเวลาเปิดการรับลงคะแนนครึ่งชั่วโมงถ้ากรรมการตรวจคะแนนคนใดยังมีไปถึงที่เลือกตั้ง ให้กรรมการสำรองเข้าทำหน้าที่แทนจนกว่ากรรมการคนนั้นจะไปถึง

ถ้ากรรมการตรวจคะแนนคนใด ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อันอาจเสียหายแก่การงานแล้ว ก็ให้กรรมการสำรองปฏิบัติหน้าที่แทนจนกว่ากรรมการตรวจคะแนนคนนั้นจะปฏิบัติหน้าที่ได้

ถ้ากรรมการสำรองมีไม่พอ ก็ให้กรรมการตรวจคะแนนซึ่งอยู่ ณ ที่เลือกตั้งนั้น ตั้งบุคคลซึ่งเป็นกรรมการได้ดั่งที่กล่าวข้างตน เป็นกรรมการแทน

กรรมการตรวจคะแนน มีอำนาจหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในที่เลือกตั้ง หากปรากฏว่าผู้ใดกระทำตนเป็นที่ขัดขวางรบกวนในกิจการเลือกตั้ง หรือจะทำความไม่เรียบร้อยขึ้น กรรมการตรวจคะแนนมีอำนาจที่จะให้ผู้นั้นออกไปเสียจากที่เลือกตั้งได้ แต่ต้องมีให้ขัดต่อการที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะใช้สิทธิในการเลือกตั้ง

๕. บัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

๕.๑ การจัดทำบัญชีรายชื่อ

เมื่อประกาศพระราชกฤษฎีกาให้เลือกตั้งผู้แทนราษฎรแล้ว ให้คณะกรรมการอำเภอจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งสำหรับหน่วยลงคะแนนแต่ละหน่วยขึ้นไว้ ในการทำบัญชีรายชื่อให้ถือตามทะเบียนสำมะโนครัวที่ได้สำรวจครั้งหลังที่สุด และได้แก้ไขเพิ่มเติมเท่าที่มีหลักฐานจะทราบได้

ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน ให้คณะกรรมการอำเภอประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ ณ ที่ซึ่งเห็นได้ง่าย และให้คณะกรรมการอำเภอประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งสำหรับหน่วยลงคะแนนแต่ละหน่วยไว้ ณ ที่เลือกตั้งด้วย

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งสำหรับหน่วยลงคะแนนใด ให้มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งได้เฉพาะหน่วยลงคะแนนนั้น

๕.๒ การโต้แย้งบัญชีรายชื่อ

บุคคลใดไม่มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหน่วยลงคะแนนใด ถ้าเห็นว่าตนสมควรมีชื่อเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ในหน่วยนั้น ให้ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการอำเภอให้ลงชื่อตนในบัญชีรายชื่อนั้นก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน ถ้าคณะกรรมการอำเภอเห็นว่าเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ได้ ก็ให้เติมชื่อผู้ร้องลงในบัญชีรายชื่อโดยเร็ว

ถ้าคณะกรรมการอำเภอเห็นว่าผู้ร้องไม่มีสิทธิเลือกตั้งได้ก็ให้ตั้งยกคำร้องเสียโดยเร็ว ผู้ร้องมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดได้

๕.๓ การคัดค้านบัญชีรายชื่อ

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนใดเห็นว่า ตามบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นมีบุคคลที่ไม่มีสิทธิเลือกตั้งได้ตามพระราชบัญญัตินี้ ก็มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการอำเภอให้ถอนชื่อบุคคลนั้นออกจากบัญชีรายชื่อก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

เมื่อคณะกรรมการอำเภอพิจารณาแล้ว มีคำสั่งให้ถอนชื่อบุคคลนั้นออกเสียจากบัญชีรายชื่อก็ดี หรือมีคำสั่งให้ยกคำร้องก็ดี ให้คณะกรรมการอำเภอแจ้งให้บุคคลทั้ง ๒ นั้นทราบโดยเร็ว บุคคลผู้ถูกถอนชื่อหรือผู้ร้องแล้วแต่กรณีมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดได้

๖. การลงคะแนนเลือกตั้ง

๖.๑ กำหนดการการเลือกตั้ง

หีบบัตรเลือกตั้ง บัตรเลือกตั้งและเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งจะใช้สำหรับการลงคะแนนให้มีลักษณะและขนาดดังที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ในวันเลือกตั้ง ให้เปิดการลงคะแนนตั้งแต่ ๗ นาฬิกา ถึง ๑๗ นาฬิกา ขณะจะเปิดการลงคะแนน ให้กรรมการตรวจคะแนนเปิดหีบบัตรเลือกตั้งแสดงให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งอยู่ ณ ที่เลือกตั้งเห็นว่า เป็นหีบเปล่า แล้วให้ปิดหีบบัตรเลือกตั้งใส่กุญแจประจำครั้งที่บรรจุกุญแจไว้จนเสร็จการลงคะแนน

ในระหว่างเวลาเปิดการลงคะแนนห้ามมิให้เปิดหีบบัตรเลือกตั้ง เว้นแต่มีความจำเป็นอันจะหลีกเลี่ยงมิได้ จึงให้คณะกรรมการตรวจคะแนนเปิดได้โดยมิให้เอาบัตรออกจากหีบแล้วให้ปิดไว้ตามเดิม ในกรณีเช่นนี้ให้คณะกรรมการกระทำต่อหน้าผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่ ณ ที่เลือกตั้ง และให้ทำรายงานบันทึกแสดงเหตุในการเปิดหีบบัตรเลือกตั้งนั้นไว้ด้วย

๖.๒ บทห้าม

ภายในปริมาตร ๓๐ เมตรแห่งที่ทำการเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้ใดชักชวนขอคะแนนหรือทำการโฆษณาเพื่อการเลือกตั้ง

ห้ามมิให้บุคคลผู้มีได้มีสัญชาติเป็นไทย กระทำการใดๆ โดยเจตนาจะช่วยเหลือหรือสนับสนุนให้ผู้ใดได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร

๖.๓ การลงคะแนน

ในวันเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปแสดงตนต่อกรรมการตรวจคะแนน เพื่อให้ตรวจสอบบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และหมายเหตุไว้ในบัญชีรายชื่อแล้วจึงให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งดำเนินการลงคะแนน

ในขณะที่กรรมการตรวจคะแนนจะส่งบัตรเลือกตั้งให้แก่ผู้ใดนั้น ต้องอ่านชื่อและที่อยู่ของผู้นั้นคั้งๆ หากผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนใดทักท้วงว่ามีชื่อบุคคลผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อ ให้กรรมการตรวจคะแนนวินิจฉัยชี้ขาดว่าจะให้มีสิทธิลงคะแนนหรือไม่ คำชี้ขาดของกรรมการตรวจคะแนนนั้นให้ถือเป็นที่สุด

การลงคะแนนเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนได้คะแนนเดียว และต้องไปลงคะแนนด้วยตนเองจะตั้งให้ผู้อื่นลงคะแนนแทนไม่ได้

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งคนใดได้รับบัตรเลือกตั้งเพื่อลงคะแนนแล้ว ไม่ประสงค์จะลงคะแนนให้ผู้อื่น ให้คืนบัตรนั้นแก่กรรมการตรวจคะแนน และให้กรรมการตรวจคะแนนบันทึกไว้ในบัญชีรายชื่อ

๗. การตรวจและรวมคะแนน

๗.๑ การนับคะแนน

เมื่อปิดการลงคะแนนเลือกตั้งแล้ว ให้กรรมการตรวจคะแนนนับคะแนนโดยเปิดเผย ห้ามมิให้เลื่อนหรือประวิงการนับคะแนน ต้องทำต่อไปจนเสร็จในรวดเดียว

เมื่อการนับคะแนนเสร็จแล้ว ให้กรรมการตรวจคะแนนประกาศผลของการนับคะแนน ณ ที่เลือกตั้งนั้น แล้วรีบทำรายงานแสดงผลของการนับคะแนนและปิดหีบบัตรเลือกตั้ง เพื่อส่งไปยังคณะกรรมการอำเภอโดยเร็ว แบบประกาศและรายงานนี้ กับทั้งวิธีประกาศและวิธีเก็บบัตรเลือกตั้งบรรจุหีบ ให้ทำตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

ก่อนประกาศผลของการนับคะแนน ห้ามมิให้ผู้มีหน้าที่เป็นกรรมการตรวจคะแนนและเสมียนคะแนนแจ้งแก่ผู้ใดให้ทราบจำนวนบัตรเลือกตั้งซึ่งได้ลงคะแนนไว้ หรือให้ทราบจำนวนคะแนนอันได้ลงไว้สำหรับบุคคลใดหรือให้ทราบว่ามีผู้ใดได้ลงคะแนนหรือไม่

๓.๒ ลักษณะของบัตรเสีย

บัตรเลือกตั้งต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นบัตรเสีย คือ

(๑) บัตรปลอม

(๒) บัตรซึ่งลงเครื่องหมายและเลือนไม่ได้ความชัดว่าเป็นเครื่องหมายของผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด

(๓) บัตรซึ่งลงเครื่องหมายกว่าหนึ่งเครื่องหมาย

(๔) บัตรซึ่งมิได้ลงเครื่องหมายเลย

(๕) บัตรซึ่งปรากฏว่ามีบัตรซ่อนอยู่ในบัตรนั้นอีก

(๖) บัตรซึ่งมีเครื่องหมาย เครื่องสังเกตหรือข้อความอื่นใดนอกจากที่กำหนดไว้

บัตรดังกล่าวข้างต้น ให้กรรมการตรวจคะแนนสลักหลังว่า “เสีย” และให้ลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกคน

ในการนับคะแนน หากปรากฏว่ามีบัตรเสีย ให้แยกบัตรเสียออกรวมไว้เป็นส่วนหนึ่ง และห้ามมิให้นับบัตรเสียเป็นคะแนนไม่ว่าในกรณีใด

๓.๓ การประกาศผลการเลือกตั้ง

ให้คณะกรรมการอำเภอรักษาหีบบัตรเลือกตั้งไว้เป็นเวลาหนึ่งปี แต่ในกรณีที่มีการคัดค้านการเลือกตั้งก็ให้เก็บไว้ต่อไปจนเสร็จการคัดค้าน

ให้คณะกรรมการอำเภอส่งรายงานการเลือกตั้งไปยังคณะกรรมการจังหวัดโดยด่วน และให้คณะกรรมการจังหวัดรวมยอดคะแนนการเลือกตั้ง และประกาศผลการเลือกตั้งโดยเร็ว แล้วรายงานไปกระทรวงมหาดไทยเพื่อรายงานไปยังสภาผู้แทนราษฎร

ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดได้คะแนนมากที่สุดในเขตเลือกตั้งใด ให้ถือว่าผู้สมัครนั้นได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร ในกรณีที่คะแนนมากที่สุดเท่ากันให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งได้คะแนนเท่ากันจับสลากกันว่าผู้ใดได้รับเลือกตั้งหรือไม่ ต่อหน้าคณะกรรมการจังหวัด

๘. การคัดค้านการเลือกตั้ง

๘.๑ ภายใน ๓๐ วันนับตั้งแต่วันที่คณะกรรมการจังหวัดประกาศผลของการเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดเห็นว่าการเลือกตั้งในเขตนั้นมีได้เป็นไปโดยชอบอันสมควรที่จะให้มีการเลือกตั้งใหม่ มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลจังหวัดซึ่งเขตเลือกตั้งนั้นตั้งอยู่

๘.๒ เมื่อศาลจังหวัดได้รับคำคัดค้านแล้ว ให้ดำเนินการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยเร็ว แล้วให้ทำความเห็นและส่งสำนวนไปยังศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ในการวินิจฉัยนั้น ศาลฎีกาจะต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่ศาลจังหวัดได้วินิจฉัยมาแล้วจากพยานหลักฐานในสำนวน เมื่อศาลฎีกาเห็นสมควรก็ให้มีอำนาจสั่งให้เลือกตั้งใหม่ได้

๘.๓ เมื่อศาลฎีกามีคำสั่งอย่างใดแล้ว ให้ส่งสำเนาคำสั่งไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เพื่อแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยทราบ

ในระหว่างที่ศาลฎีกายังมิได้มีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าผู้แทนราษฎรซึ่งถูกคัดค้านนั้นเป็นผู้แทนราษฎรโดยชอบ

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนให้ใช้ไปพลางก่อน

พ.ศ. ๒๔๕๐

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๕๐

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนให้ใช้ไปพลางก่อน พ.ศ. ๒๔๕๐ มีสาระสำคัญคือ ให้นำพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๓๕ มาใช้ในการเลือกตั้ง “สมาชิกสภาผู้แทน” ส่วนคำว่า “ผู้แทนราษฎร” ทุกแห่งในพระราชบัญญัติฉบับที่ให้นำนี้ให้แก้เป็น “สมาชิกสภาผู้แทน” กับให้กำหนดให้ใช้เขตจังหวัดหนึ่งเป็นเขตเลือกตั้งหนึ่งด้วย

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๕๐ มีสาระสำคัญคือ ให้ใช้เขตการปกครองของจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๔๕๐

โดยพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับดังกล่าวได้ประกาศใช้ในช่วงของการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๕๐ ซึ่งในรัฐธรรมนูญได้กล่าวถึงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาไว้ดังนี้

รัฐสภามีสองสภา (รัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖) คือ วุฒิสภาและสภาผู้แทน

วุฒิสภา (รัฐธรรมนูญมาตรา ๓๓) ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้ง จำนวนเท่ากับสมาชิกสภาผู้แทน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๖ ปี แต่ในวาระเริ่มแรกเมื่อครบกำหนด ๓ ปี ให้มีการเปลี่ยนสมาชิกจำนวนกึ่งหนึ่งโดยวิธีจับสลาก

สภาผู้แทน (รัฐธรรมนูญมาตรา ๓๗) ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งของราษฎร มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี ต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ เชื้อชาติไทยและมีอายุไม่ต่ำกว่า ๓๕ ปี

รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานของที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา และให้ประธานสภาผู้แทนเป็นรองประธาน

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนให้ใช้ไปพลางก่อน

พ.ศ. ๒๔๕๐

สรุปสาระสำคัญ

ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนให้ใช้ไปพลางก่อน พ.ศ. ๒๔๕๐

๑. ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติเดิมมาใช้

พระราชบัญญัติฉบับนี้ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๗๕ ทุกบทมาตรามาใช้บังคับแก่การเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทน ส่วนคำว่า “ผู้แทนราษฎร” ทุกแห่ง ให้แก้เป็น “สมาชิกสภา ผู้แทน” และ มีข้อ ยกเว้นตามที่บัญญัติไว้ต่อไปนี้

๑.๑ มิให้ผู้อยู่ในฐานะเหนือการเมืองตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๑ เป็นผู้ขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาใช้บังคับ

๑.๒ ถ้ามีตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนว่างลงเพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวออกตามอายุของสภาหรือยุบสภา ซึ่งจะต้องเลือกตั้งสมาชิกขึ้นแทน ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกที่จะเข้ามาแทนตามเขตเลือกตั้งเดิมของสมาชิกสภาผู้แทนที่ว่างลงนั้น และให้คณะกรรมการจังหวัดแห่งจังหวัดที่ได้ดำเนินการเลือกตั้งในครั้งเดิมนั้นเป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการ

๑.๓ ในกรณีที่มีการเลือกตั้งนอกจากที่กล่าวมาข้างต้น ให้ใช้เขตจังหวัดหนึ่งเป็นเขตเลือกตั้งเขตหนึ่ง ถ้าจังหวัดใดมีจำนวนราษฎรตามผลการสำรวจสำมะโนครัวครั้งหลังที่สุด และได้แก้ไขเพิ่มเติมเท่าที่มีหลักฐานจะทราบได้เกินกว่า ๑๐๐,๐๐๐ คน และได้แก้ไขเพิ่มเติมเท่าที่มีหลักฐานจะทราบได้เกินกว่า ๑๐๐,๐๐๐ คน ให้จังหวัดนั้นมีเขตเลือกตั้งเพิ่มขึ้นอีกเขตหนึ่งต่อจำนวนราษฎรทุก ๑๐๐,๐๐๐ คน เศษของ ๑๐๐,๐๐๐ ถ้าถึงกึ่งหนึ่งหรือกว่านั้น ให้นับเป็น ๑๐๐,๐๐๐

ถ้าจังหวัดใดมีเขตเลือกตั้งกว่าเขตหนึ่ง ให้ประกาศแบ่งเขตโดยพระราชกฤษฎีกาก่อนวันเลือกตั้ง อันจะพึงกำหนดไม่น้อยกว่า ๖๐ วัน และในการแบ่งเขตนั้น ให้มีจำนวนราษฎรใกล้เคียงกันเท่าที่จะแบ่งได้ ในพระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุว่าเป็นเขตเลือกตั้งที่เท่าใด ในจังหวัดใด

๒. ผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติ

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๕๐

สรุปสาระสำคัญ

ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๐

๑. ให้ยกเลิกความและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

๑.๑ ในพระราชบัญญัตินี้ ให้ยกเลิกความที่เกี่ยวกับการให้เขตจังหวัดหนึ่งต่อราษฎร ๒๐๐,๐๐๐ คน เป็นเขตเลือกตั้งหนึ่ง ตามมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๕๓๕ โดยให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“จังหวัดใดจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนได้กี่คน ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน”

๑.๒ ให้ยกเลิกความที่ให้เขตเลือกตั้งใด ถ้ามีผู้สมัครรับเลือกตั้งเพียงคนเดียว ให้ถือว่าผู้สมัครนั้น พลเมืองได้เลือกแล้วโดยไม่ต้องลงคะแนนเลือกตั้ง ในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๕๓๕ โดยให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ในเขตเลือกตั้งใด ถ้ามีผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่เกินจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนที่จะมีการเลือกตั้งได้ในเขตเลือกตั้งนั้น ให้ถือว่าผู้สมัครนั้นพลเมืองได้เลือกแล้วโดยไม่ต้องลงคะแนนเลือกตั้ง”

๑.๓ ให้ยกเลิกความที่ว่าด้วยผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนได้คะแนนเดียว ในมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๕๓๕ โดยให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“การลงคะแนนเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนได้เท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนที่จะมีการเลือกตั้งได้ในเขตเลือกตั้งนั้น แต่จะลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดเกินกว่าหนึ่งคะแนนไม่ได้ และต้องไปลงคะแนนด้วยตนเอง”

๑.๔ ให้ยกเลิกความที่ว่าด้วยลักษณะของบัตรเลือกตั้งที่ถือว่าเสีย ในมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๕๓๕ โดยให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“บัตรเลือกตั้งต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นบัตรเสีย คือ

(๑) บัตรปลอม

(๒) บัตรซึ่งลงเครื่องหมายและเลื่อนไม่ได้ความชัดว่าเป็นเครื่องหมายของผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด

(๓) บัตรซึ่งลงเครื่องหมายเกินกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนที่มีการเลือกตั้งได้ในเขตเลือกตั้งนั้น

(๔) บัตรซึ่งลงเครื่องหมายซ้ำกันหรือลงเครื่องหมายซ้อนกันจนไม่สามารถอ่านเครื่องหมายที่ถูกซ้อนนั้นได้

(๕) บัตรซึ่งมิได้ลงเครื่องหมายเลย

(๖) บัตรซึ่งปรากฏว่ามีบัตรซ่อนอยู่ในบัตรนั้นอีก

(๗) บัตรซึ่งมีเครื่องหมาย เครื่องสังเกต หรือข้อความอื่นใด นอกจากที่กำหนดไว้

บัตรดังกล่าวข้างต้นให้กรรมการตรวจคะแนน สลักหลังว่า “เสีย” และให้ลงลายมือชื่อกำกับไว้ทุกคน

ในการนับคะแนนหากปรากฏว่ามีบัตรเสีย ให้แยกบัตรเสียออกรวมไว้เป็นส่วนหนึ่ง และห้ามมิให้นับบัตรเสียเป็นคะแนนไม่ว่าในกรณีใด”

๑.๕ ให้ยกเลิกความที่เกี่ยวกับผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งด้วยคะแนนสูงสุดในมาตรา ๕๐ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๗๕ โดยให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ในเขตเลือกตั้งซึ่งมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนได้หนึ่งคน ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดได้คะแนนมากที่สุด ให้ถือว่า ผู้สมัครนั้นได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ในกรณีที่คะแนนมากที่สุดเท่ากัน ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งได้คะแนนเท่ากันจับสลากกันว่า ผู้ใดได้รับเลือกตั้งหรือไม่

ในเขตเลือกตั้งซึ่งมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนได้มากกว่าหนึ่งคน ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งซึ่งได้คะแนนมากตามลำดับลงมาได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนที่มีการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น

ภายในบังคับแห่งวรรคก่อน ในกรณีที่มีผู้สมัครรับเลือกตั้งหลายคน
ได้คะแนนเท่ากัน จนเป็นเหตุให้ไม่สามารถเรียงลำดับผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภา
ผู้แทนได้ตามจำนวน ก็ให้ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากันนั้นจับสลาก เพื่อให้ได้จำนวนผู้ได้รับ
เลือกตั้งครบจำนวนที่เขตเลือกตั้งนั้นมีการเลือกตั้งได้ และการจับสลากให้ทำต่อหน้า
คณะกรรมการจังหวัด”

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๕๔

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๕๔ ตราขึ้นเนื่องจากมีประกาศ พระบรมราชโองการให้ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๔๕๔ โดยให้นำเอารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๖๕ พร้อมทั้ง รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช ๒๔๘๒ และรัฐธรรมนูญ แก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยบทเฉพาะกาล พุทธศักราช ๒๔๘๓ กลับมาใช้ไปพลางก่อน ประกอบกับรัฐธรรมนูญที่ให้นำมาใช้มีถึง ๓ ฉบับ และมีการแก้ไขต่างๆ มากมาย จึงต้อง มีการตราพระราชบัญญัติการเลือกตั้งขึ้นใหม่ แก้ไขให้เหมาะกับการเปลี่ยนแปลงตาม ความในรัฐธรรมนูญที่ให้นำมาใช้

โดยให้รัฐธรรมนูญทั้ง ๓ ฉบับ ดังกล่าวมีสาระสำคัญที่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง ดังนี้

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๖๕

รัฐสภามีสภาเดียว (รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๖) คือ สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งของราษฎรมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี แต่เนื่องจากบทเฉพาะกาลกำหนดว่าเมื่อราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งยังมีการศึกษาไม่จบ ประถมศึกษาสามัญมากกว่ากึ่งจำนวนทั้งหมดและอย่างช้าต้องไม่เกินกว่า ๑๐ ปี นับแต่วันใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๖๕ สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วย สมาชิก ๒ ประเภท มีจำนวนเท่ากัน คือ

สมาชิกประเภทที่ ๑ (รัฐธรรมนูญมาตรา ๖๕) ได้แก่ ผู้ที่ราษฎรเลือกตั้ง การเลือกตั้งผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทางอ้อม โดยราษฎรเลือกผู้แทนตำบลก่อน จากนั้นผู้แทนตำบลจึงไปเลือกตั้งผู้แทนราษฎร

สมาชิกประเภทที่ ๒ (รัฐธรรมนูญมาตรา ๖๕) ได้แก่ ผู้ที่พระมหากษัตริย์ทรงตั้งขึ้น

๒. รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช ๒๔๘๒ โดยมีสาระสำคัญ คือ การแก้ไขชื่อจาก “ประเทศสยาม” เป็นคำว่า “ประเทศไทย” เพียงเท่านั้นเอง

๓. รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยบทเฉพาะกาล พุทธศักราช ๒๕๖๓

รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยบทเฉพาะกาล พุทธศักราช ๒๕๖๓ ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๓ โดยมีประเด็นสำคัญในการแก้ไขเพิ่มเติม คือ การขยายระยะเวลาที่ให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก ๒ ประเภท จากเวลา ๑๐ ปี เป็น ๒๐ ปี เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวให้เหลือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งประเภทเดียว (รัฐธรรมนูญมาตรา ๓)

สรุปสาระสำคัญ ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๔

บททั่วไป

พระราชบัญญัตินี้ให้พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๐ คงให้มีผลใช้บังคับ รวมทั้งกฎกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติดังกล่าว ส่วนคำว่า “สมาชิกสภาผู้แทน” ทุกแห่ง ให้ใช้คำว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” แทน

๑. พระราชบัญญัตินี้ให้ยกเลิกความในบางมาตราและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

๑.๑ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่อจำนวนราษฎรแต่ละจังหวัด

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ถือเกณฑ์จำนวนราษฎรแต่ละจังหวัดตามผลการสำรวจสำมะโนครัวครั้งสุดท้าย ๑๕๐,๐๐๐ คนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน ถ้าจังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึง ๑๕๐,๐๐๐ คน ก็ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นได้ ๑ คน ถ้าจังหวัดใดมีราษฎรเกิน ๑๕๐,๐๐๐ คน ก็ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคนต่อจำนวนราษฎรทุก ๑๕๐,๐๐๐ คน เศษของ ๑๕๐,๐๐๐ ถ้าถึง ๗๕,๐๐๐ หรือกว่านั้น ให้นับเป็น ๑๕๐,๐๐๐ คน

จังหวัดใดจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้กี่คน ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๖๐ วัน

๑.๒ คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง คือ

(๑) มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย แต่ผู้มีสัญชาติเป็นไทยคนใด

(ก) ถ้าบิดาเป็นคนต่างด้าว ต้องเป็นผู้ที่ได้เรียนภาษาจนได้รับ

ประกาศนียบัตรไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมปีที่ ๖ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือได้รับราชการตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร หรือเป็นข้าราชการ พนักงานเทศบาล พนักงานสุขาภิบาล หรือครูโรงเรียนประชาบาล โดยมีเงินเดือนประจำมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี

(ข) ถ้าเป็นบุคคลผู้ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติ ต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งอันกำหนดไว้ใน (ก) และได้มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรติดต่อกันนับแต่ได้แปลงชาติมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี

(๒) อายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์ในวันแรกแห่งระยะเวลาซึ่งกำหนดให้มีการเลือกตั้งในพระราชกฤษฎีกา

๑.๓ คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ต้องเป็นผู้มีสิทธิเป็นผู้เลือกตั้ง และไม่ขาดคุณสมบัติตามที่พระราชบัญญัติกำหนด และต้องเป็นผู้ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกเว้นแต่ความผิดฐานประมาทกับทั้งต้องมีคุณสมบัติเพิ่มเติมดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) อายุไม่ต่ำกว่า ๓๐ ปีบริบูรณ์ ในวันแรกแห่งระยะเวลาซึ่งกำหนดให้มีการเลือกตั้งในพระราชกฤษฎีกา

(๒) มีความรู้สอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๖ หรือกว่านั้นขึ้นไป ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือมีความรู้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่านั้น หรือเป็นข้าราชการประจำตั้งแต่ชั้นโทขึ้นไป หรือมีชื่อเรียกอย่างอื่น ซึ่งคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นโทขึ้นไป หรือเคยเป็นข้าราชการประจำดังกล่าวมาข้างต้น และออกจากราชการ โดยมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญ

(๓) บิดาต้องมีสัญชาติไทย

๑.๔ การขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ผู้ขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง คือ

(๑) ผู้อยู่ในฐานะเหนือการเมืองตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๑

(๒) บุคคลหูหนวก หรือเป็นใบ้ หรือตาบอดทั้งสองข้าง

(๓) ผู้ติดยาเสพติดให้โทษ

- (๔) บุคคลผู้เป็นโรคเรื้อนหรือวัณโรคระยะอันตราย
- (๕) บุคคลผู้ล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี

๑.๕ หลักฐานการสมัครรับเลือกตั้ง

ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใด ซึ่งข้าหลวงประจำจังหวัดได้ประกาศรับสมัครไว้แล้ว ต้องนำเงินประกันการสมัคร ๓,๐๐๐ บาท และรูปของตนขนาดกว้าง ๘.๕ เซนติเมตร ยาว ๑๓.๕ เซนติเมตร มีจำนวน ๒ เท่าของจำนวนหน่วยลงคะแนนและของจำนวนอำเภอ ไปมอบให้กับข้าหลวงประจำจังหวัดภายในกำหนด ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งการรับสมัคร

เงินประกันการสมัครนั้น เมื่อเสร็จการเลือกตั้งแล้ว ให้ข้าหลวงประจำจังหวัดคืนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เว้นแต่ผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่ได้รับเลือกตั้ง และไม่ได้คะแนนเลือกตั้งถึงร้อยละ ๑๐ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งก็ดี หรือถ้าผู้สมัครรับเลือกตั้งถอนการสมัครเองก็ดี ให้ถือว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ยินยอมให้เงินประกันนั้นตกเป็นของรัฐ

๑.๖ หน่วยลงคะแนน

ตามปกติให้ใช้เขตตำบลหนึ่งเป็นหน่วยลงคะแนนหน่วยหนึ่ง และในหน่วยลงคะแนนหน่วยหนึ่งนั้น ให้มีที่เลือกตั้งแห่งหนึ่ง

ถ้าตำบลใดมีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งสิ้นเกิน ๑,๐๐๐ คน หรือถ้าคณะกรรมการจังหวัดเห็นว่า การคมนาคมไม่สะดวกคณะกรรมการจังหวัดจะประกาศกำหนดหน่วยลงคะแนนในตำบลนั้นเพิ่มขึ้นก็ได้ แต่รวมแล้วต้องไม่เกินกว่า ๔ หน่วย ประกาศดังว่านี้ ต้องระบุจำนวนและชื่อของหน่วยลงคะแนน และต้องประกาศก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน

๒. ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นพระราชบัญญัติฉบับนี้

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นหมวด ๔ ทวิ และเป็นมาตรา ๓๑ ทวิ และมาตรา ๓๑ ตริ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราชการ ๒๕๖๕

๒.๑ ผู้แทนผู้สมัคร

- มาตรา ๓๑ ทวิ

ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน มีสิทธิแต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้เป็นผู้แทนผู้สมัคร เพื่อแทนตนประจำอยู่ ณ ที่ซึ่งจัดไว้ในที่เลือกตั้งได้แห่งละ ๑ คน

ที่ซึ่งจัดไว้สำหรับผู้แทนผู้สมัครในที่เลือกตั้งนั้น ให้อยู่ในลักษณะที่ผู้แทนผู้สมัครจะต้องได้เห็นการปฏิบัติการของคณะกรรมการตรวจคะแนนได้โดยชัดเจน

หนังสือแต่งตั้งผู้แทนผู้สมัคร ให้ใช้ตามแบบที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ให้ผู้สมัครยื่นหนังสือแต่งตั้งผู้แทนผู้สมัครต่อคณะกรรมการอำเภอที่หน่วยลงคะแนนนั้นตั้งอยู่ก่อนวันเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการอำเภอนั้นบันทึกรับทราบพร้อมด้วยลงชื่อ วัน เดือน ปี ในหนังสือแต่งตั้งนั้น แล้วมอบคืนให้แก่ผู้สมัครก่อนวันเลือกตั้ง

ผู้สมัครมีสิทธิเพิกถอนผู้แทนผู้สมัครซึ่งตนได้แต่งตั้ง โดยยื่นเป็นหนังสือด้วยตนเองต่อคณะกรรมการอำเภอก่อนวันเลือกตั้ง หรือคณะกรรมการตรวจคะแนนในวันเลือกตั้ง

๒.๒ สิทธิหน้าที่ของผู้แทนผู้สมัคร

- มาตรา ๓๑ ตริ

ผู้แทนผู้สมัครต้องได้รับความยินยอมให้ดูการดำเนินการเลือกตั้ง และมีสิทธิทักท้วงได้ เมื่อเห็นว่ากรรมการตรวจคะแนนปฏิบัติการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยยื่นคำทักท้วงเป็นหนังสือต่อเสมียนคะแนน ให้เสมียนคะแนนออกใบรับ แล้วนำเสนอกรรมการพิจารณาคำทักท้วงนั้น และให้กรรมการตรวจคะแนนบันทึกคำทักท้วงรวมทั้งพฤติการณ์และคำวินิจฉัยของคณะกรรมการตรวจคะแนนไว้ในรายงานผลของการเลือกตั้ง

ห้ามมิให้ผู้แทนผู้สมัครกล่าวโต้เถียงกับกรรมการตรวจคะแนนหรือระหว่างกันเอง โดยประการที่เป็นอุปสรรคต่อกิจการที่กำลังดำเนินอยู่

ผู้แทนผู้สมัครคนใดปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยเจตนาจะให้เป็นอุปสรรคหรือขัดขวางรบกวนต่อกิจการเลือกตั้งหรือจะทำความไม่เรียบร้อยขึ้น กรรมการตรวจคะแนนมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นออกไปเสียจากที่เลือกตั้งได้

บทบัญญัติตามความในมาตรานี้ ให้ใช้บังคับแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วย โดยอนุโลม

๓. กำหนดให้มีการเลือกตั้งภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ

ในวาระเริ่มแรก ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประเภทที่ ๑ ภายในกำหนด ๕๐ วัน นับแต่วันประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ พร้อมทั้งรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช ๒๔๗๒ และรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยบทเฉพาะกาล พุทธศักราช ๒๔๗๓ ไปพลางก่อน

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ ตรารึ้นเนื่องจก
มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๕๓๕ และรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๕๕ ซึ่งมีการ
แก้ไขคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งบางประการ

โดยในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวมีสาระสำคัญที่สอดคล้องกับพระราช
บัญญัติการเลือกตั้ง ดังนี้

รัฐสภามีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งของราษฎร มีวาระ
การดำรงตำแหน่งคราวละ ๕ ปี (รัฐธรรมนูญมาตรา ๔๗) โดยมีบทเฉพาะกาลกำหนดให้
วาระเริ่มแรกภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้มีสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วย
สมาชิก ๒ ประเภท คือ ประเภทที่มาจากกาเลือกตั้งของราษฎร และประเภทที่มาจาก
การแต่งตั้งโดยให้มีจำนวนเท่ากันแต่เมื่อใช้รัฐธรรมนูญนี้ไปแล้ว ๕ ปี ถ้าผู้มีสิทธิเลือก
ตั้งในจังหวัดใดสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษามากกว่ากึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
ทั้งหมดในจังหวัดนั้นก็ให้สมาชิกประเภทที่มาจากกาแต่งตั้งออกจากตำแหน่งมีจำนวน
เท่ากันจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการเลือกตั้งในจังหวัดนั้นและเมื่อครบ ๑๐ ปีแล้ว
สมาชิกที่มาจากกาแต่งตั้งจะหมดวาระทั้งหมด คงมีแต่สมาชิกที่มาจากกาเลือกตั้ง

สรุปลักษณะสำคัญ
ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕

พระราชบัญญัตินี้ให้ยกเลิกความและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๕๓๕ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๕๔ ที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้แทน

“ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ต้องเป็นผู้มีสิทธิเป็นผู้เลือกตั้ง และไม่ขาดคุณสมบัติตามที่พระราชบัญญัติกำหนด อีกทั้งต้องเป็นผู้ไม่เคยรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่มีกำหนดโทษชั้นลหุโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท กับต้องมีคุณสมบัติเพิ่มเติมดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) อายุไม่ต่ำกว่า ๓๐ ปีบริบูรณ์ในวันแรกแห่งระยะเวลาซึ่งกำหนดให้มีการเลือกตั้งในพระราชกฤษฎีกา

(๒) มีความรู้สอบไล่ได้มัธยมปีที่ ๖ หรือกว่านั้นขึ้นไปตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือมีความรู้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่านั้น หรือเป็นข้าราชการประจำตั้งแต่ชั้นโทขึ้นไป หรือมีชื่ออย่างอื่นซึ่งคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นโทขึ้นไป หรือเคยเป็นข้าราชการประจำดังกล่าวมาข้างต้นและมีได้ถูกไล่ออกหรือปลดออกจากราชการโดยมิได้รับบำเหน็จบำนาญ

(๓) บิดามีสัญชาติเป็นไทย”

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๕๕

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๔๕๕

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๓)

พ.ศ. ๒๕๐๐

ในช่วงของการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๘๕ ยังได้มีการตราพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง คือ

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๘๕

สาเหตุที่มีการตราพระราชบัญญัตินี้ก็เพราะ เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีการแก้ไขหลายครั้งหลายหน บางประการไม่เหมาะสมกับกาลสมัย สมควรปรับปรุงแก้ไขและรวมไว้ในฉบับเดียวกัน เพื่อสะดวกแก่การปฏิบัติและศึกษา จึงเสนอร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขึ้นใหม่

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๕ โดยเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ คือ เนื่องจากพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๘๕ มาตรา ๓๕ กำหนดหน่วยเลือกตั้งโดยถือเกณฑ์ผู้เลือกตั้งไม่เกิน ๑,๐๐๐ คนต่อ ๑ หน่วยโดยทั่วไปนั้น เป็นการยากที่จะกำหนดเขตของหน่วยเลือกตั้งให้สะดวกแก่ผู้เลือกตั้งได้ นอกจากนี้ยังเกิดการสับสนต่อผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในเมื่อมีหน่วยเลือกตั้งมากเกินไป ประกอบกับในเขตเทศบาลการคมนาคมสะดวกอยู่แล้ว จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๕ ให้รัดกุมยิ่งขึ้น โดยกำหนดจำนวนผู้เลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งเสียใหม่ให้เหมาะสม

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๐ ประกาศใช้ภายหลังจากที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ทำการรัฐประหาร เมื่อวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๐๐

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๕๕

สรุปสาระสำคัญ
ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๕

๑. ให้ยกเลิกบทกฎหมายดังต่อไปนี้

- (๑) พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕
- (๒) พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓)

พุทธศักราช ๒๔๗๕

- (๓) พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๘๐
- (๔) พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๘๔ และ
- (๕) พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๕

ส่วนบรรดาบทกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับอื่นใด ซึ่งขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๕ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้บังคับ

๒. วันเลือกตั้ง

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะทำได้เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาให้เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุระยะเวลาสมัครรับเลือกตั้ง และระยะเวลาอันจะพึงกำหนดวันเลือกตั้งด้วย

เมื่อได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาให้เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแห่งจังหวัดที่เขตเลือกตั้งนั้นตั้งอยู่ ประกาศกำหนดวันเลือกตั้งและวันเลือกตั้งนั้นต้องอยู่ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา และต้องประกาศกำหนดล่วงหน้าเพื่อให้ราษฎรทราบไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

วันเลือกตั้ง ในเขตเลือกตั้งแห่งหนึ่งจะต้องกำหนดให้เป็นวันเดียวกันทุกหน่วยเลือกตั้ง

๓. จำนวนผู้แทนราษฎร

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ถือเกณฑ์จำนวนราษฎรแต่ละจังหวัดที่กระทรวงมหาดไทยได้ประกาศ ๑๕๐,๐๐๐ คนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน ถ้าจังหวัดใดมีราษฎรเกินกว่า ๑๕๐,๐๐๐ คน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพิ่มขึ้นอีก ๑ คนต่อจำนวนราษฎรทุกจำนวน ๑๕๐,๐๐๐ คน เศษของ ๑๕๐,๐๐๐ คน ถ้าถึง ๗๕,๐๐๐ คน หรือกว่านั้น ให้นับเป็น ๑๕๐,๐๐๐ คน

จังหวัดใดจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้กี่คน ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๖๐ วัน

ในเขตเลือกตั้งใดถ้ามีผู้สมัครไม่เกินจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีการเลือกตั้งได้ในเขตเลือกตั้งนั้น ให้ถือว่าผู้สมัครนั้นได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันเลือกตั้งโดยไม่ต้องทำการลงคะแนน

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เริ่มแต่วันเลือกตั้ง

๔. ความคุ้มครองสิทธิในการเลือกตั้ง

นายจ้างทั้งปวงต้องให้ความสะดวกตามสมควรแก่ลูกจ้างในอันที่จะใช้สิทธิเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้ง (ความข้อนี้ให้ใช้บังคับแก่ทบวงการเมืองและองค์การของรัฐด้วยโดยอนุโลม)

อีกทั้งผู้เลือกตั้งไม่จำเป็นต้องให้ถ้อยคำว่าตนได้ลงคะแนนเลือกตั้งผู้ใด ไม่ว่ากรณีใด

๕. บทห้าม

ในวันเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้ใดทำการโฆษณาที่เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัคร ภายในบริเวณเขต ๓๐ เมตรแห่งที่เลือกตั้ง ทั้งห้ามมิให้ใช้เครื่องขยายเสียงหรือทำเสียงอื่นใดที่เป็นการรบกวน หรือเป็นอุปสรรคแก่การเลือกตั้ง แม้ว่าจะกระทำนอกบริเวณเขตดังกล่าวแล้ว

ในกรณีที่มีการโฆษณาที่เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครคนใด โดยได้จัดทำสิ่งพิมพ์ตามกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์หรือสิ่งอื่นใดไว้ในที่เลือกตั้ง หรือภายในบริเวณเขต ๓๐ เมตรแห่งที่เลือกตั้งอยู่แล้วก่อนวันเลือกตั้ง ให้เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งมีอำนาจและหน้าที่ทำลาย ปกปิด หรือนำออกไปไว้นอกบริเวณเขต ๓๐ เมตร

ห้ามมิให้บุคคลผู้มีได้มีสัญชาติไทย กระทำการใด เพื่อประโยชน์แห่งการเลือกตั้ง โดยประการที่เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัคร และห้ามมิให้เข้ามีส่วนในการเลือกตั้งด้วยประการใด ๆ

๖. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

นอกจากเจ้าหน้าที่ซึ่งระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด และนายอำเภอมีหน้าที่จัดการให้ความสะดวกและรักษาความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้ง

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงวางระเบียบควบคุมการเลือกตั้ง และกิจการอื่น เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามบทแห่งพระราชบัญญัติ

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

๗. สิทธิเลือกตั้งและการสมัครรับเลือกตั้ง

๗.๑ คุณสมบัติของผู้เลือกตั้ง

ผู้เลือกตั้งต้องมีชื่อเป็นผู้ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลในวันเลือกตั้ง ทั้งต้องมีคุณสมบัติ และไม่ขาดคุณสมบัติตามที่กำหนดต่อไปนี้

คุณสมบัติของผู้เลือกตั้ง คือ

(๑) มีสัญชาติไทยตามกฎหมาย แต่ผู้มีสัญชาติไทยคนใด

(ก) ถ้าบิดาเป็นคนต่างด้าว ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้สอเปลได้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมปีที่หก ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ และต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ด้วย คือ

๑. ได้รับราชการทหาร ตามกฎหมายว่าด้วย การรับราชการทหาร

๒. เป็นหรือเคยเป็น ข้าราชการ พนักงานเทศบาล พนักงานสุขาภิบาล หรือครูประจำบาล โดยมีเงินเดือนประจำมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี หรือ

๓. เป็น หรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทน สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล กรรมการสุขาภิบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทย์ประจำตำบล

(ข) ถ้าเป็นบุคคลผู้ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติ ต้องมีคุณสมบัติดังกล่าวไว้ใน (ก) และได้มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรติดต่อกันนับแต่ได้แปลงชาติมาแล้ว ไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี

(๒) อายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้งผู้ขาดคุณสมบัติของผู้เลือกตั้ง คือ

๑) บุคคลวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
๒) บุคคลหูหนวกทั้งสองข้างและเป็นใบ้ ซึ่งไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือไทยได้ หรือตาบอดทั้งสองข้าง

๓) ภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช หรือ

๔) ผู้อยู่ในระหว่าง ถูกศาลพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

๓.๒ คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ผู้สมัครต้องมีคุณสมบัติและไม่ขาดคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้น และไม่ต้องห้ามตามบทบัญญัติของข้าราชการ พนักงานเทศบาล หรือพนักงานสุขาภิบาล

ผู้ขาดคุณสมบัติของผู้สมัคร คือ

๑) ผู้ขาดคุณสมบัติของผู้เลือกตั้ง

๒) ผู้ติดยาเสพติดให้โทษ

๓) บุคคลผู้ล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้ฟื้นคดี

๔) บุคคลผู้เป็นโรคเรื้อน วัณโรคระยะอันตราย หรือเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง

๕) ผู้ถูกจำคุกหรือเคยถูกจำคุกตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก และพ้นโทษไปถึงวันสมัครรับเลือกตั้งยังไม่ครบ ๑๐ ปี หรือผู้ถูกจำคุกหรือเคยถูกจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกตั้งแต่ ๒ ครั้งขึ้นไป ทั้งนี้เว้นแต่ความผิดลหุโทษ หรือความผิดที่มีกำหนดโทษชั้นลหุโทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือ

๖) ข้าราชการซึ่งถูกไล่ออก หรือปลดออกจากตำแหน่งเพราะทุจริตต่อหน้าที่ราชการ โดยมีได้รับเบี้ยหวัด บำเหน็จหรือบำนาญ หรือพนักงานเทศบาล พนักงานสุขาภิบาล หรือพนักงานองค์การของรัฐ ซึ่งถูกไล่ออก ปลดออกหรือเลิกจ้างเพราะทุจริตต่อหน้าที่ นับแต่วันออกจากตำแหน่งถึงวันสมัครรับเลือกตั้งยังไม่ครบ ๕ ปี

ห้ามมิให้ข้าราชการ พนักงานเทศบาล หรือพนักงานสุขาภิบาล สมัครรับเลือกตั้ง เว้นแต่

(๑) ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายกเทศมนตรี หรือเทศมนตรี

(๒) ได้ออกจากตำแหน่งเกินกว่าหกเดือนในวันสมัครรับเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร หรือในกรณีที่มีการเลือกตั้งสมาชิกขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สมัครรับเลือกตั้งได้ เมื่อได้ออกจากตำแหน่งก่อนวันสมัครรับเลือกตั้ง หรือ

(๓) ผู้จำต้องรับราชการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งมีใช้ทหาร หรือตำรวจที่ต้องรับราชการตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร หรือกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร

๗.๓ การสมัครรับเลือกตั้ง

ในการเลือกตั้งครั้งหนึ่ง ผู้สมัครมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งได้แต่เพียงเขตเลือกตั้งเดียว โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑) การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งใด ผู้สมัครต้องไปยื่นใบสมัคร ณ ศาลากลางจังหวัดแห่งจังหวัดซึ่งเขตเลือกตั้งที่ตนสมัครนั้นตั้งอยู่ภายในเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชกฤษฎีกา

๒) เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับใบสมัครแล้ว ต้องจัดให้มีการลงบันทึกการรับสมัครไว้เป็นหลักฐานในวันนั้น แล้วออกใบรับสมัครให้แก่ผู้ยื่นใบสมัคร

๓) ใบสมัคร ให้ใช้แบบที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยให้มีคำรับรองว่าผู้สมัครมีความเลื่อมใสในการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญด้วยความบริสุทธิ์ใจ

๔) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสอบสวนว่า ผู้สมัครจะสมัครรับเลือกตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ได้หรือไม่ ถ้าได้ก็ให้ประกาศรับไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด แล้วแจ้งให้ผู้สมัครทราบโดยเร็ว

๕) ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งไม่รับสมัคร ผู้สมัครมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดนั้นได้ โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการดำเนินกระบวนการพิจารณา เมื่อศาลได้รับคำร้องแล้ว ให้ดำเนินการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยเร็ว

และวินิจฉัยว่าให้รับสมัครหรือไม่ คำสั่งของศาลนั้นให้ถือว่าเป็นที่สุด แล้วให้ศาลแจ้งคำสั่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดโดยเร็ว

ในกรณีที่ศาลสั่งให้รับสมัคร ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศรับสมัครไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด และถ้าได้จัดตั้งกรรมการตรวจคะแนนขึ้นแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งคำสั่งศาลให้กรรมการตรวจคะแนนทราบโดยเร็ว การใดที่ผู้ว่าราชการจังหวัดและกรรมการตรวจคะแนนได้ปฏิบัติไปตามคำสั่งเดิมของผู้ว่าราชการจังหวัดก่อนได้รับทราบคำสั่งศาลเป็นอย่างอื่นนั้น เป็นอันสมบูรณ์ตามกฎหมาย

๓.๔ เงินประกันการสมัคร

ผู้สมัครคนใดซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดได้ประกาศรับสมัครไว้แล้ว ต้องนำเงินประกันการสมัคร ๓,๐๐๐ บาท และรูปถ่ายของตนเองขนาดกว้าง ๘.๕ เซนติเมตร ยาว ๑๓.๕ เซนติเมตร มีจำนวน ๒ เท่าของจำนวนหน่วยเลือกตั้งและของจำนวนอำเภอไปมอบให้กับผู้ว่าราชการจังหวัด ภายในกำหนด ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งการรับสมัคร

เงินประกันการสมัครนั้น เมื่อเสร็จการเลือกตั้งแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดคืนให้แก่ผู้สมัคร เว้นแต่ผู้สมัครไม่ได้รับเลือกตั้ง และไม่ได้อะแนนเลือกตั้งถึงร้อยละ ๒๐ ของจำนวนผู้เลือกตั้งที่มาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งก็ดี หรือถ้าผู้สมัครถอนการสมัครเองก็ดี ให้ถือว่าผู้สมัครได้ยินยอมให้เงินประกันนั้นตกเป็นของรัฐ

๓.๕ การประกาศรายชื่อผู้สมัคร

เมื่อผู้สมัครได้มอบเงินและรูปถ่ายแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศชื่อผู้สมัครและเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัคร ซึ่งจะใช้ในการลงคะแนน และปิดรูปถ่ายผู้สมัครไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ และที่เลือกตั้งทุกแห่งในเขตเลือกตั้ง ซึ่งผู้นั้นสมัครโดยเร็ว

ผู้สมัครคนใดไม่นำเงินหรือรูปถ่ายไปมอบให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ให้ถือว่าผู้นั้นพ้นจากเป็นผู้สมัคร และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศถอนชื่อผู้นั้นจากผู้สมัคร

กลุ่มงานบริการวิชาการ ๒
สำนักวิชาการ

๘. ทะเบียนผู้เลือกตั้งและบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง

๘.๑ ผู้มีหน้าที่จัดทำทะเบียนผู้เลือกตั้ง

ในเขตเทศบาล ให้เป็นหน้าที่ของเทศบาลและนอกเขตเทศบาล ให้เป็นหน้าที่ของนายอำเภอ จัดทำทะเบียนผู้เลือกตั้งสำหรับแต่ละหน่วยเลือกตั้ง เป็นทะเบียนถาวรไว้ ณ สำนักงานเทศบาล และที่ว่าการอำเภอ

เมื่อจัดทำทะเบียนผู้เลือกตั้งตามความข้างต้นเสร็จแล้ว ให้เทศบาล หรือนายอำเภอ ประกาศรายชื่อผู้เลือกตั้งให้ประชาชนทราบ

ทะเบียนผู้เลือกตั้ง ในการจัดทำครั้งแรกให้ถือตามทะเบียนราษฎรที่ได้สำรวจตรวจสอบครั้งสุดท้าย และได้แก้ไขเพิ่มเติมเท่าที่มีหลักฐานจะทราบได้

ให้เทศบาล หรือนายอำเภอ แก้ไขทะเบียนผู้เลือกตั้งตามหลักฐานในทะเบียนราษฎร

๘.๒ ตำรวจผู้มีคุณสมบัติเลือกตั้งที่ตกหล่น

ในเดือนตุลาคมทุกปี ให้เทศบาล หรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณี จัดการประกาศให้ผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด และยังมีชื่อในทะเบียนผู้เลือกตั้งไปแสดงตนต่อเทศบาลหรือนายอำเภอเพื่อลงชื่อในทะเบียนผู้เลือกตั้งภายในเดือนธันวาคมของปีนั้น

ผู้ใดไม่สามารถไปแสดงตนดังกล่าวในวรรคก่อนได้ จะให้บุคคลผู้บรรลุนิติภาวะ และพอจะเชื่อถือได้ ไปแสดงตนแทนก็ได้

๘.๓ ทะเบียนผู้เลือกตั้ง

ทะเบียนผู้เลือกตั้ง อย่างน้อยต้องมีรายการดังนี้

(๑) ชื่อตัวและชื่อสกุล

(๒) เพศ

(๓) วัน เดือน ปีเกิด

(๔) ที่อยู่ปัจจุบัน

ถ้าผู้เลือกตั้งคนใด หรือผู้แทนพรรคการเมืองใดประสงค์จะตรวจดูชื่อของตน หรือของผู้เลือกตั้ง ในทะเบียนผู้เลือกตั้ง ณ สำนักงานเทศบาล หรือที่ว่าการอำเภอในวัน เวลาราชการ ก็ให้เทศบาลหรือนายอำเภอจัดให้ตรวจดูโดยมิชักช้า

ในกรณีที่ให้มีประกาศให้ดำเนินการเลือกตั้ง ให้นายอำเภอประกาศบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งไว้ ณ ที่เห็นได้ง่าย และ ณ ที่เลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน

การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง สำหรับในเขตเทศบาลให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล นอกเขตเทศบาลให้เป็นหน้าที่ของนายอำเภอ

๘.๔ การโต้แย้งทะเบียนผู้เลือกตั้ง

บุคคลใดไม่มีชื่อในทะเบียนผู้เลือกตั้ง ถ้าเห็นว่าตนสมควรมีชื่อเป็นผู้เลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งใด ให้ยื่นคำร้องต่อนายอำเภอให้ลงชื่อตน ถ้านายอำเภอเห็นว่าเป็นผู้เลือกตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ได้ ก็ให้เติมชื่อผู้ร้องลงในทะเบียนผู้เลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นโดยเร็ว

ถ้านายอำเภอเห็นว่า ผู้ร้องไม่มีสิทธิเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นได้ ก็ให้ตั้งยกคำร้องและแจ้งให้ผู้ร้องทราบโดยเร็ว ผู้ร้องมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดได้โดยมิต้องเสียค่าธรรมเนียม และให้ศาลดำเนินการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยเร็ว เมื่อศาลวินิจฉัยและมีคำสั่งแล้วให้ถือว่าเป็นที่สุด ให้ศาลแจ้งคำสั่งไปยังนายอำเภอโดยมิชักช้า

ในกรณีที่นายอำเภอได้ประกาศบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง ให้นำความที่กล่าวข้างต้นมาใช้บังคับโดยอนุโลม การยื่นคำร้อง ให้กระทำก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน เมื่อนายอำเภอหรือศาลแล้วแต่กรณี สั่งให้เติมชื่อ ผู้ร้องลงในทะเบียนผู้เลือกตั้งแล้วให้นายอำเภอแก้บัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งที่ประกาศไว้ให้ถูกต้องทุกแห่ง

๘.๕ การคัดค้านบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง

ถ้าผู้เลือกตั้งเห็นว่าตามบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งซึ่งได้ประกาศไว้ มีชื่อบุคคลที่ไม่มีสิทธิเลือกตั้งได้ตามพระราชบัญญัตินี้ ก็มีสิทธิยื่นคำร้องต่อนายอำเภอให้ถอนชื่อบุคคลนั้นก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

เมื่อนายอำเภอพิจารณาแล้วมีคำสั่งให้ถอนชื่อบุคคลนั้นก็ดี มีคำสั่งให้ยกคำร้องก็ดี ให้นายอำเภอแจ้งให้บุคคลทั้งสองนั้นทราบโดยเร็ว บุคคลผู้ถูกถอนชื่อหรือผู้ร้อง แล้วแต่กรณี มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดได้

เมื่อศาลได้มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งผู้ใดแล้ว ให้ศาลแจ้งไปยังเทศบาลหรือนายอำเภอที่ถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งนั้นมีชื่ออยู่ในทะเบียนผู้เลือกตั้งโดยด่วนและให้เทศบาล หรือนายอำเภอประกาศการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามคำสั่งศาลนั้น

ณ ที่สำนักงานเทศบาลหรือที่ว่าการอำเภอ แล้วให้เทศบาลหรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณี
บันทึกการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งลงไว้ในทะเบียนผู้เลือกตั้ง

ในกรณีที่ได้ประกาศรายชื่อผู้เลือกตั้งแล้ว ให้นายอำเภอประกาศถอนชื่อ
ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งด้วย

๘. หน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้ง

๘.๑ การกำหนดหน่วยเลือกตั้ง

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดหน่วยเลือกตั้งที่จะพึงมีในจังหวัดนั้น
ตามปกติให้ใช้เขตตำบลหนึ่งเป็นหน่วยเลือกตั้งหน่วยหนึ่ง ถ้าตำบลใดมีจำนวนผู้เลือกตั้ง
ทั้งสิ้นเกิน ๑,๐๐๐ คน ให้กำหนดหน่วยเลือกตั้งในตำบลนั้นเพิ่มขึ้น โดยถือเกณฑ์จำนวน
ผู้เลือกตั้งหน่วยละไม่เกิน ๑,๐๐๐ คน หรือถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่า การคมนาคม
ไม่สะดวก จะกำหนดหน่วยเลือกตั้งเพิ่มขึ้นโดยไม่คำนึงถึงจำนวน ผู้เลือกตั้งก็ได้เฉพาะ
ในเขตเทศบาลให้จัดทำแผนที่สังเขปแสดงเขตหน่วยเลือกตั้งประกอบไว้ด้วย

เมื่อได้กำหนดหน่วยเลือกตั้งขึ้นแล้ว ให้ประกาศหน่วยเลือกตั้ง ณ
ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ และสำนักงานเทศบาล

ห้ามมิให้เปลี่ยนแปลงเขตของหน่วยเลือกตั้ง เมื่อได้มีประกาศให้มีการ
เลือกตั้งแล้ว

๘.๒ ที่เลือกตั้ง

หน่วยเลือกตั้งหน่วยหนึ่ง ให้มีที่เลือกตั้งแห่งหนึ่ง ที่เลือกตั้งนั้น ต้องให้
เป็นที่ซึ่งประชาชนเข้าออกได้สะดวกเพื่อการลงคะแนนเลือกตั้ง

เมื่อได้มีประกาศ ให้ดำเนินการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด ให้นายอำเภอ
ในเขตเลือกตั้งนั้น ประกาศระบุที่เลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้ง ไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน
ก่อนวันเลือกตั้ง ประกาศของนายอำเภอดังกล่าวให้ปิด ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่สาธารณะ
ที่เห็นได้ง่าย และที่เลือกตั้ง

ที่เลือกตั้งนั้น ให้มีลักษณะและเครื่องประกอบดังกำหนดในกฎกระทรวง

๑๐. กรรมการตรวจคะแนน

๑๐.๑ การตั้งคณะกรรมการตรวจคะแนน

ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน ให้นายอำเภอตั้งคณะกรรมการตรวจคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้งหน่วยละ ๕ คน และให้ตั้งเสมียนคะแนนหน่วย เลือกตั้งหน่วยหนึ่งไม่น้อยกว่า ๑ คน และทั้งให้มีอำนาจถอดถอนและตั้งบุคคลอื่นแทน

ให้คณะกรรมการตรวจคะแนน เลือกตั้งกรรมการตรวจคะแนนคนหนึ่งขึ้นเป็นประธาน เมื่อประธานไม่อยู่ในที่เลือกตั้งให้คณะกรรมการตรวจคะแนนเลือกตั้งกันขึ้นเองเป็นประธาน

ในการดำเนินการของคณะกรรมการตรวจคะแนน ให้ถือว่า กรรมการตรวจคะแนน ๓ คนขึ้นไปเป็นองค์คณะ

ในกรณีที่มีกรรมการตรวจคะแนนไม่ครบองค์คณะ ให้กรรมการตรวจคะแนนผู้ที่อยู่ตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติ และไม่ต้องห้ามดังจะกล่าวต่อไปนี้ เป็นกรรมการตรวจคะแนนไปพลางก่อน จนกว่ากรรมการตรวจคะแนนที่ได้ตั้งไว้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

๑๐.๒ คุณสมบัติของกรรมการตรวจคะแนน

กรรมการตรวจคะแนนและเสมียนคะแนนให้ตั้งจากผู้เลือกตั้งซึ่งมีความประพฤติดี และสามารถอ่านและเขียนหนังสือไทยได้

ห้ามมิให้ตั้งข้าราชการประจำการ นายกเทศมนตรี เทศมนตรี พนักงานเทศบาล พนักงานสุขาภิบาล ผู้สมัครผู้แทนพรรคการเมือง หรือผู้แทนผู้สมัคร เป็นกรรมการตรวจคะแนน

ห้ามมิให้ตั้งผู้สมัคร ผู้แทนพรรคการเมือง หรือผู้แทนผู้สมัคร เป็นเสมียนคะแนน

๑๐.๓ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจคะแนน

การวินิจฉัยใด ของคณะกรรมการตรวจคะแนนให้เป็นไปตามเสียงข้างมาก ถ้าจำนวนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ให้ถือว่ากรรมการตรวจคะแนน และเสมียนคะแนน เป็นเจ้าพนักงานตามความหมายแห่งกฎหมายลักษณะอาญานับแต่ได้รับการแต่งตั้งจนถึงสิ้นสุดแห่งการงานในหน้าที่

กรรมการตรวจคะแนนมีอำนาจหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในที่เลือกตั้ง หากปรากฏว่า ผู้ใดกระทำตนเป็นที่ขัดขวางรบกวนในกิจการเลือกตั้ง หรือจะทำความไม่เรียบร้อยขึ้น กรรมการตรวจคะแนนมีอำนาจที่จะให้ผู้นั้นออกไปเสียจากที่เลือกตั้งได้ แต่ต้องมีให้ขัดต่อการที่ผู้เลือกตั้งจะใช้สิทธิในการเลือกตั้ง

ก่อนเวลาเปิดการรับลงคะแนนครึ่งชั่วโมง ถ้ากรรมการตรวจคะแนนยังไม่ครบองค์คณะ ให้กรรมการตรวจคะแนนผู้ที่อยู่ ตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่ต้องห้ามตามข้อ ๑๐.๒ เป็นกรรมการตรวจคะแนนไปพลางก่อน

๑๑. ผู้แทนพรรคการเมืองและผู้แทนผู้สมัคร

๑๑.๑ การแต่งตั้งและถอดถอนผู้แทนพรรคการเมืองและผู้แทนผู้สมัคร

พรรคการเมืองแต่ละพรรค และผู้สมัครแต่ละคนมีสิทธิแต่งตั้งผู้เลือกตั้งเป็นผู้แทนพรรค หรือผู้แทนผู้สมัคร ประจำอยู่ ณ ที่ซึ่งจัดไว้ในที่เลือกตั้งได้แห่งละหนึ่งคน

ที่ซึ่งจัดไว้สำหรับผู้แทนพรรคการเมือง และผู้แทนผู้สมัครในที่เลือกตั้งนั้น ให้อยู่ในลักษณะที่ผู้แทนพรรคการเมือง และผู้แทนผู้สมัครจะต้องได้เห็นการปฏิบัติการของคณะกรรมการตรวจคะแนนได้โดยชัดเจน

หนังสือแต่งตั้งผู้แทนพรรคการเมืองและผู้แทนผู้สมัครให้ใช้ตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัคร ยื่นหนังสือแต่งตั้งผู้แทนต่อนายอำเภอที่หน่วยลงคะแนนนั้นตั้งอยู่ก่อนวันเลือกตั้ง ให้นายอำเภอบันทึกรับทราบพร้อมด้วยลงวัน เดือน ปี ในหนังสือแต่งตั้งนั้น แล้วมอบคืนให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครก่อนวันเลือกตั้ง

พรรคการเมืองหรือผู้สมัครมีสิทธิเพิกถอนผู้แทนซึ่งตนได้แต่งตั้ง โดยยื่นเป็นหนังสือต่อนายอำเภอก่อนวันเลือกตั้งหรือคณะกรรมการตรวจคะแนนในวันเลือกตั้ง

๑๑.๒ สิทธิและหน้าที่ของผู้แทนพรรคการเมืองและผู้แทนผู้สมัคร

ผู้แทนพรรคการเมืองหรือผู้แทนผู้สมัครต้องได้รับความยินยอมให้ดูการดำเนินการเลือกตั้ง และมีสิทธิทักท้วงได้เมื่อเห็นว่ากรรมการตรวจคะแนนปฏิบัติการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยยื่นคำทักท้วงเป็นหนังสือต่อประธานกรรมการตรวจคะแนน ให้ประธานกรรมการตรวจคะแนนออกไปรับ แล้วนำเสนอคณะกรรมการตรวจคะแนน

พิจารณาคำทักท้วงนั้น และให้ประธานกรรมการตรวจคะแนนบันทึกคำทักท้วง รวมทั้งพฤติการณ์และคำวินิจฉัยของคณะกรรมการตรวจคะแนนไว้ในรายงานผลการเลือกตั้ง

ห้ามมิให้ผู้แทนพรรคการเมือง หรือผู้แทนผู้สมัครกล่าวโต้เถียงกับกรรมการตรวจคะแนน หรือระหว่างกันเองโดยประการที่เป็นอุปสรรคต่อกิจการที่กำลังดำเนินอยู่

และให้นำบทบัญญัติตามความเหล่านี้ ใช้บังคับแก่ผู้สมัครด้วย โดยอนุโลม

๑๒. การลงคะแนนเลือกตั้ง

๑๒.๑ หลักเกณฑ์และวิธีการในการลงคะแนน

การลงคะแนนเลือกตั้ง ให้ใช้วิธีปิดเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัคร ลงในบัตรเลือกตั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในวันเลือกตั้ง ให้เปิดการลงคะแนนตั้งแต่เวลา ๘.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา

ขณะจะเปิดการลงคะแนน ให้ประธานกรรมการตรวจคะแนนเปิดหีบบัตรเลือกตั้งในที่เปิดเผย แสดงให้ผู้เลือกตั้ง ผู้แทนพรรคการเมือง และผู้แทนผู้สมัคร ซึ่งอยู่ ณ ที่เลือกตั้งนั้นเห็นว่า เป็นหีบเปล่า และให้ปิดหีบบัตรเลือกตั้งใส่กุญแจประจำครั้งทับรูกุญแจไว้ แล้วให้คณะกรรมการตรวจคะแนนบันทึกการเปิดหีบบัตรเลือกตั้งตามความในมาตรานี้ โดยให้ผู้สมัคร ผู้แทนพรรคการเมือง และผู้แทนผู้สมัคร ซึ่งอยู่ ณ ที่เลือกตั้งในขณะนั้นลงลายมือชื่อไว้ในบันทึกนั้นด้วย

ระหว่างเวลาเปิดการลงคะแนน ห้ามมิให้เปิดหีบบัตรเลือกตั้ง เว้นแต่จะมีความจำเป็นเกี่ยวกับอุปสรรคในการลงคะแนนอันจะหลีกเลี่ยงมิได้ จึงให้คณะกรรมการตรวจคะแนนเปิดได้โดยมิให้เอาบัตรออกจากหีบ แล้วให้ปิดไว้ตามเดิม ในกรณีเช่นนี้ ให้คณะกรรมการกระทำต่อหน้าผู้สมัคร ผู้เลือกตั้ง ผู้แทนพรรคการเมือง หรือผู้แทนผู้สมัครซึ่งอยู่ในที่เลือกตั้ง และให้บันทึกแสดงเหตุในการเปิดหีบบัตรเลือกตั้งนั้น และให้ผู้สมัคร ผู้แทนพรรคการเมือง และผู้แทนผู้สมัคร ซึ่งอยู่ ณ ที่เลือกตั้งในขณะนั้นลงลายมือชื่อในบันทึกนั้นด้วย

๑๒.๒ ขั้นตอนการลงคะแนน

ในระหว่างเวลาเปิดการลงคะแนน ให้ผู้เลือกตั้งที่จะลงคะแนนไปแสดงตนต่อกรรมการตรวจคะแนน เพื่อให้ตรวจสอบชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง เมื่อกรรมการตรวจคะแนนตรวจสอบถูกต้องแล้ว ให้อ่านชื่อและที่อยู่ของผู้นั้นดัง ๆ ถ้าไม่มีผู้เลือกตั้งคนใดทักท้วง ให้หมายเหตุไว้ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง แล้วให้กรรมการตรวจคะแนนมอบบัตรเลือกตั้งและเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัครให้แก่ผู้นั้นไปลงคะแนน

ในท้องที่ที่กฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชนใช้บังคับ เมื่อกรณีสงสัยว่าบุคคลใดมิใช่เป็นผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง ให้กรรมการตรวจคะแนนเรียกบัตรประจำตัวประชาชนของผู้เลือกตั้ง เพื่อตรวจสอบก่อนมอบบัตรเลือกตั้งให้ก็ได้

ผู้เลือกตั้งซึ่งมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง สำหรับหน่วยเลือกตั้งใด ให้ลงคะแนนเลือกตั้งได้เฉพาะหน่วยเลือกตั้งนั้น ในกรณีที่ผู้เลือกตั้งมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งมากกว่าหนึ่งแห่ง ให้ลงคะแนนเลือกตั้งได้เฉพาะแห่งเดียว

หากผู้เลือกตั้งคนใดทักท้วงว่าผู้เลือกตั้งที่มาแสดงตนนั้น มิใช่เป็นผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง ให้คณะกรรมการตรวจคะแนน มีอำนาจสอบสวนจากพยานหลักฐานหรือทะเบียนผู้เลือกตั้ง แล้วทำบันทึกคำวินิจฉัยชี้ขาดว่าจะให้ผู้ถูกทักท้วงมีสิทธิลงคะแนนหรือไม่ คำชี้ขาดของคณะกรรมการตรวจคะแนนนั้นให้ถือเป็นที่สุด

๑๒.๓ ผู้เลือกตั้งที่เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้ง

ให้ผู้เลือกตั้งที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยเลือกตั้ง แสดงหลักฐานคำสั่งแต่งตั้งต่อคณะกรรมการตรวจคะแนน ก่อนทำการลงคะแนนเลือกตั้ง

ผู้เลือกตั้งใด ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอแต่งตั้งให้มีหน้าที่ในการเลือกตั้ง หรือเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้ง ซึ่งตนต้องประจำปฏิบัติหน้าที่นั้นได้ โดยไม่ต้องมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

๑๒.๔ ผู้ไม่ประสงค์จะลงคะแนน

ผู้เลือกตั้งคนใดได้รับบัตรเลือกตั้ง และเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัครเพื่อลงคะแนนแล้ว ไม่ประสงค์จะลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครคนใด ให้คืนบัตรเลือกตั้งและ

เครื่องหมายประจำตัวผู้สมัครนั้นแก่กรรมการตรวจคะแนนและให้กรรมการตรวจ
คะแนนบันทึกไว้ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง

๑๓. การตรวจและรวมคะแนน

๑๓.๑ การนับคะแนน

เมื่อปิดการลงคะแนนเลือกตั้งแล้ว ให้กรรมการตรวจคะแนนนับคะแนน
โดยเปิดเผยจนเสร็จในรวดเดียว ห้ามมิให้เลื่อน หรือประวิงการนับคะแนน

เมื่อการนับคะแนนเสร็จแล้ว ให้กรรมการตรวจคะแนนประกาศผลของ
การนับคะแนน ณ ที่เลือกตั้งนั้น แล้วรีบทำรายงานแสดงผลของการนับคะแนน และ
ปิดหีบบัตรเลือกตั้งเพื่อส่งไปยังนายอำเภอโดยเร็ว

ก่อนประกาศผลการนับคะแนน ห้ามมิให้กรรมการตรวจคะแนนหรือ
เสมียนคะแนน แจกแก่ผู้ใดให้ทราบจำนวนบัตรเลือกตั้งซึ่งได้ลงคะแนนไว้ หรือให้ทราบ
จำนวนคะแนนอันได้ลงไว้สำหรับบุคคลใด หรือให้ทราบว่า ผู้ใดลงคะแนนหรือไม่

๑๓.๒ ลักษณะของบัตรเสีย

บัตรเลือกตั้งต่อไปนี้ ให้ถือว่าเป็นบัตรเสีย คือ

(๑) บัตรปลอม

(๒) บัตรซึ่งลงเครื่องหมายเลอะเลือน หรือไม่ชัดเจนว่าลงเครื่องหมายให้
แก่ผู้สมัครคนใด

(๓) บัตรซึ่งลงเครื่องหมายเกินกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะ
มีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น

(๔) บัตรซึ่งลงเครื่องหมายซ้ำกัน หรือซ้อนกัน จนไม่สามารถอ่านเครื่องหมาย
ที่ถูกซ้อนนั้นได้

(๕) บัตรซึ่งมิได้ลงเครื่องหมายเลย

(๖) บัตรซึ่งปรากฏว่ามีบัตรที่ลงเครื่องหมายซ้อนอยู่ในบัตรนั้นอีก

(๗) บัตรซึ่งมีเครื่องหมาย เครื่องสัเกต หรือข้อความอื่นใด นอกจากที่
กำหนดในกฎกระทรวง

บัตรดังกล่าวข้างต้นให้กรรมการตรวจคะแนนสลักหลังว่า “เสีย” และให้
ลงลายมือชื่อกำกับไว้ไม่น้อยกว่า ๓ คน

ในการนับคะแนน หากปรากฏว่ามีบัตรเสีย ให้แยกบัตรเสียออกรวมไว้เป็นส่วนหนึ่ง และห้ามมิให้นับบัตรเสียเป็นคะแนนไม่ว่ากรณีใด

๑๓.๓ การรายงานผลการเลือกตั้ง

ให้นายอำเภอรักษาหีบบัตรเลือกตั้งไว้เป็นเวลา ๑ ปี แต่ในกรณีที่มีการคัดค้านการเลือกตั้ง ให้เก็บไว้ต่อไปจนคดีถึงที่สุด

ให้นายอำเภอส่งรายงาน การเลือกตั้งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดโดยด่วน และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรวมยอดคะแนนการเลือกตั้ง และประกาศผลการเลือกตั้งโดยเร็วแล้วรายงานไปยังกระทรวงมหาดไทย เพื่อรายงานต่อไปยังสภาผู้แทนราษฎร

๑๓.๔ ผลคะแนนการเลือกตั้ง

ในเขตเลือกตั้งซึ่งมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ๑ คน ผู้สมัครคนใดได้คะแนนมากที่สุด ให้ถือว่าผู้สมัครนั้นได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในกรณีที่คะแนนมากที่สุดเท่ากัน ให้ผู้สมัครซึ่งได้คะแนนเท่ากันจับสลากกันว่า ผู้ใดได้รับเลือกตั้งหรือไม่

ในเขตเลือกตั้งซึ่งมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มากกว่า ๑ คน ให้ผู้สมัครซึ่งได้คะแนนมากตามลำดับลงมาได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น

ในกรณีที่มีผู้สมัครหลายคนได้คะแนนเท่ากัน จนเป็นเหตุให้ไม่สามารถเรียงลำดับผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ตามจำนวน ก็ให้ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากันนั้นจับสลาก เพื่อให้ได้จำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งครบจำนวนที่เขตเลือกตั้งนั้นมีการเลือกตั้งได้

การจับสลากให้กระทำต่อหน้าผู้ว่าราชการจังหวัด ตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

๑๔. การคัดค้านการเลือกตั้ง

๑๔.๑ วิธีการคัดค้านการเลือกตั้ง

ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศผลการเลือกตั้งผู้เลือกตั้ง ผู้สมัครในเขตเลือกตั้ง หรือผู้แทนพรรคการเมืองใด เห็นว่า การเลือกตั้งในเขต

เลือกตั้งนั้น หรือการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดได้รับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น มิได้เป็นไปโดยชอบ มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลจังหวัดซึ่งเขตเลือกตั้งนั้นตั้งอยู่

เมื่อศาลจังหวัดได้รับคำร้องคัดค้านแล้ว ให้ดำเนินการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยเร็ว แล้วให้ทำความเห็นและส่งสำนวนไปยังศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย ในการวินิจฉัยนั้น ศาลฎีกาจำต้องฟังข้อเท็จจริงตามที่ศาลจังหวัดได้วินิจฉัยมาแล้วจากพยานหลักฐานในสำนวน และให้มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นไปโดยมิชอบ สมควรจะให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น หรือเฉพาะแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดที่ถูกคัดค้านในเขตเลือกตั้งตามคำร้องคัดค้านนั้นได้

(๒) ถ้าเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นไปโดยชอบ หรือแม้มิชอบ แต่ไม่มีเหตุอันสมควรจะให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น หรือเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดที่ถูกคัดค้านในเขตเลือกตั้งนั้น ให้มีคำสั่งยกคำร้องคัดค้านเสีย

เมื่อศาลฎีกามีคำสั่งอย่างใดแล้ว ให้ส่งสำเนาคำสั่งไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เพื่อแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยทราบ

ในระหว่างที่ศาลฎีกายังมิได้มีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ให้ถือว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งถูกคัดค้านนั้นเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยชอบ

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๔๕๕

สรุปสาระสำคัญ

ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕

พระราชบัญญัติฉบับนี้ให้ยกเลิกความที่ว่าด้วยการกำหนดหน่วยเลือกตั้ง
ในมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๕๕
โดยใช้ความซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้แทน

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดหน่วยเลือกตั้งที่จะพึงมีในจังหวัดนั้น
ตามปกติให้ใช้เขตตำบลหนึ่งเป็นหน่วยเลือกตั้งหน่วยหนึ่ง

ถ้าตำบลใดมีจำนวนผู้เลือกตั้งเกิน ๑,๐๐๐ คน ให้กำหนดหน่วยเลือกตั้ง
ในตำบลนั้นเพิ่มขึ้น โดยถือเกณฑ์จำนวนผู้เลือกตั้งหน่วยละไม่เกิน ๑,๐๐๐ คน ทั้งนี้
เว้นแต่การแยกเป็นอีกหน่วยเลือกตั้งหนึ่ง จะไม่สะดวกแก่ผู้เลือกตั้งในการไปลงคะแนน
เลือกตั้ง แม้จำนวนผู้เลือกตั้งจะเกิน ๑,๐๐๐ คน แต่ไม่เกิน ๑,๕๐๐ คน จะรวมเป็นหน่วย
เลือกตั้งหน่วยเดียวกันก็ได้ หรือถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าในตำบลนั้น การคมนาคม
ไม่สะดวก จะกำหนดหน่วยเลือกตั้งเพิ่มขึ้น โดยไม่คำนึงถึงจำนวนผู้เลือกตั้งก็ได้ เฉพาะ
ตำบลในเขตเทศบาล ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรจะกำหนดหน่วยเลือกตั้ง โดยให้
มีจำนวนผู้เลือกตั้งทั้งสิ้นหน่วยเลือกตั้งละไม่เกิน ๔,๐๐๐ คนก็ได้

เมื่อได้กำหนดหน่วยเลือกตั้งขึ้นแล้ว ให้ประกาศหน่วยเลือกตั้ง ณ ศาลา
กลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ และสำนักงานเทศบาล เฉพาะในเขตเทศบาลนั้น ให้จัดทำ
แผนที่สังเขปแสดงเขตของหน่วยเลือกตั้ง ประกอบไว้ด้วย

ห้ามมิให้เปลี่ยนแปลงเขตของหน่วยเลือกตั้งเมื่อได้ประกาศพระราช
กฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งแล้ว

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๓)

พ.ศ. ๒๕๐๐

สรุปสาระสำคัญ

ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๐

พระราชบัญญัตินี้ให้ยกเลิกความที่เกี่ยวกับการเก็บรักษาหีบบัตร
ในมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๕๕
โดยใช้ความต่อไปนี้แทน

ให้นายอำเภอรักษาหีบบัตรเลือกตั้งไว้มีกำหนด ๑ ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แต่
ถ้าจะต้องใช้หีบบัตรเลือกตั้งใดในการเลือกตั้งก่อนครบกำหนดหนึ่งปีก็ให้ใช้หีบบัตร
เลือกตั้งนั้นได้โดยเปิดหีบบัตรเลือกตั้งและนำบัตรเลือกตั้งกับเอกสารทั้งหมดออกเก็บ
และรักษาไว้จนครบกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันเลือกตั้ง

ในกรณีที่มีการคัดค้านการเลือกตั้งที่ได้กระทำในเขตเลือกตั้งใด ให้เก็บ
และรักษาหีบบัตรเลือกตั้งที่ใช้ในเขตเลือกตั้งนั้นไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๕๑๑

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๑๗

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๑ กฎหมายฉบับนี้ถูกตราออกใช้บังคับภายหลังจากที่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑ ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

รัฐสภา (รัฐธรรมนูญมาตรา ๗๑) มีสองสภา คือ วุฒิสภาและสภาผู้แทน โดยประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนเป็นรองประธานรัฐสภา

วุฒิสภา (รัฐธรรมนูญมาตรา ๗๕) ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิในวิชาการและกิจการต่างๆ มีจำนวนสามในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๖ ปี (รัฐธรรมนูญมาตรา ๗๕) และในวาระเริ่มแรกเมื่อครบกำหนด ๓ ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง สมาชิกเป็นครั้งแรกให้มีการจับสลากเพื่อให้สมาชิกพ้นจากตำแหน่งจำนวนกึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมด

สภาผู้แทน (รัฐธรรมนูญมาตรา ๘๒) ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งให้ถือเกณฑ์จำนวนราษฎรแต่ละจังหวัดตามหลักฐานทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง ๑๕๐,๐๐๐ คน ต่อผู้แทน ๑ คน (รัฐธรรมนูญมาตรา ๘๓) มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี (รัฐธรรมนูญมาตรา ๘๑) ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๓๐ ปีบริบูรณ์และไม่เป็นข้าราชการประจำ

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๓ กฎหมายฉบับนี้ถูกตราขึ้น เนื่องจากมีการร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. ๒๕๑๓ เพื่อให้การเลือกตั้งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งมีการยกเลิกความในมาตรา ๔๕ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๕๑๑ เปลี่ยนแปลงเรื่องการลงคะแนน โดยให้ใช้วิธีทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๕๑๑

สรุปสาระสำคัญ ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๕๑๑

หลักเกณฑ์การดำเนินการการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

๑. การเลือกตั้งให้ใช้วิธีรวมเขต

ถ้ามีการเลือกตั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ให้กระทรวงมหาดไทย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แสดงว่าจังหวัดใดจะพึงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนได้มีจำนวนเท่าใด ทั้งนี้ ตามเกณฑ์ที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๒. ในเขตเลือกตั้งใดถ้ามีผู้สมัครไม่เกินจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนที่จะมีการเลือกตั้งได้ในเขตเลือกตั้งนั้น ให้ถือว่าผู้สมัครนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งโดยไม่ต้องทำการลงคะแนนเลือกตั้ง

๓. นายจ้างทั้งปวง ต้องให้ความสะดวกตามสมควรแก่ลูกจ้างในอันที่จะใช้สิทธิเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้งและให้ใช้บังคับแก่ทบวงการเมือง รัฐวิสาหกิจ ตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ และองค์การของรัฐ ตามกฎหมายว่าด้วยเกษียณอายุผู้ทำงานในองค์การของรัฐโดยอนุโลม

๔. ผู้เลือกตั้งไม่จำเป็นต้องให้ถ้อยคำว่าตนได้ลงคะแนนเลือกตั้งหรือไม่ หรือลงคะแนนเลือกตั้งผู้ใด ไม่ว่ากรณีใด

๕. ข้อห้ามต่างๆ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

๕.๑ ห้ามมิให้ผู้ใดนำสิ่งพิมพ์ตามกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ แผ่นประกาศ หรือสิ่งอื่นมาโฆษณาหาเสียงเลือกตั้ง เพื่อประโยชน์ของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้ารับเลือกตั้งภายในบริเวณเขต ๓๐ เมตรแห่งที่เลือกตั้ง

๕.๒ ในวันเลือกตั้งภายในบริเวณเขต ๓๐ เมตรแห่งที่เลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้ใดทำการโฆษณาที่เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัคร ทั้งห้ามมิให้ใช้เครื่องขยายเสียงหรือทำเสียงอื่นใดที่เป็นการรบกวนหรือเป็นอุปสรรคแก่การเลือกตั้ง ไม่ว่าจะกระทำในหรือนอกบริเวณเขตดังกล่าว

ในกรณีที่มีการโฆษณาที่เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครผู้ใด โดยได้จัดทำสิ่งพิมพ์ตามกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ แผ่นประกาศ หรือสิ่งอื่นไว้ในที่เลือกตั้ง

ภายในปริมาตร ๓๐ เมตรแห่งที่เลือกตั้งอยู่แล้วก่อนหรือในวันเลือกตั้ง ให้เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง กรรมการตรวจคะแนนและเสมียน คะแนนมีอำนาจและหน้าที่ทำลาย ปกปิด หรือนำออกไปไว้นอกปริมาตร ๓๐ เมตรดังกล่าว

๕.๓ ในวันเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้ใดขาย จำหน่ายจ่ายแจกหรือจัดเลี้ยงสุราภายในปริมาตร ๓๐ เมตรแห่งที่เลือกตั้ง

๕.๔ ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งมิได้มีสัญชาติไทย กระทำการใดเพื่อประโยชน์แห่งการเลือกตั้ง โดยประการที่เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัคร และห้ามมิให้เข้ามีส่วนช่วยเหลือในการเลือกตั้งด้วยประการใดๆ ทั้งนี้ เว้นแต่การกระทำนั้นเป็นการช่วยราชการหรือเป็นการประกอบอาชีพตามปกติโดยสุจริตของผู้นั้น

๖. ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ พนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจ มีหน้าที่จัดการให้ความสะดวกและรักษาความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้ง

สิทธิเลือกตั้งและการรับสมัครรับเลือกตั้ง

๑. บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวจะเป็นผู้เลือกตั้งได้ ต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

๑.๑ สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมปีที่ ๖ หรือมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า

๑.๒ รับหรือเคยรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

๑.๓ เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น โดยมีเงินเดือนประจำมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี

๑.๔ เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทน สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล กรรมการสุขาภิบาล กรรมการตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หรือแพทย์ประจำตำบล

๒. บุคคลผู้ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติจะเป็นผู้เลือกตั้งได้ต้องมีคุณสมบัติตามข้อ ๑ และได้มีภูมิตำเนาในราชอาณาจักรติดต่อกันนับแต่ได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี

๓. ผู้สมัครต้องมีมาตรฐานการศึกษาโดยมีความรู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ หรือประโยคประถมศึกษาตอนต้นตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่าหรือรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ หรือประโยคประถมศึกษาตอนต้น

๔. บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวจะเป็นผู้สมัครได้ต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ หรือมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่าหรือรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ หรือมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ด้วย

๔.๑ รับหรือเคยรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

๔.๒ เคยเป็นข้าราชการหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่ชั้นโทขึ้นไป หรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าชั้นโทขึ้นไป

๔.๓ เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทน สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาจังหวัดหรือสภาเทศบาล

๕. บุคคลผู้ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติ จะเป็นผู้สมัครได้ต้องมีคุณสมบัติตามข้อ ๔ และได้มีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรติดต่อกันนับแต่ได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี

๖. เมื่อผู้สมัครผู้ใดสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนในเขตเลือกตั้งใดแล้ว ห้ามมิให้ผู้นั้นสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งอื่นอีก

๗. การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนในเขตเลือกตั้งใด ผู้สมัครต้องยื่นใบสมัครตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงด้วยตนเองต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ศาลากลางจังหวัด แห่งจังหวัดที่เขตเลือกตั้งที่ตนสมัครนั้นตั้งอยู่ภายในระยะเวลาที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับใบสมัครแล้ว ให้ลงบันทึกการรับใบสมัครไว้เป็นหลักฐานและออกใบรับให้แก่ผู้สมัครในวันนั้น และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสอบสวนว่า

ผู้สมัครจะสมัครรับเลือกตั้งได้หรือไม่ ถ้าได้ก็ให้ประกาศรับสมัครไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งการรับสมัครหรือไม่รับสมัครให้ผู้สมัครทราบโดยเร็ว

๘. ผู้สมัครผู้ใดซึ่งได้รับแจ้งการรับสมัครจากผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วต้องนำเงินประกันการสมัคร ๕,๐๐๐ บาท และรูปถ่ายหรือรูปภาพที่พิมพ์ชัดเจนเหมือนรูปถ่ายของตนเอง ขนาด ๘.๕ X ๑๓.๕ เซนติเมตร มีจำนวน ๒ เท่าของจำนวนหน่วยเลือกตั้ง และของจำนวนอำเภอในเขตเลือกตั้งนั้นไปมอบให้กับผู้ว่าราชการจังหวัดภายในกำหนด ๗ วันนับแต่วันได้รับแจ้งการรับสมัคร

เมื่อผู้สมัครได้มอบเงินประกันการสมัครและรูปครบถ้วนแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดทำประกาศซึ่งมีชื่อผู้สมัครและเลขหมายประจำตัวผู้สมัครซึ่งจะใช้ในการลงคะแนน และรูปผู้สมัครปิดไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ และที่เลือกตั้งทุกแห่งในเขตเลือกตั้งซึ่งผู้นั้นสมัครโดยเร็ว

ผู้สมัครคนใดไม่นำเงินและรูปไปมอบให้ผู้ว่าราชการจังหวัดภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ให้ถือว่าผู้นั้นพ้นจากการเป็นผู้สมัคร และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศถอนชื่อผู้นั้นจากการเป็นผู้สมัคร

๙. เงินประกันการสมัครนั้นเมื่อเสร็จจากการเลือกตั้งแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดคืนเงินให้แก่ผู้สมัคร เว้นแต่ผู้สมัครไม่ได้รับเลือกตั้งและไม่ได้คะแนนเลือกตั้งถึงร้อยละ ๑๐ ของจำนวนผู้เลือกตั้งซึ่งมาใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น หรือถ้าผู้สมัครถอนการสมัครเสียเอง ให้ถือว่าผู้สมัครยินยอมให้เงินประกันนั้นตกเป็นของรัฐ

๑๐. ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดยังไม่รับสมัคร ผู้สมัครมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดที่ศาลากลางจังหวัดตั้งอยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดนั้น หรือต่อศาลแพ่งสำหรับจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีได้ โดยมีต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณา เมื่อศาลได้รับคำร้องแล้วให้ดำเนินการพิจารณาโดยมิชักช้า และให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้ศาลวินิจฉัยว่าให้รับสมัครหรือไม่ คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด และให้ศาลแจ้งคำสั่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดโดยเร็ว

ในกรณีที่ศาลสั่งให้รับสมัคร ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรีบปฏิบัติตามคำสั่งศาล และถ้าได้จัดตั้งกรรมการตรวจคะแนนขึ้นแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งคำสั่งศาลให้คณะกรรมการตรวจคะแนนทราบโดยเร็ว

การใดที่ผู้ว่าราชการจังหวัดและกรรมการตรวจคะแนนได้ปฏิบัติไปตามคำสั่งเดิมของผู้ว่าราชการจังหวัดก่อนได้รับทราบคำสั่งศาลเป็นอย่างอื่นนั้นเป็นอันสมบูรณ์ตามกฎหมาย

ทะเบียนผู้เลือกตั้งและบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง

๑. ในเขตเทศบาลให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล และนอกเขตเทศบาลให้เป็นหน้าที่ของนายอำเภอจัดทำทะเบียนผู้เลือกตั้งสำหรับแต่ละตำบลแยกตามหน่วยเลือกตั้งเป็นทะเบียนถาวรไว้ ณ สำนักงานเทศบาลหรือที่ว่าการอำเภอ

๒. ในการจัดทำทะเบียนผู้เลือกตั้งให้ถือทะเบียนผู้เลือกตั้งที่ได้จัดทำไว้ก่อนแล้ว และให้เทศบาลหรือนายอำเภอแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องโดยตรวจสอบกับทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร และหลักฐานอื่นที่จะทราบได้

๓. ในเดือนตุลาคมทุกปี ให้เทศบาลหรือนายอำเภอจัดทำประกาศบัญชีรายชื่อผู้เริ่มมีคุณสมบัติของผู้เลือกตั้งไว้ ณ สำนักงานเทศบาลหรือที่ว่าการอำเภอ

ผู้ใดซึ่งเริ่มมีคุณสมบัติของผู้เลือกตั้งยังไม่มีชื่อในบัญชีรายชื่อที่ประกาศนั้น ให้ไปแจ้ง ณ สำนักงานเทศบาลหรือที่ว่าการอำเภอหรือที่ทำการกำนันที่ตนมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตนั้น เพื่อให้ตนได้มีชื่อในทะเบียนผู้เลือกตั้ง ถ้าไม่สามารถไปแจ้งด้วยตนเองได้ จะมอบหมายให้ผู้ซึ่งบรรลุนิติภาวะซึ่งเชื่อถือได้ไปแจ้งแทนตน หรือจะแจ้งโดยวิธีส่งหนังสือลงทะเบียนตอบรับทางไปรษณีย์ก็ได้

๔. ทะเบียนผู้เลือกตั้งอย่างน้อยต้องมีรายการดังต่อไปนี้

๔.๑ ชื่อตัวและชื่อสกุล

๔.๒ เพศ

๔.๓ วัน เดือน ปีเกิด

๔.๔ ที่อยู่ปัจจุบัน

๕. ผู้เลือกตั้งผู้ใดหรือผู้แทนพรรคการเมืองใดประสงค์จะตรวจดูชื่อของผู้เลือกตั้งในทะเบียนผู้เลือกตั้ง ณ สำนักงานเทศบาลหรือที่ว่าการอำเภอในเวลาราชการ ก็ให้เทศบาลหรือนายอำเภอจัดให้ตรวจดูโดยมิชักช้า

๖. ผู้เลือกตั้งผู้ใดไม่มีชื่อในทะเบียนผู้เลือกตั้งมีสิทธิยื่นคำร้องต่อเทศบาลหรือนายอำเภอท้องที่ที่ตนมีภูมิลำเนาอยู่นั้น เพื่อให้ลงชื่อตนในทะเบียนผู้เลือกตั้ง

เมื่อได้รับคำร้องแล้ว ถ้าเทศบาลหรือนายอำเภอเห็นว่าคำร้องสมควร มีชื่อในทะเบียนผู้เลือกตั้งก็ให้ส่งเดิมชื่อผู้ยื่นคำร้องลงในทะเบียนผู้เลือกตั้งโดยมิชักช้า ถ้าเทศบาลหรือนายอำเภอเห็นว่าผู้ยื่นคำร้องไม่สมควรมีชื่อในทะเบียนผู้เลือกตั้ง ก็ให้ส่งยกคำร้องและแจ้งให้ผู้ยื่นคำร้องทราบภายใน ๓ วันนับแต่วันที่ได้รับคำร้อง โดยแสดงเหตุผลไว้ด้วย

เมื่อได้รับคำแจ้ง ผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดที่ตนมีภูมิลำเนาอยู่ หรือต่อศาลแพ่งสำหรับผู้ที่มิมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี โดยมีต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับคำแจ้ง เพื่อให้ศาลวินิจฉัยว่าจะให้ลงชื่อผู้ยื่นคำร้องในทะเบียนผู้เลือกตั้งหรือไม่

เมื่อศาลได้รับคำร้องแล้ว ให้ศาลดำเนินการพิจารณาโดยมิชักช้า และให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุดและให้ศาลแจ้งคำสั่งไปยังเทศบาลหรือนายอำเภอเพื่อปฏิบัติการตามคำสั่งโดยเร็วที่สุด และในกรณีที่มีการประกาศบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งไปก่อนได้รับคำสั่งศาล ให้แก่บัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งทุกฉบับให้ถูกต้องด้วย

การใดที่ได้ปฏิบัติไปตามคำสั่งเดิมของเทศบาลหรือนายอำเภอก่อนได้รับทราบคำสั่งศาลเป็นอย่างอื่นนั้นเป็นอันสมบูรณ์ตามกฎหมาย

๗. ให้นายอำเภอจัดทำประกาศบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้งไว้ ณ ที่สาธารณะที่เห็นได้ง่าย และที่เลือกตั้ง ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน

บัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งนี้ สำหรับในเขตเทศบาลให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล สำหรับนอกเขตเทศบาลให้เป็นหน้าที่ของนายอำเภอ ก็ดรายชื่อผู้เลือกตั้งจากทะเบียนผู้เลือกตั้ง

๘. ผู้เลือกตั้งผู้ใดไม่มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งแห่งหน่วยเลือกตั้งที่ตนสมควรมีชื่อเป็นผู้เลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น มีสิทธิยื่นคำร้องต่อนายอำเภอก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

๙. ผู้เลือกตั้งผู้ใดเห็นว่าบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งที่ได้ประกาศตามที่สาธารณะแล้วมีชื่อผู้ซึ่งไม่มีสิทธิเลือกตั้งอยู่ ผู้เลือกตั้งมีสิทธิยื่นคำร้องต่อนายอำเภอก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน เพื่อให้ถอนชื่อผู้ซึ่งไม่มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้นออกจากบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งดังกล่าว

เมื่อนายอำเภอพิจารณาแล้วเห็นว่าสมควรสั่งถอนชื่อผู้นั้นหรือสมควรยกคำร้อง ก็ให้มีคำสั่งถอนชื่อผู้นั้นหรือยกคำร้องและให้แจ้งคำสั่งให้ผู้ถูกถอนชื่อหรือผู้ยื่นคำร้องทราบ แล้วแต่กรณี

๑๐. เมื่อบุคคลใดต้องคำพิพากษาสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง และคดีถึงที่สุดแล้ว ให้ศาลแจ้งไปยังเทศบาลหรือนายอำเภอ ซึ่งผู้นั้นมีชื่ออยู่ในทะเบียนผู้เลือกตั้งโดยมิชักช้า เพื่อบันทึกลงไว้ในทะเบียนผู้เลือกตั้ง และให้เทศบาลหรือนายอำเภอประกาศการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามคำสั่งศาลปิดไว้ ณ สำนักงานเทศบาลหรือที่ว่าการอำเภอ

ในกรณีที่ได้มีการประกาศบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งแล้ว ให้นายอำเภอประกาศถอนชื่อนั้นออกจากบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งทุกฉบับให้ถูกต้องด้วย

หน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้ง

๑. ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดหน่วยเลือกตั้งที่จะพึงมีในจังหวัดนั้นตามปกติให้ใช้เขตตำบลหนึ่งเป็นหน่วยเลือกตั้งหน่วยหนึ่ง และถ้าตำบลใดมีจำนวนผู้เลือกตั้งเกิน ๑,๐๐๐ คน ให้กำหนดหน่วยเลือกตั้งในตำบลนั้นเพิ่มขึ้น โดยถือเกณฑ์จำนวนผู้เลือกตั้งหน่วยละไม่เกิน ๑,๐๐๐ คน ทั้งนี้ เว้นแต่การแยกเป็นอีกหน่วยเลือกตั้งหนึ่งจะไม่สะดวกแก่ผู้เลือกตั้งในการไปลงคะแนนเลือกตั้ง แม้จำนวนผู้เลือกตั้งจะเกิน ๑,๐๐๐ คนแต่ไม่เกิน ๑,๕๐๐ คน จะรวมเป็นหน่วยเลือกตั้งหน่วยเดียวกันก็ได้ หรือถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าในตำบลนั้นการคมนาคมไม่สะดวกจะกำหนดหน่วยเลือกตั้งเพิ่มขึ้น โดยไม่คำนึงถึงจำนวนผู้เลือกตั้งก็ได้ เฉพาะตำบลในเขตเทศบาลถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควรจะกำหนดหน่วยเลือกตั้งโดยให้มีจำนวนผู้เลือกตั้งหน่วยเลือกตั้งละไม่เกิน ๒,๐๐๐ คนก็ได้

เมื่อได้กำหนดหน่วยเลือกตั้งขึ้นแล้ว ให้ประกาศหน่วยเลือกตั้ง ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ว่าการกิ่งอำเภอและสำนักงานเทศบาล เฉพาะในเขตเทศบาลนั้นให้จัดทำแผนที่สังเขปแสดงเขตของหน่วยเลือกตั้งประกอบไว้ด้วย

การเปลี่ยนแปลงเขตของหน่วยเลือกตั้ง จะกระทำได้โดยประกาศก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน

๒. หน่วยเลือกตั้งหน่วยหนึ่ง ให้มีที่เลือกตั้งแห่งหนึ่ง ที่เลือกตั้งนั้นต้องให้เป็นที่ซึ่งประชาชนเข้าออกได้สะดวกเพื่อการลงคะแนนเลือกตั้ง

ให้นายอำเภอประกาศระบุที่เลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้งที่อยู่ในท้องที่ของตนไม่น้อยกว่า ๓๐ วันก่อนวันเลือกตั้ง ประกาศของนายอำเภอดังกล่าวให้ปิด ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ว่าการกิ่งอำเภอ สำนักงานเทศบาล ที่สาธารณะที่เห็นได้ง่าย และที่เลือกตั้ง

๓. ที่เลือกตั้งให้มีลักษณะและเครื่องประกอบตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง กรรมการตรวจคะแนนและเสมียนคะแนน

๑. ให้นายอำเภอแต่งตั้งข้าราชการหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

๒. ให้นายอำเภอแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้งทุกหน่วยเลือกตั้ง ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน คณะกรรมการตรวจคะแนนแต่ละหน่วยเลือกตั้งประกอบด้วยกรรมการหน่วยละ ๕ คน และให้แต่งตั้งเสมียนคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้งทุกหน่วยเลือกตั้งมีจำนวนหน่วยเลือกตั้งละ ๑ คนเป็นอย่างน้อย และให้มีอำนาจถอดถอนและแต่งตั้งผู้อื่นแทนก่อนวันเลือกตั้งได้

ให้คณะกรรมการตรวจคะแนนเลือกกรรมการตรวจคะแนนคนหนึ่งขึ้นเป็นประธาน เมื่อประธานไม่อยู่ในที่เลือกตั้ง ให้กรรมการตรวจคะแนนเลือกกรรมการตรวจคะแนนอื่นเป็นประธานไปพลางก่อนจนกว่าประธานที่ได้เลือกตั้งไว้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ในการดำเนินการของคณะกรรมการตรวจคะแนน ให้ถือว่ากรรมการตรวจคะแนนตั้งแต่ ๓ คนขึ้นไปเป็นองค์คณะ

ในกรณีที่กรรมการตรวจคะแนนไม่ครบ ๕ คน ให้กรรมการตรวจคะแนนผู้ที่อยู่ตั้งบุคคล เป็นกรรมการตรวจคะแนนให้ครบ ๕ คนไปพลางก่อนจนกว่ากรรมการตรวจคะแนนที่ได้ตั้งไว้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ในกรณีที่ไม่มีกรรมการตรวจคะแนน ให้นายอำเภอหรือเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้งนั้น มีอำนาจแต่งตั้งคนหนึ่งเป็นกรรมการตรวจคะแนน และให้กรรมการตรวจคะแนนผู้นั้นแต่งตั้งอีก ๔ คนเป็นกรรมการตรวจคะแนนไปพลางก่อนจนกว่ากรรมการตรวจคะแนนซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งไว้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

๓. กรรมการตรวจคะแนนและเสมียนคะแนน ให้แต่งตั้งจากผู้เลือกตั้งซึ่งมีความประพฤติดี และสามารถอ่านและเขียนหนังสือไทยได้

ห้ามมิให้แต่งตั้งข้าราชการประจำ นายกเทศมนตรี เทศมนตรี ข้าราชการส่วนท้องถิ่น ผู้สมัคร ผู้แทนผู้สมัครหรือผู้แทนพรรคการเมือง เป็นกรรมการตรวจคะแนน

ห้ามมิให้แต่งตั้งผู้สมัคร ผู้แทนผู้สมัคร หรือผู้แทนพรรคการเมืองเป็นเสมียนคะแนน

๔. การลงมติวินิจฉัยของคณะกรรมการตรวจคะแนน ให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการตรวจคะแนนคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

๕. ให้ถือว่าเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งกรรมการตรวจคะแนนและเสมียนคะแนน เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญานับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้งจนสิ้นสุดแห่งการงานในหน้าที่

๖. กรรมการตรวจคะแนนมีอำนาจหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในที่เลือกตั้ง หากปรากฏว่าผู้ใดกระทำตนเป็นที่ขัดขวางรบกวนในกิจการเลือกตั้ง หรือจะทำความไม่เรียบร้อยขึ้น กรรมการตรวจคะแนนมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นออกไปเสียจากที่เลือกตั้งได้ แต่ต้องมีให้ขัดต่อการใช้สิทธิในการเลือกตั้ง

๗. ก่อนเวลาเปิดการรับลงคะแนนครึ่งชั่วโมง ถ้ากรรมการตรวจคะแนนยังไม่ครบองค์คณะหรือไม่มาเลย ให้ดำเนินการตามข้อ ๒

ผู้แทนพรรคการเมืองและผู้แทนผู้สมัคร

๑. พรรคการเมืองแต่ละพรรคและผู้สมัครแต่ละคน มีสิทธิแต่งตั้งผู้เลือกตั้งเป็นผู้แทนพรรคการเมืองหรือผู้แทนผู้สมัครประจำอยู่ ณ ที่ซึ่งจัดไว้ในที่เลือกตั้งในวันเลือกตั้งได้แห่งละ ๑ คน

ที่ซึ่งจัดไว้สำหรับผู้แทนพรรคการเมืองและผู้แทนผู้สมัครในที่เลือกตั้งนั้น ให้อยู่ในลักษณะที่ผู้แทนพรรคการเมืองและผู้แทนผู้สมัครจะต้องได้เห็นการปฏิบัติกิจการของคณะกรรมการตรวจคะแนนได้โดยชัดเจน

หนังสือแต่งตั้งผู้แทนพรรคการเมืองและผู้แทนผู้สมัครให้ทำตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้ผู้แทนพรรคการเมืองหรือผู้แทนผู้สมัครยื่นหนังสือแต่งตั้งผู้แทนต่อนายอำเภอที่ที่เลือกตั้งนั้นตั้งอยู่ไม่น้อยกว่า ๗ วันก่อนวันเลือกตั้ง ให้นายอำเภอบันทึกรับทราบ พร้อมด้วยลงวัน เดือน ปี ในหนังสือแต่งตั้งนั้นแล้วมอบคืนก่อนวันเลือกตั้ง

พรรคการเมืองหรือผู้สมัครมีสิทธิเพิกถอนผู้แทนซึ่งตนได้แต่งตั้ง โดยยื่นเป็นหนังสือต่อนายอำเภอก่อนวันเลือกตั้ง หรือต่อคณะกรรมการตรวจคะแนนในวันเลือกตั้ง

๒. ผู้แทนพรรคการเมืองหรือผู้แทนผู้สมัคร ต้องได้รับความยินยอมให้ดูการดำเนินการเลือกตั้ง และมีสิทธิทักท้วงได้เมื่อเห็นว่ากรรมการตรวจคะแนนปฏิบัติการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยยื่นคำทักท้วงเป็นหนังสือต่อประธานกรรมการตรวจคะแนน ให้ประธานกรรมการตรวจคะแนนออกใบรับและนำเสนอคณะกรรมการตรวจคะแนนพิจารณาคำทักท้วงนั้น ให้ประธานกรรมการตรวจคะแนนบันทึกคำทักท้วง รวมทั้งพฤติการณ์และคำวินิจฉัยของคณะกรรมการตรวจคะแนนไว้ในรายงานแสดงผลของการนับคะแนน

ห้ามมิให้ผู้แทนพรรคการเมืองหรือผู้แทนผู้สมัคร กล่าวโต้เถียงกับกรรมการตรวจคะแนนหรือระหว่างกันเอง โดยประการที่เป็นอุปสรรคต่อกิจการที่กำลังดำเนินอยู่

การลงคะแนนเลือกตั้ง

๑. บัตรเลือกตั้ง และหีบบัตรเลือกตั้งให้มีลักษณะและขนาดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

๒. การลงคะแนนเลือกตั้ง ให้ใช้วิธีปิดเลขหมายประจำตัวผู้สมัครลงในบัตรเลือกตั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

๓. ในวันเลือกตั้ง ให้เปิดการลงคะแนนตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา

๔. ขณะจะเปิดการลงคะแนน ให้ประธานกรรมการตรวจคะแนนเปิดหีบบัตรเลือกตั้งในที่เปิดเผย แสดงให้ผู้เลือกตั้ง ซึ่งอยู่ ณ ที่เลือกตั้งนั้นเห็นว่าเป็นหีบเปล่า และให้ปิดหีบบัตรเลือกตั้งใส่กุญแจประจำครั้งที่บรรจุกุญแจไว้ และให้คณะกรรมการตรวจคะแนนบันทึกการเปิดหีบบัตรเลือกตั้ง โดยให้ผู้เลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๒ คน ซึ่งอยู่ในที่เลือกตั้งในขณะนั้นลงลายมือชื่อในบันทึกนั้นด้วย

๕. ในระหว่างเวลาเปิดการลงคะแนน ให้ผู้เลือกตั้งที่จะลงคะแนนไปแสดงตนต่อกรรมการตรวจคะแนน เพื่อให้ตรวจสอบชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง เมื่อกรรมการตรวจคะแนนตรวจสอบถูกต้องแล้ว ให้อ่านชื่อและที่อยู่ของผู้นั้นดังกๆ ถ้าไม่มีผู้เลือกตั้ง ผู้สมัคร ผู้แทนผู้สมัคร หรือผู้แทนพรรคการเมืองผู้ใดทักท้วง ให้หมายเหตุไว้ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง และให้กรรมการตรวจคะแนนมอบบัตรเลือกตั้ง และเลขหมายประจำตัวผู้สมัครให้แก่ผู้นั้นไปลงคะแนน

หากมีผู้ทักท้วงหรือกรรมการตรวจคะแนนสงสัยว่าผู้เลือกตั้งที่มาแสดงตนนั้นมิใช่เป็นผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง ให้คณะกรรมการตรวจคะแนนมีอำนาจสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดว่า จะให้ผู้ถูกทักท้วงหรือผู้ถูกสงสัยมีสิทธิลงคะแนนหรือไม่ คำชี้ขาดของคณะกรรมการตรวจคะแนนให้เป็นที่สุด ในกรณีที่คณะกรรมการตรวจคะแนนวินิจฉัยว่าผู้ถูกทักท้วงหรือผู้ถูกสงสัยไม่มีสิทธิลงคะแนนให้ทำบันทึกคำวินิจฉัยนั้นไว้ด้วย

๖. ผู้เลือกตั้งซึ่งมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งสำหรับหน่วยเลือกตั้งใด ให้ลงคะแนนเลือกตั้งได้เฉพาะหน่วยเลือกตั้งนั้น และให้ลงคะแนนเลือกตั้งได้เฉพาะแห่งเดียว

ผู้เลือกตั้งซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้มีหน้าที่ในการเลือกตั้งหรือเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งที่ตนต้องประจำปฏิบัติหน้าที่นั้น

โดยไม่ต้องมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง ถ้าหน่วยเลือกตั้งที่ตนประจำปฏิบัติหน้าที่นั้น อยู่ในเขตเลือกตั้งที่ตนมีสิทธิเลือกตั้ง

ให้ผู้เลือกตั้งซึ่งประสงค์จะลงคะแนนเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งที่ตนต้องประจำปฏิบัติหน้าที่ แสดงหลักฐานคำสั่งแต่งตั้งต่อคณะกรรมการตรวจคะแนนก่อนทำการลงคะแนนเลือกตั้ง เมื่อคณะกรรมการตรวจคะแนนตรวจสอบถูกต้องแล้ว ให้คณะกรรมการตรวจคะแนนเพิ่มชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งอีกส่วนหนึ่งต่างหาก

๗. ผู้เลือกตั้งผู้ใดรับบัตรเลือกตั้งและเลขหมายประจำตัวผู้สมัครเพื่อลงคะแนนแล้วไม่ประสงค์จะลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครผู้ใด ให้คืนบัตรเลือกตั้งและเลขหมายประจำตัว ผู้สมัครแก่กรรมการตรวจคะแนน ให้กรรมการตรวจคะแนนบันทึกการไม่ลงคะแนนนั้นไว้ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง และผู้เลือกตั้งผู้นั้นจะใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งนั้นอีกไม่ได้

๘. ระหว่างการเปิดการลงคะแนน ห้ามมิให้เปิดหีบบัตรเลือกตั้ง เว้นแต่จะมีความจำเป็นเกี่ยวกับอุปสรรคในการลงคะแนนอันจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงให้คณะกรรมการตรวจคะแนนเปิดได้โดยมิให้เอาบัตรออกจากหีบ และให้ปิดไว้ตามเดิมในกรณีเช่นนี้ให้คณะกรรมการตรวจคะแนนกระทำต่อหน้าผู้เลือกตั้ง ซึ่งอยู่ในที่เลือกตั้ง และให้บันทึกแสดงเหตุในการเปิดหีบบัตรเลือกตั้ง โดยให้ผู้เลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๒ คน ซึ่งอยู่ในที่เลือกตั้งในขณะนั้นลงลายมือชื่อในบันทึกนั้นด้วย

๙. ก่อนประกาศผลการนับคะแนน ห้ามมิให้กรรมการตรวจคะแนนหรือเสมียนคะแนน แจ้งแก่ผู้ใดให้ทราบจำนวนบัตรเลือกตั้งที่ได้ลงคะแนนไว้ หรือให้ทราบจำนวนคะแนนอันได้ลงไว้สำหรับบุคคลใด หรือให้ทราบว่าผู้ใดลงคะแนนหรือไม่

การตรวจและการรวมคะแนน

๑. เมื่อปิดการลงคะแนนเลือกตั้งแล้ว ให้คณะกรรมการตรวจคะแนนนับคะแนนโดยเปิดเผยจนเสร็จในรวดเดียว ห้ามมิให้เลื่อนหรือประวิงการนับคะแนน

เมื่อการนับคะแนนเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการตรวจคะแนนประกาศผลของการนับคะแนน ณ ที่เลือกตั้งนั้น และรีบทำรายงานแสดงผลของการนับคะแนนและปิดหีบบัตรเลือกตั้งเพื่อส่งไปยังนายอำเภอโดยเร็ว

แบบประกาศผลของการนับคะแนน รายงานแสดงผลของการนับคะแนน วิธีนับคะแนน วิธีประกาศผลของการนับคะแนน และวิธีเก็บบัตรเลือกตั้งบรรจุหีบ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

๒. บัตรเลือกตั้งดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นบัตรเสีย คือ

๒.๑ บัตรปลอม

๒.๒ บัตรที่ปิดเลขหมายเลอะเลือน หรือไม่ชัดเจนว่าปิดเลขหมายให้แก่ผู้สมัครผู้ใด

๒.๓ บัตรที่ปิดเลขหมายเกินกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนที่จะมีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น

๒.๔ บัตรที่มีได้ปิดเลขหมายเลย

๒.๕ บัตรที่ปิดเลขหมายซ้ำกันหรือซ้อนกัน

๒.๖ บัตรที่ปรากฏว่ามีบัตรที่ปิดเลขหมายซ่อนอยู่ในบัตรนั้นอีก

๒.๗ บัตรที่มีเครื่องหมาย เครื่องสังเกต หรือข้อความอื่นใดนอกจากที่กำหนดในกฎกระทรวง

บัตรดังกล่าวให้กรรมการตรวจคะแนนสลักหลังว่า “เสีย” และให้กรรมการตรวจคะแนนไม่น้อยกว่า ๓ คนลงลายมือชื่อกำกับไว้

ในการนับคะแนน หากปรากฏว่ามีบัตรเสีย ให้แยกบัตรเสียออกไว้เป็นส่วนหนึ่ง และห้ามมิให้นับบัตรเสียเป็นคะแนนไม่ว่ากรณีใด

๓. ให้นายอำเภอรักษาหีบบัตรเลือกตั้งไว้มีกำหนด ๑ ปีนับแต่วันเลือกตั้ง แต่ถ้าจะต้องใช้หีบบัตรเลือกตั้งในการเลือกตั้งก่อนครบกำหนด ๑ ปี ก็ให้ใช้หีบบัตรเลือกตั้งนั้นได้และให้ทำลายบัตรเลือกตั้งกับเอกสารที่เก็บอยู่ในหีบบัตรเลือกตั้งนั้นด้วย

ในกรณีที่มีการคัดค้านการเลือกตั้งที่ได้กระทำในเขตเลือกตั้งใด ให้เก็บหีบบัตรเลือกตั้งที่ใช้ในเขตเลือกตั้งนั้นไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด

๔. ให้นายอำเภอส่งรายงานการเลือกตั้งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดโดยด่วน และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดโดยด่วน และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรวมยอดคะแนนการเลือกตั้งและประกาศผลการเลือกตั้งโดยเร็ว และให้รายงานไปยังกระทรวงมหาดไทยเพื่อแจ้งต่อไปยังรัฐสภา

๕. ในเขตเลือกตั้งซึ่งมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนได้ ๑ คน ผู้สมัครผู้ใดได้คะแนนมากที่สุด ให้ผู้สมัครนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง ในกรณีที่คะแนนมากที่สุดเท่ากัน ให้ผู้สมัครซึ่งให้คะแนนเท่ากันจับสลากกันว่าผู้ใดได้รับเลือกตั้งหรือไม่

ในเขตเลือกตั้งซึ่งมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนได้มากกว่า ๑ คน ให้ผู้สมัครซึ่งได้คะแนนมากตามลำดับลงมาเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง

ในกรณีที่ผู้สมัครหลายคนได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้ไม่สามารถเรียงลำดับผู้ได้รับเลือกตั้งได้ตามจำนวน ก็ให้ผู้ที่ได้คะแนนเท่ากันนั้นจับสลากเพื่อให้ได้จำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งครบจำนวนที่เขตเลือกตั้งนั้นมีการเลือกตั้งได้

การจับสลาก ให้กระทำต่อหน้าผู้ว่าราชการจังหวัด

การคัดค้านการเลือกตั้ง

๑. ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศผลการเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งใด ผู้เลือกตั้ง ผู้สมัครหรือพรรคการเมือง ซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น เห็นว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นหรือเห็นว่าการที่บุคคลใดได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนจากการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยมิชอบ อันสมควรที่จะให้มีการเลือกตั้งใหม่ มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลจังหวัดที่เขตเลือกตั้งนั้นตั้งอยู่หรือต่อศาลแพ่งสำหรับจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี

๒. เมื่อศาลจังหวัดหรือศาลแพ่งได้รับคำร้องคัดค้านแล้ว ให้ดำเนินการพิจารณาโดยมิชักช้า และให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้ทำความเข้าใจและส่งสำนวนไปยังศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัย และให้ศาลฎีกามีอำนาจดังต่อไปนี้

๒.๑ ถ้าเห็นว่าการเลือกตั้งหรือการที่ผู้ใดได้รับการเลือกตั้งเป็นไปโดยมิชอบ สมควรจะให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น หรือเฉพาะแต่สมาชิกสภาผู้แทนคนใด ที่ถูกคัดค้านในเขตเลือกตั้งตามคำร้องคัดค้านนั้นได้

๒.๒ ถ้าเห็นว่าการเลือกตั้งหรือการที่ผู้ใดได้รับการเลือกตั้งเป็นไปโดยมิชอบ หรือแม้มิชอบ แต่ไม่มีเหตุอันสมควรจะมีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น หรือเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนคนใดที่ถูกคัดค้านในเขตเลือกตั้งนั้น ให้มีคำสั่งยกคำร้องคัดค้านเสีย

๓. เมื่อศาลฎีกามีคำสั่งใดๆแล้ว ให้ส่งสำเนาคำสั่งไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเพื่อแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยทราบ

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้ถือว่าสมาชิกสภาผู้แทนซึ่งถูกคัดค้านนั้นขาดจากสมาชิกภาพตั้งแต่วันที่ศาลฎีกามีคำสั่ง คำสั่งของศาลฎีกาซึ่งเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนผู้ใดผู้หนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกสภาผู้แทนผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนก่อนที่ประธานสภาผู้แทนได้รับแจ้งคำสั่ง

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๑๓

สรุปสาระสำคัญ

ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๗

แก้ไขวิธีการลงคะแนนการเลือกตั้ง

การลงคะแนน ให้ใช้วิธีทำเครื่องหมายลงในบัตรเลือกตั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๓)

พ.ศ. ๒๕๑๓

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๗ กฎหมายฉบับนี้มีการแก้ไขชื่อพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๕๑๑ และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็น “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” และแก้ไขข้อความอีกหลายเรื่อง เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ ได้บัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตลอดจนวิธีการเลือกตั้งและจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นใหม่

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๗ ดังต่อไปนี้

รัฐสภา (รัฐธรรมนูญมาตรา ๘๕) มี ๒ สภา คือ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา (รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๐๗) ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๑๐๐ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจกรรมต่างๆ มีอายุไม่ต่ำกว่า ๓๕ ปีบริบูรณ์ มีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ ๖ ปี

สภาผู้แทนราษฎร (รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๑๑) ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้ง มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๔๐ คน แต่ไม่เกิน ๓๐๐ คน จำนวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้คำนวณตามเกณฑ์จำนวนราษฎรที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีวาระในการดำรงตำแหน่ง คราวละ ๔ ปี และต้องเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่มีการกำหนดไว้เช่นนี้

รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องไม่เป็นข้าราชการประจำ นอกจากนั้นต้องแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของตนต่อประธานรัฐสภาด้วย

สรุปสาระสำคัญ

ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๗

แก้ไขชื่อพระราชบัญญัติ ชื่อสมาชิกสภาผู้แทน ชื่อประธานสภาผู้แทน

ให้แก้ไขชื่อพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๕๑๑ และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็น พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๑ และ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๗ ตามลำดับ

ให้แก้คำว่า “สมาชิกสภาผู้แทน” และคำว่า “ประธานสภาผู้แทน” ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๑ และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็น “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” และ “ประธานสภาผู้แทนราษฎร” แล้วแต่กรณี ทุกแห่ง

แก้ไขให้จำนวนประชากร ๕๐,๐๐๐ คนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑ คน

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ถือเกณฑ์จำนวนราษฎรแต่ละจังหวัดตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่กระทรวงมหาดไทยประกาศครั้งสุดท้ายก่อนวันประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑๕๐,๐๐๐ คนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑ คน จังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึง ๑๕๐,๐๐๐ คน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ๑ คน ถ้าจังหวัดใดมีราษฎรเกิน ๑๕๐,๐๐๐ คนก็ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้น เพิ่มขึ้นอีก ๑ คนต่อจำนวนราษฎรทุก ๑๕๐,๐๐๐ คน เศษของ ๑๕๐,๐๐๐ ถ้าถึง ๗๕,๐๐๐ หรือนั้น ให้นับเป็น ๑๕๐,๐๐๐

ถ้าการเลือกตั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งทั่วไปให้กระทรวงมหาดไทยประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยไม่ชักช้า กำหนดจำนวนเขตเลือกตั้งในแต่ละจังหวัดและจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะทำการเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้ง รวมทั้งท้องที่ที่ประกอบเป็นเขตเลือกตั้งของแต่ละเขตเลือกตั้ง

แก้ไขข้อห้ามในวันเลือกตั้ง

ในวันเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้ใดขาย จำหน่าย จ่ายแจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิด ในเขตเลือกตั้ง

แก้ไขคุณสมบัติผู้เลือกตั้งที่ได้สัญชาติไทยมาโดยการแปลงสัญชาติ

บุคคลผู้ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ จะเป็นผู้เลือกตั้งได้จะต้องมีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรไทยติดต่อกันนับแต่ได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี และมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ คือ

- (๑) สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่ามัธยมปีที่ ๖ หรือมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า
- (๒) รับหรือเคยรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร
- (๓) เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี
- (๔) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล กรรมการสุขาภิบาล กรรมการตำบล กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน

การเลือกตั้งและขั้นตอนการรับสมัคร

๑. บุคคลผู้มีสัญชาติไทย และมีสัญชาติอื่นด้วยในขณะเดียวกัน เว้นแต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดแต่เกิดในต่างประเทศ จะเป็นผู้สมัครได้ต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมปีที่ ๖ หรือมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า หรือรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่านั้น และต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้คือ

- (๑) รับหรือเคยรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร
- (๒) เคยเป็นข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี
- (๓) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล กรรมการสุขาภิบาล กรรมการตำบล กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน

๒. ผู้สมัครผู้ใดซึ่งได้รับแจ้งการรับสมัครจากผู้ว่าราชการจังหวัดแล้ว ต้องนำเงินประกันการสมัคร ๔,๐๐๐ บาทและรูปถ่าย หรือรูปภาพที่พิมพ์ชัดเจนเหมือนรูปถ่ายของตนเอง ขนาดกว้างประมาณ ๘.๕ เซนติเมตร ยาวประมาณ ๑๓.๕ เซนติเมตร มีจำนวน ๒ เท่าของจำนวนหน่วยเลือกตั้งและของอำเภอและกิ่งอำเภอในเขตเลือกตั้งนั้นไปมอบให้กับผู้ว่าราชการจังหวัดภายในกำหนด ๗ วันนับแต่วันได้รับแจ้งการรับสมัคร

เมื่อผู้สมัครได้มอบเงินประกันการสมัครและรูปครบถ้วนแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดทำประกาศ ซึ่งมีชื่อผู้สมัครและเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัครอันประกอบด้วยเลขหมายประจำผู้สมัครและจำนวนจุดเท่ากับเลขหมาย ซึ่งจะใช้ในการลงคะแนนและรูปผู้สมัคร ปิดไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ว่าการกิ่งอำเภอ และที่เลือกตั้งทุกแห่ง หรือบริเวณใกล้เคียงในเขตเลือกตั้งซึ่งผู้นั้นสมัครโดยเร็ว

ผู้สมัครคนใดไม่นำเงินหรือรูปไปมอบให้ผู้ว่าราชการจังหวัดภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นพ้นจากการเป็นผู้สมัคร และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศถอนชื่อผู้นั้นจากการเป็นผู้สมัคร

๓. ให้นายอำเภอจัดทำประกาศบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้งไว้ ณ ที่สาธารณะ ที่เห็นได้ง่ายและที่เลือกตั้งหรือบริเวณใกล้เคียง ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน

บัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งสำหรับในเขตเทศบาลเป็นหน้าที่ของเทศบาล สำหรับนอกเขตเทศบาลให้เป็นหน้าที่ของนายอำเภอคัดรายชื่อผู้เลือกตั้งจากทะเบียนผู้เลือกตั้ง

แก้ไขการกำหนดหน่วยเลือกตั้ง

๑. ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดหน่วยเลือกตั้งพึงมีในจังหวัดนั้น ตามปกติ ให้ใช้เขตตำบลหนึ่งเป็นหน่วยเลือกตั้งหน่วยหนึ่ง และถ้าตำบลใดมีจำนวนผู้เลือกตั้งเกินกว่า ๑,๐๐๐ คน ให้กำหนดหน่วยเลือกตั้งในตำบลนั้นเพิ่มขึ้น โดยถือเกณฑ์จำนวนผู้เลือกตั้งหน่วยละ ๑,๐๐๐ คนเป็นประมาณ ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าไม่เป็นการสะดวกหรือไม่ปลอดภัยในการไปลงคะแนนของผู้เลือกตั้ง จะกำหนดหน่วยเลือกตั้งเพิ่มขึ้นโดยไม่คำนึงถึงจำนวนผู้เลือกตั้งก็ได้ หรือไม่กำหนดหน่วยเลือกตั้งเพิ่มขึ้นก็ได้ เฉพาะตำบลในเขตเทศบาลหรือในบริเวณที่มีชุมชนหนาแน่น ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นสมควร

จะกำหนดหน่วยเลือกตั้งโดยให้มีจำนวนผู้เลือกตั้งหน่วยเลือกตั้งละ ๓,๐๐๐ คนเป็นประมาณก็ได้

เมื่อได้กำหนดหน่วยเลือกตั้งขึ้นแล้ว ให้ประกาศหน่วยเลือกตั้ง ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ว่าการกิ่งอำเภอ และสำนักงานเทศบาล เฉพาะตำบลในเขตเทศบาลหรือในบริเวณที่มีชุมชนหนาแน่นนั้น ให้จัดทำแผนที่สังเขปแสดงเขตของหน่วยเลือกตั้งประกอบไว้ด้วย

การเปลี่ยนแปลงเขตของหน่วยเลือกตั้ง จะกระทำได้โดยประกาศก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน เว้นแต่ในกรณีฉุกเฉินจะประกาศเปลี่ยนแปลงเขตของหน่วยเลือกตั้ง หรือยุบ หรือรวมหน่วยเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้งน้อยกว่า ๓๐ วันก็ได้

๒. หน่วยเลือกตั้ง ให้มีที่เลือกตั้งแห่งหนึ่ง ที่เลือกตั้งนั้นต้องให้เป็นที่ตั้งประชาชนเข้าออกได้สะดวกเพื่อการลงคะแนนเลือกตั้ง

ให้นายอำเภอประกาศระบุที่เลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้งที่อยู่ในท้องที่ของตนไม่น้อยกว่า ๓๐ วันก่อนวันเลือกตั้ง ประกาศของนายอำเภอดังกล่าวให้ปิด ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ว่าการกิ่งอำเภอ สำนักงานเทศบาลที่สาธารณะที่เห็นได้ง่ายและที่เลือกตั้งหรือบริเวณใกล้เคียงในกรณีฉุกเฉินนายอำเภอจะประกาศเปลี่ยนแปลงที่เลือกตั้งของหน่วยเลือกตั้งเมื่อใดก็ได้

ในท้องที่ตำบลใด ถ้าความปลอดภัยสาธารณะถูกคุกคามหรือเห็นว่าเป็นการไม่สะดวกอย่างยิ่ง นายอำเภอจะประกาศระบุที่เลือกตั้งนอกเขตของหน่วยเลือกตั้งก็ได้ แต่ต้องอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับหน่วยเลือกตั้งนั้น

ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงที่เลือกตั้ง หรือกำหนดที่เลือกตั้งนอกเขตหน่วยเลือกตั้ง ให้นายอำเภอรายงานพร้อมส่งสำเนาประกาศไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดโดยมิชักช้า

แก้ไขขั้นตอนการใช้สิทธิในการเลือกตั้ง

๑. ในระหว่างเปิดการลงคะแนนให้ผู้เลือกตั้งที่จะลงคะแนนไปแสดงตนต่อกรรมการตรวจคะแนน โดยแสดงบัตรประจำตัวประชาชน เว้นแต่บุคคลที่ไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนตามกฎหมายต้องแสดงหรือมีหลักฐานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เพื่อให้ตรวจสอบชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง เมื่อกรรมการตรวจคะแนน

ตรวจสอบถูกต้องแล้ว ให้อ่านชื่อและที่อยู่ของผู้บังคับบัญชา ถ้าไม่มีผู้เลือกตั้ง ผู้สมัคร ผู้แทน ผู้สมัคร หรือผู้แทนพรรคการเมือง ผู้ใดทักท้วง ให้หมายเหตุไว้ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง และให้กรรมการตรวจคะแนนมอบบัตรเลือกตั้งให้แก่ผู้นั้นไปลงคะแนน

หากมีผู้ทักท้วง หรือกรรมการตรวจคะแนนสงสัยว่าผู้เลือกตั้งที่มาแสดงตนมิใช่เป็นผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง ให้คณะกรรมการตรวจคะแนนมีอำนาจสอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดว่า จะให้ผู้ถูกทักท้วงหรือผู้ถูกสงสัยมีสิทธิลงคะแนนหรือไม่ คำชี้ขาดของคณะกรรมการตรวจคะแนนให้เป็นที่สุด ในกรณีที่คณะกรรมการตรวจคะแนนวินิจฉัยว่าผู้ถูกทักท้วงหรือผู้ถูกสงสัยไม่มีสิทธิลงคะแนน ให้คณะกรรมการตรวจคะแนนทำบันทึกคำวินิจฉัยและลงลายมือชื่อไว้ด้วย

๒. ผู้เลือกตั้งผู้ได้รับบัตรเลือกตั้งเพื่อลงคะแนนแล้ว ไม่ประสงค์จะลงคะแนน ให้คืนบัตรเลือกตั้งแก่กรรมการตรวจคะแนน ให้กรรมการตรวจคะแนนบันทึกการไม่ลงคะแนนนั้นไว้ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งและผู้เลือกตั้งนั้นจะใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งนั้นอีกไม่ได้

แก้ไขการตรวจและการรวมคะแนน

๑. ถ้าการลงคะแนนหรือการนับคะแนน ณ ที่เลือกตั้งแห่งใดไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากเกิดจลาจล อุทกภัย อัคคีภัย หรือเหตุนอกอำนาจอย่างอื่น ให้คณะกรรมการตรวจคะแนนประกาศลงคะแนน หรือนับคะแนนสำหรับที่เลือกตั้งแห่งนั้นแล้วรายงานต่อนายอำเภอโดยด่วน ในกรณีเช่นนี้ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศยกเลิกการลงคะแนนหรือการนับคะแนนและกำหนดวันลงคะแนนใหม่ในหน่วยเลือกตั้งนั้นภายใน ๓ วันนับแต่วันได้รับทราบเหตุที่ได้สงบลงแล้ว และต้องประกาศก่อนวันลงคะแนนไม่น้อยกว่า ๖ วัน

ในกรณีที่จำนวนผู้เลือกตั้งทั้งหมดของหน่วยเลือกตั้งที่งดไว้ จะไม่ทำให้ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งนั้นเปลี่ยนแปลง ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ต้องประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่

๒. บัตรเลือกตั้งต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นบัตรเสีย คือ

(๑) บัตรปลอม

(๒) บัตรที่ทำเครื่องหมายเกินกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะ
มีได้ในเขตเลือกตั้ง

(๓) บัตรที่มีไม่ได้ทำเครื่องหมายเลย

(๔) บัตรที่ปรากฏว่าได้พับซ้อนกันมากกว่า ๑ บัตร

(๕) บัตรที่มีเครื่องหมายผิด หรือข้อความอื่นใดนอกจากที่กำหนดไว้ในกฎ

กระทรวง

บัตรดังกล่าว ให้กรรมการตรวจคะแนนสลักหลังว่า “เสีย” และให้
กรรมการตรวจคะแนนไม่น้อยกว่า ๓ คนลงลายมือชื่อกำกับไว้

ในการนับคะแนน หากปรากฏว่ามีบัตรเสีย ให้แยกบัตรเสียออกไว้เป็น
ส่วนหนึ่ง และห้ามมิให้นับบัตรเสียเป็นคะแนนไม่ว่ากรณีใด

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๒๓

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ พ.ศ. ๒๕๒๖

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๘

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ถูกตราขึ้นเนื่องจากได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ ซึ่งบัญญัติให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นใหม่

โดยในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวมีสาระสำคัญที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

รัฐสภามี ๒ สภา (รัฐธรรมนูญมาตรา ๗๔) คือ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา (รัฐธรรมนูญมาตรา ๗๔) ประกอบด้วยสมาชิกจำนวนไม่เกิน ๓ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความรู้ความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่างๆ อันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่การปกครองแผ่นดิน มีสัญชาติไทยโดยการเกิด อายุไม่ต่ำกว่า ๓๕ ปี บริบูรณ์ และไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่งพรรคการเมืองใด มีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ ๖ ปี

ในวาระเริ่มแรกเมื่อครบ ๒ ปี ให้ออกจากตำแหน่งจำนวน ๑ ใน ๓ โดยวิธีจับสลาก และเมื่อครบ ๔ ปี ให้สมาชิกวุฒิสภาในจำนวนที่เหลือจากการจับสลากออกเมื่อครบ ๒ ปีแรก ออกจากตำแหน่งเป็นจำนวน ๑ ใน ๒ ของจำนวนดังกล่าวโดยวิธีจับสลาก หากจำนวนที่คำนวณได้มีเศษให้ปัดเศษทิ้ง และได้กำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจในการออกกฎหมายและการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของคณะรัฐมนตรีเกือบเท่ากับสภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร (รัฐธรรมนูญมาตรา ๗๕) ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้ง โดยคำนวณตามเกณฑ์จำนวนราษฎรแต่ละจังหวัดตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง ๑๕๐,๐๐๐ คน ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน จังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึง ๑๕๐,๐๐๐ คน ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นได้ ๑ คน ถ้าจังหวัดใดมีราษฎรเกิน ๑๕๐,๐๐๐ คน ก็ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้นเพิ่มขึ้นอีก ๑ คน ต่อจำนวนราษฎรทุก ๑๕๐,๐๐๐ คน เศษ ๑๕๐,๐๐๐ ถ้าถึง ๗๕,๐๐๐ หรือกว่านั้นให้นับเป็น ๑๕๐,๐๐๐ มีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ถือเขตจังหวัดแต่ละจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง เว้นแต่กรุงเทพมหานคร ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นสามเขตและจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละเท่าๆ กัน หรือใกล้เคียงกันมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยต้องแบ่งพื้นที่เลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกันและต้องจัดอัตราส่วนของจำนวนราษฎรกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ในแต่ละเขตให้ใกล้เคียงกัน

นอกจากนี้ตามรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวข้างต้นยังได้มีการออกพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาอีก ๒ ฉบับ คือ

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓
ถูกตราขึ้นเนื่องจากบทบัญญัติเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครรับเลือกตั้ง วิธีการเลือกตั้ง และการหาเสียงเลือกตั้ง ในพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ยังไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ทั่วไป

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ พ.ศ. ๒๕๒๖ พระราชกำหนดฉบับนี้ถูกตราขึ้นเนื่องจากว่า เพื่อให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและรวดเร็วสมควรจะกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสียใหม่ และโดยที่เป็นกรณีฉุกเฉินและเป็นการจำเป็นรีบด่วนในอันที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของประเทศ จึงตราพระราชกำหนดฉบับนี้ขึ้น มีหลักใหญ่ในการแก้ไขเปลี่ยนแปลง คือลดกำหนดวันตรวจสอบหลักฐาน วันรับสมัคร การตรวจรายชื่อในประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง การยื่นคำร้องขอให้แก้ไขบัญชีรายชื่อในทะเบียนบ้าน การเปลี่ยนแปลงเขตของหน่วยเลือกตั้ง การประกาศที่เลือกตั้งและหน่วยเลือกตั้ง การตั้งกรรมการตรวจคะแนน เป็นต้น โดยให้ลดระยะเวลาจากกฎหมายเดิมลงครึ่งหนึ่ง เพื่อจัดการเลือกตั้งให้เสร็จเรียบร้อยก่อนที่บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑ จะสิ้นสุดลง

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๘ ถูกตราขึ้นเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้แก้ไขเขตเลือกตั้ง โดยแบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง และจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละ ๓ คน สมควรปรับปรุงแก้ไขหลักเกณฑ์การคำนวณสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะมี จำนวนเขตเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะทำการเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้ง วิธีการออกเสียงลงคะแนน กำหนดหลักเกณฑ์เรื่องบัตรเสีย การได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว และโดยที่เป็นกรณีฉุกเฉินมีความจำเป็นรีบด่วนในอันที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒

สรุปสาระสำคัญ
ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ. ๒๕๒๒

หลักเกณฑ์การดำเนินการการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑. ให้เขตจังหวัดแต่ละจังหวัด นอกจากกรุงเทพมหานครเป็นเขตเลือกตั้ง และให้กระทรวงมหาดไทยกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะทำการเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้ง

สำหรับกรุงเทพมหานคร ให้กระทรวงมหาดไทยกำหนดท้องที่ที่ประกอบเป็นเขตเลือกตั้งและจำนวนสมาชิกที่จะทำการเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้งดังกล่าว

การกำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการกำหนดท้องที่ที่เป็นเขตเลือกตั้ง ให้กระทำโดยไม่ชักช้าและประกาศในราชกิจจานุเบกษา

๒. ในเขตเลือกตั้งใด ถ้ามีผู้สมัครไม่เกินจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีการเลือกตั้งได้ในเขตเลือกตั้งนั้น ให้ถือว่าผู้สมัครนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งโดยไม่ต้องทำการลงคะแนนเลือกตั้ง

๓. นายจ้างทั้งปวงต้องให้ความสะดวกพอสมควรแก่ลูกจ้างในอันที่จะใช้สิทธิเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้งและให้ใช้บังคับแก่นายราชการ หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจด้วย

๔. ผู้เลือกตั้งไม่จำเป็นต้องให้ถ้อยคำว่าตนได้ลงคะแนนเลือกตั้งหรือไม่ หรือลงคะแนนเลือกตั้งผู้ใด หรือพรรคการเมืองใด ไม่ว่าในกรณีใด

๕. เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกาให้เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งใดแล้ว ถ้าในท้องที่ใดในเขตเลือกตั้งนั้นมีพระราชกฤษฎีกาใช้บังคับกฎหมายว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นกำหนดสถานที่เพื่อการปิดประกาศโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งไว้ตามสมควร การปิดประกาศโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งในสถานที่ที่กำหนด ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เมื่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นได้กำหนดสถานที่แล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งด้วยการปิดแผ่นประกาศ หรือทำให้ปรากฏด้วยประการใด ๆ ซึ่งข้อความหรือภาพหรือสิ่งอื่นใดลงในที่ใด ๆ ที่เป็นที่สาธารณะ รั้ว กำแพง ผนังอาคาร หรือต้นไม้ด้านที่ติดกับที่สาธารณะ นอกจากสถานที่ที่ได้กำหนดไว้

๖. ข้อห้ามต่าง ๆ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๖.๑ ห้ามมิให้ผู้ใดนำสิ่งพิมพ์ตามกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ แผ่นประกาศ หรือสิ่งอื่นมาโฆษณาหาเสียงเลือกตั้ง เพื่อประโยชน์ของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองภายในที่เลือกตั้ง

ในกรณีที่มีสิ่งพิมพ์ตามกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์ แผ่นประกาศ หรือสิ่งอื่นใดอันเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองภายในที่เลือกตั้ง อยู่แล้วก่อน หรือในวันเลือกตั้ง ให้เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง กรรมการตรวจคะแนน หรือเจ้าหน้าที่ คะแนน มีอำนาจและหน้าที่ทำลาย ปกปิดหรือนำออกไปไว้นอกที่เลือกตั้ง ดังกล่าว

๖.๒ นับตั้งแต่วันที่ ๑๘.๐๐ นาฬิกา ของวันก่อนวันเลือกตั้ง ๑ วัน จนถึงวันเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้ใดทำการโฆษณาไม่ว่าโดยวิธีใดอันเป็นคุณหรือเป็นโทษ แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองหรือทำด้วยประการใดอันเป็นการรบกวนหรือเป็นอุปสรรคแก่การเลือกตั้ง

๖.๓ นับตั้งแต่วันที่ ๑๘.๐๐ นาฬิกา ของวันก่อนวันเลือกตั้ง ๑ วัน จนถึงวันเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้ใดขาย จำหน่าย แจกแจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิด ในเขตเลือกตั้ง

๖.๔ ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งมิได้มีสัญชาติไทยกระทำการใดเพื่อประโยชน์แห่งการเลือกตั้งโดยประการที่เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองและ ห้ามมิให้เข้ามีส่วนช่วยเหลือในการเลือกตั้งด้วยประการใด ๆ ทั้งนี้ เว้นแต่การกระทำนั้น เป็นการช่วยราชการ หรือเป็นการประกอบอาชีพตามปกติโดยสุจริตของผู้นั้น

๖.๕ ห้ามมิให้ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร นายกเทศมนตรี นายกเมืองพัทยา เทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กรรมการสุขาภิบาล หรือกรรมการ

สภาตำบล ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

๗. ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ให้การช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดนายอำเภอ พนักงานฝ่ายปกครอง และตำรวจ มีหน้าที่จัดการให้ความสะดวกและรักษาความสงบเรียบร้อยในการเลือกตั้ง

สิทธิเลือกตั้งและการสมัครรับเลือกตั้ง

- สิทธิเลือกตั้งของผู้เลือกตั้ง

๑. บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดมีสิทธิเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้งตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

๒. บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว จะเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ

๒.๑ สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมปีที่ ๖ หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ หรือมัธยมศึกษาตอนต้น ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผนการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐ แล้วแต่กรณี หรือมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่า

๒.๒ รับหรือเคยรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

๒.๓ เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี

๒.๔ เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัดสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมาชิก สภาเทศบาล สมาชิกสภาเมืองพัทยา กรรมการสุขาภิบาล กรรมการสภาตำบล กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน

๒.๕ เสียหรือเคยเสียภาษีรายได้บุคคลธรรมดา หรือภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือภาษีบำรุงท้องที่ตามกฎหมายติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี

- คุณสมบัติและข้อห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

๑. บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว จะเป็นผู้สมัครได้ต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้ได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลาและสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมปีที่ ๘ หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามแผนการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐ แล้วแต่กรณี หรือได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่นในระดับมัธยมศึกษาในประเทศตามกำหนดเวลาโดยตลอดจนมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่าหรือรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่านั้น หรือได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงในประเทศตามกำหนดเวลาตามหลักสูตรจนเป็นผู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

๒. ห้ามมิให้ผู้ใดสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินหนึ่งเขตเลือกตั้ง

๓. พรรคการเมืองหนึ่งจะส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งเกินจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้งนั้นมิได้

- ขั้นตอนการสมัครรับเลือกตั้ง

๑. ผู้สมัครแต่ละพรรคการเมืองต้องยื่นใบสมัครด้วยตนเองต่อหน้าผู้ว่าราชการจังหวัดพร้อมกันเป็นคณะตามรายชื่อในหนังสือของหัวหน้าพรรคการเมือง ที่มีถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ณ ศาลากลางจังหวัด แห่งจังหวัดที่เขตเลือกตั้งที่ตนสมัครนั้นตั้งอยู่ภายในระยะเวลาที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาพร้อมค่าธรรมเนียมคนละ ๕,๐๐๐ บาท หลักฐานการสมัครและรูปถ่ายหรือรูปภาพที่พิมพ์ชัดเจนเหมือนรูปถ่ายของตนเอง ขนาดกว้างประมาณ ๘.๕ เซนติเมตร ยาวประมาณ ๑๓.๕ เซนติเมตร มีจำนวนตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนด และต้องปฏิบัติตามวิธีการเกี่ยวกับการสมัครรับเลือกตั้งที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับใบสมัครแล้ว ให้ลงบันทึกการรับใบสมัครไว้เป็นหลักฐาน และออกใบรับให้แก่ผู้สมัครในวันนั้น และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตรวจสอบหลักฐานคุณสมบัติของผู้สมัครและสอบสวนว่าผู้สมัครจะสมัครรับเลือกตั้งได้หรือไม่ ให้เสร็จภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันปิดรับการสมัคร ถ้าได้ก็ให้ประกาศรับสมัครไว้ ณ ศาลา

กลางจังหวัด และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งการรับสมัครหรือไม่รับสมัครให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองทราบโดยเร็ว

การประกาศ ให้มีชื่อผู้สมัครและเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัคร อันประกอบด้วยเลขหมายประจำตัวผู้สมัครและจำนวนจุดเท่ากับเลขหมายซึ่งจะใช้ในการลงคะแนน และรูปผู้สมัคร ทั้งนี้ ให้ปิดไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ และที่เลือกตั้ง หรือบริเวณใกล้เคียงกับที่เลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง ซึ่งผู้นั้นสมัครโดยเร็ว วิธีการให้เลขหมายประจำตัวผู้สมัครให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปถ้าพรรคการเมืองใดส่งผู้สมัครไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่จะพึงมีในการเลือกตั้งครั้งนั้น ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศรายชื่อพรรคการเมืองดังกล่าว

๒. การสมัครรับเลือกตั้งผู้สมัครจะต้องเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นคณะในแต่ละเขตเลือกตั้ง และให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทำการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งเป็นคณะด้วย

๓. เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้ออกใบรับให้แก่ผู้สมัครแล้ว ให้ค่าธรรมเนียมตกเป็นของรัฐ และไม่มีการคืนค่าธรรมเนียมให้แก่ผู้สมัครไม่ว่า ในกรณีใด

๔. ถ้าผู้สมัครผู้ใด ไม่มีรายชื่อเป็นผู้สมัครในประกาศของผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้สมัครมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดที่ศาลากลางจังหวัดตั้งอยู่ในเขตอำนาจของศาลจังหวัดนั้นหรือต่อศาลแพ่ง สำหรับกรุงเทพมหานครได้ภายใน ๗ วันนับจากวันที่ประกาศนั้นโดยมีต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณา เมื่อศาลได้รับคำร้องแล้ว ให้ดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้า และให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้ศาลวินิจฉัยว่าให้รับสมัครหรือไม่ คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุดและให้ศาลแจ้งคำสั่งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดโดยเร็ว

ในกรณีที่ศาลสั่งให้รับสมัคร ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดปฏิบัติตามคำสั่งศาล และถ้าได้จัดตั้งกรรมการตรวจคะแนนขึ้นแล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดแจ้งคำสั่งศาลให้คณะกรรมการตรวจคะแนนทราบโดยเร็ว

การใดที่ผู้ว่าราชการจังหวัดและกรรมการตรวจคะแนนได้ปฏิบัติไปตาม คำสั่งเดิมของผู้ว่าราชการจังหวัดก่อนได้รับทราบคำสั่งศาลเป็นอย่างอื่นนั้นเป็นอัน สมบูรณ์ตามกฎหมาย

๕. ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเข้าสมัคร รับเลือกตั้ง

บัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง

๑. ให้นายอำเภอจัดทำประกาศบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้ง ไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเทศบาล ที่สาธารณะที่เห็นได้ง่ายและที่เลือกตั้งหรือบริเวณ ใกล้เคียงกับที่เลือกตั้งก่อน วันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน

บัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งให้เป็นหน้าที่ของนายอำเภอคัดรายชื่อผู้เลือกตั้งจาก ทะเบียนบ้าน เว้นแต่ในเขตเทศบาล ให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

๒. เมื่อได้ประกาศบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง แล้วผู้เลือกตั้งหรือเจ้าบ้านผู้ใด เห็นว่าตนหรือผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไม่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อ ผู้เลือกตั้งแห่ง หน่วยเลือกตั้งที่ตนหรือผู้นั้นสมควรมีชื่อเป็นผู้เลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น มีสิทธิ ยื่นคำร้องต่อนายอำเภอก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

เมื่อได้รับคำร้องแล้ว ให้นายอำเภอตรวจสอบหลักฐาน และถ้าเห็นว่าผู้ยื่น คำร้องหรือผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านเป็นผู้เลือกตั้ง ก็ให้ตั้งเดิมชื่อตามที่ยื่นคำร้องลงใน บัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งโดยไม่ชักช้า ถ้านายอำเภอเห็นว่าผู้ยื่นคำร้องหรือผู้มีชื่ออยู่ใน ทะเบียนบ้านเป็นผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งก็ให้ตั้งยกคำร้องและให้แจ้งให้ผู้ยื่นคำร้องทราบ ภายใน ๓ วันนับแต่วันที่ได้รับคำร้อง โดยแสดงเหตุผลไว้ด้วย

เมื่อได้รับคำแจ้งผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดที่ตนมีภูมิลำเนา อยู่หรือต่อศาลแพ่งสำหรับผู้ที่มิมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับคำแจ้ง เพื่อให้ศาล วินิจฉัยว่าจะให้ลงชื่อตามที่ยื่นคำร้องในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งหรือไม่

เมื่อศาลได้รับคำร้องให้ศาลดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้า และให้นำ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด และให้ศาลแจ้งคำสั่งไปยังนายอำเภอเพื่อปฏิบัติการตามคำสั่งโดยเร็วที่สุด และในกรณี

มีการประกาศบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งไปก่อนได้รับคำสั่งศาล ให้แก่บัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง
ทุกฉบับให้ถูกต้องด้วย

การใดที่ได้ปฏิบัติไปตามคำสั่งเดิมของนายอำเภอก่อนได้รับทราบคำสั่งศาล
เป็นอย่างอื่นนั้น เป็นอันสมบูรณ์ตามกฎหมาย

๓. กรณีที่ผู้เลือกตั้งเป็นทหารประจำการ ทหารกองประจำการตำรวจ
สมาชิกกองอาสารักษาคินแดน หรือข้าราชการ และได้รับคำสั่งจากทางราชการให้ไป
ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของ
ประเทศนอกที่ตั้งปกติที่ตนมีภูมิลำเนา ถ้าผู้บังคับบัญชาของบุคคลดังกล่าวตั้งแต่ชั้น
ผู้บังคับกองพันหรือเทียบเท่าขึ้นไปเห็นว่าบุคคลดังกล่าวไม่อาจไปลงคะแนนเลือกตั้งใน
หน่วยเลือกตั้งที่บุคคลนั้นมีสิทธิได้ ให้จัดทำบัญชีรายชื่อตามแบบที่กระทรวงมหาดไทย
กำหนด และยื่นต่อนายอำเภอท้องที่ที่บุคคลดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่อยู่เพื่อให้ออกทะเบียนบ้าน
ชั่วคราวให้แก่บุคคลเหล่านั้น และเพิ่มชื่อบุคคลเหล่านั้นในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง โดยให้
ยื่นบัญชีรายชื่อก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน

เมื่อนายอำเภอเห็นว่าบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้เลือกตั้งก็ให้ออกทะเบียนบ้าน
ชั่วคราว และเพิ่มชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งโดยไม่ชักช้า และให้แจ้งนายอำเภอท้องที่
ที่ผู้เลือกตั้งมีภูมิลำเนาทราบ เพื่อหมายเหตุในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง ถ้านายอำเภอเห็นว่า
บุคคลเหล่านั้นผู้ใดไม่ใช่ผู้เลือกตั้ง ให้แจ้งให้ผู้นั้นทราบภายใน ๓ วันนับแต่วันได้รับบัญชี
รายชื่อโดยแสดงเหตุผลไว้ด้วย

ทะเบียนบ้านชั่วคราวให้ทำตามแบบทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วย
ทะเบียนราษฎรโดยอนุโลม และเมื่อเสร็จสิ้นการเลือกตั้งแล้วให้ทะเบียนบ้านชั่วคราว
ดังกล่าวเป็นอันยกเลิก

๔. ผู้เลือกตั้งผู้ใดเห็นว่าบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งที่ได้ประกาศนั้น มีชื่อผู้ซึ่ง
ไม่มีสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัตินี้หรือเจ้าบ้านผู้ใดเห็นว่าในบัญชีเลือกตั้งปรากฏชื่อ
บุคคลใดว่าอยู่ในทะเบียนบ้านของตน โดยที่ผู้นั้นมิได้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านดังกล่าวจริง
ผู้เลือกตั้งหรือเจ้าบ้านผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อนายอำเภอก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน
เพื่อให้ถอนชื่อผู้ซึ่งไม่มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้นออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งดังกล่าว

เมื่อนายอำเภอพิจารณาแล้วเห็นว่าสมควรสั่งถอนชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้นหรือสมควร
ยกคำร้องก็ให้มีคำสั่งถอนชื่อผู้นั้นหรือยกคำร้องแล้วแต่กรณี และให้แจ้งคำสั่งให้ผู้นั้นทราบ

๕. เมื่อบุคคลใดต้องคำพิพากษาสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งและคดีถึงที่สุดแล้วให้ศาลแจ้งไปยังเทศบาลหรือนายอำเภอ ซึ่งผู้นั้นมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านโดยไม่ชักช้า เพื่อบันทึกลงในทะเบียนบ้าน และให้เทศบาลหรือนายอำเภอประกาศการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามคำสั่งศาลปิดไว้ ณ สำนักงานเทศบาลหรือที่ว่าการอำเภอ

ในกรณีที่ได้มีการประกาศบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งแล้ว ให้นายอำเภอประกาศถอนชื่อผู้นั้นออกจากบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งทุกฉบับให้ถูกต้องด้วย

ค่าใช้จ่ายและการหาเสียงเลือกตั้ง

๑. เมื่อได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งใด ผู้สมัครแต่ละคนจะใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งหมดเกิน ๓๕๐,๐๐๐ บาทไม่ได้ ทั้งนี้ ไม่รวมค่าธรรมเนียมการสมัคร

ค่าใช้จ่ายนี้ ให้รวมถึงบรรดาเงินหรือทรัพย์สินอื่นใดที่พรรคการเมืองหรือบุคคลอื่นใดจ่าย หรือรับว่าจะจ่ายแทนหรือนำมาให้ใช้โดยไม่คิดค่าตอบแทน เพื่อประโยชน์ในการหาเสียงเลือกตั้ง ในกรณีนำทรัพย์สินมาให้ใช้ ให้คำนวณ ตามอัตราค่าเช่าหรือค่าตอบแทนตามปกติในท้องถิ่นนั้น ๆ

๒. การใช้จ่ายนี้ ให้ใช้จ่ายได้เฉพาะค่าใช้จ่ายดังต่อไปนี้

๒.๑ การโฆษณากระจายเสียงวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และสื่อมวลชนอื่น

๒.๒ การพิมพ์ โฆษณา แจกจ่าย ประกาศ แผ่นป้าย ใบปลิว และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ

๒.๓ การจัดหาเครื่องเขียน แบบพิมพ์ ไปรษณียากร โทรเลข โทรศัพท์ และการสื่อสารอื่นใด

๒.๔ การซื้อ เช่า หรือยืมสำนักงาน สถานที่ ยานพาหนะ วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

๒.๕ การว่าจ้างแรงงานทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง

๒.๖ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพื่อการเลือกตั้ง

๒.๗ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการหาเสียงเลือกตั้งที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้

๓. ภายในกำหนดสามเดือนหลังจากวันประกาศผลการเลือกตั้งผู้สมัคร ต้องยื่นรายการค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้ถูกต้องตามความเป็นจริงต่อผู้ว่าราชการจังหวัดที่ตนสมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งได้แก่

๓.๑ ค่าใช้จ่ายทั้งหมดเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ได้จ่ายไปแล้ว

๓.๒ ค่าใช้จ่ายทั้งหมดเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่ยังค้างชำระ

๓.๓ หลักฐานการจ่ายเงิน และหลักฐานการค้างชำระ ซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายการแสดงชื่อและที่อยู่ของผู้รับหรือเจ้าหน้าที่

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรักษารายการค่าใช้จ่ายและหลักฐานมีกำหนด ๖ เดือน นับแต่วันที่ประกาศผลการเลือกตั้ง

ในกรณีที่มีการคัดค้านการเลือกตั้งที่กระทำในเขตเลือกตั้งใด ว่าผู้สมัครใช้จ่ายเงินเกินกว่าที่กำหนด ให้เก็บรักษารายการค่าใช้จ่ายและหลักฐานดังกล่าวไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด

การขอตรวจสอบและขอสำเนารายการค่าใช้จ่าย จะกระทำได้แต่ผู้สมัครหรือพรรคการเมือง โดยยื่นคำร้องเป็นหนังสือต่อผู้ว่าราชการจังหวัดและเสียค่าธรรมเนียมตามระเบียบของทางราชการ

๔. เมื่อได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกาให้เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งใดจนถึงวันเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจะจูงใจให้ผู้เลือกตั้งลงคะแนนเลือกตั้งให้แก่ตนเองหรือผู้สมัครอื่นหรือให้งดเว้นมิให้ลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครใดด้วยวิธีการดังนี้

๔.๑ จัดทำ ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใด อันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด

๔.๒ ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นไม่ว่าโดยทางตรง หรือทางอ้อม แก่สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา หรือสถานสงเคราะห์อื่นใด

๔.๓ ทำการโฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพและการรื่นเริงต่าง ๆ

๔.๔ ทำสิ่งอันเป็นสาธารณประโยชน์หรือสิ่งอื่นใด เพื่อประโยชน์ของบุคคลชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา หรือสถาบันอื่นใด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะ เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือไม่ก็ตาม

๔.๕ เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

๕. ในเขตท้องที่หรือสถานที่ที่การชุมนุมในที่สาธารณะจะเป็นอันตรายต่อผู้หาเสียงเลือกตั้งหรือจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย หรือจะเกิดความไม่สะดวกแก่ประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดจะกำหนดเขตท้องที่หรือสถานที่นั้นให้เป็นเขตท้องที่หรือสถานที่ที่ผู้หาเสียงเลือกตั้งจะหาเสียงเลือกตั้งซึ่งมีลักษณะเป็นการชุมนุมได้ ต่อเมื่อได้แจ้งให้นายอำเภอท้องที่ทราบล่วงหน้าเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๔๘ ชั่วโมง ทั้งนี้ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องประกาศให้ทราบล่วงหน้าก่อนไม่น้อยกว่า ๓ วัน

สำหรับกรุงเทพมหานครให้อธิบดีกรมตำรวจเป็นผู้กำหนดเขตท้องที่หรือสถานที่ และให้ตำรวจหรือตำรวจใหญ่ผู้เป็นหัวหน้าสถานีตำรวจท้องที่เป็นผู้รับแจ้ง

๖. ห้ามมิให้ผู้สมัครผู้ใดจัดยานพาหนะนำผู้เลือกตั้งไปยังที่เลือกตั้ง เพื่อการเลือกตั้งหรือนำกลับมาจากที่เลือกตั้ง หรือจัดให้ผู้เลือกตั้งไปยังที่เลือกตั้ง หรือกลับจากที่เลือกตั้ง โดยไม่ต้องเสียค่าโดยสารยานพาหนะหรือค่าจ้าง ซึ่งต้องเสียตามปกติ หรือผู้ใดกระทำการเช่นนั้นเพื่อประโยชน์แก่ผู้สมัครใด

หน่วยเลือกตั้งและที่เลือกตั้ง

๑. ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนดหน่วยเลือกตั้งที่จะพึงมีในจังหวัดนั้น ตามปกติให้ใช้เขตตำบลหนึ่งเป็นหน่วยเลือกตั้งหน่วยหนึ่ง แต่ในเขตเทศบาล ในเขตกรุงเทพมหานคร ในเขตสุขาภิบาล หรือในเขตชุมชนหนาแน่น ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจกำหนดให้ใช้เนวถนน ตรอกหรือซอยเป็นเขตของหน่วยเลือกตั้งก็ได้

ให้ถือเกณฑ์จำนวนผู้เลือกตั้งหน่วยละ ๑,๐๐๐ คน เป็นประมาณ ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าไม่เป็นการสะดวกหรือไม่ปลอดภัยในการไปลงคะแนนของผู้เลือกตั้ง จะกำหนดหน่วยเลือกตั้งเพิ่มขึ้น โดยไม่คำนึงถึงจำนวนผู้เลือกตั้งก็ได้

เมื่อได้กำหนดหน่วยเลือกตั้งขึ้นแล้ว ให้ประกาศหน่วยเลือกตั้ง ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการกำนัน และสำนักงานเทศบาล แต่สำหรับตำบล ในเขตเทศบาล ในกรุงเทพมหานคร หรือในบริเวณที่มีชุมชนหนาแน่นนั้น ให้จัดทำแผนที่ สังกะสีแสดงเขตของหน่วยเลือกตั้งและระบุที่เลือกตั้งไว้ด้วย

การเปลี่ยนแปลงเขตของหน่วยเลือกตั้ง จะกระทำได้โดยประกาศก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน เว้นแต่ในกรณีฉุกเฉินจะประกาศเปลี่ยนแปลงเขตของหน่วยเลือกตั้ง หรือยุบหรือรวมหน่วยเลือกตั้ง ก่อนวันเลือกตั้งน้อยกว่า ๓๐ วันก็ได้

๒. หน่วยเลือกตั้งหนึ่ง ให้มีที่เลือกตั้งแห่งหนึ่ง ที่เลือกตั้งนั้นต้องให้เป็น ที่ซึ่งประชาชนเข้าออกได้สะดวกเพื่อการลงคะแนนเลือกตั้งและในวันเลือกตั้งให้กรรมการตรวจคะแนนกำหนดบริเวณโดยรอบที่เลือกตั้ง โดยมีป้ายแสดงเขตบริเวณของ ที่เลือกตั้ง เพื่ออำนวยความสะดวกตามลักษณะของท้องที่และภูมิประเทศในการลงคะแนนเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ให้นายอำเภอประกาศระบุที่เลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้งที่อยู่ในท้องที่ของตนไม่น้อยกว่า ๓๐ วันก่อนวันเลือกตั้ง ประกาศของนายอำเภอดังกล่าว ให้ปิด ณ ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเทศบาล ที่สาธารณะที่เห็นได้ง่าย และที่เลือกตั้งหรือบริเวณใกล้เคียงกับที่เลือกตั้ง ในกรณีฉุกเฉินนายอำเภอจะประกาศเปลี่ยนแปลงที่เลือกตั้งของหน่วยเลือกตั้งเมื่อใดก็ได้

ในท้องที่ตำบลใด ถ้าเห็นว่าจะเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เลือกตั้ง หรือความปลอดภัยสาธารณะถูกคุกคาม นายอำเภอจะประกาศระบุที่เลือกตั้งนอกเขตของหน่วยเลือกตั้งก็ได้ แต่ต้องอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับหน่วยเลือกตั้งนั้น

ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงที่เลือกตั้ง หรือกำหนดที่เลือกตั้งนอกเขตหน่วยเลือกตั้ง ให้นายอำเภอรายงานพร้อมส่งสำเนาประกาศไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด โดยไม่ชักช้า

๓. ที่เลือกตั้งและบริเวณที่เลือกตั้ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยอนุโลม

๔. ห้ามมิให้ผู้ใดก่อให้เกิดการวุ่นวายขึ้นในที่เลือกตั้งหรือในที่ประชาชนชุมนุมกันอยู่เพื่อรอการเข้าไปลงคะแนนเลือกตั้ง

เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง กรรมการตรวจคะแนนและเจ้าหน้าที่คะแนน

๑. นายอำเภอแต่งตั้งข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่นเป็น เจ้าพนักงาน ผู้ดำเนินการเลือกตั้ง

๒. ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๒๐ วัน ให้นายอำเภอแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจคะแนนอย่างน้อย ๗ คน และเจ้าหน้าที่คะแนนอย่างน้อย ๑ คน ประจำทุกหน่วยเลือกตั้งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

กรรมการตรวจคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้งแต่ละหน่วยให้แต่งตั้งจากผู้ที่มิคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีความประพฤติดี อ่านและเขียนภาษาไทยได้ และไม่ได้ดำรงตำแหน่งเป็นข้าราชการ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกเทศมนตรี พนักงานส่วนท้องถิ่น ผู้สมัคร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สारวัตรกำนัน หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นกรรมการตรวจคะแนน และเป็นผู้ที่พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเสนอชื่อต่อนายอำเภอก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๔๕ วัน

ให้พรรคการเมืองพรรคหนึ่ง ๆ มีสิทธิเสนอชื่อบุคคลเพื่อให้นายอำเภอแต่งตั้งเป็นกรรมการตรวจคะแนนได้ไม่เกินหน่วยละ ๑ คน ในกรณีที่บุคคลซึ่งพรรคการเมืองเสนอชื่อสำหรับหน่วยเลือกตั้งใด มีจำนวนต่ำกว่า ๗ คน ให้นายอำเภอแต่งตั้งกรรมการตรวจคะแนนจากผู้เลือกตั้งซึ่งมิคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการตรวจคะแนนได้

๓. ก่อนวันเลือกตั้งถ้าปรากฏว่ากรรมการตรวจคะแนนที่ได้แต่งตั้งไว้ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ให้นายอำเภอสั่งถอดถอน และแต่งตั้งผู้อื่นแทนได้ แต่ในกรณีที่ผู้ซึ่งถูกถอดถอนนั้นเป็นผู้ที่พรรคการเมืองใดเสนอชื่อ ให้นายอำเภอแต่งตั้งจากผู้ซึ่งพรรคการเมืองนั้นเสนอชื่อใหม่

๔. ก่อนเวลาเปิดการรับลงคะแนนครึ่งชั่วโมง ให้คณะกรรมการตรวจคะแนนเลือกกรรมการตรวจคะแนนคนหนึ่งขึ้นเป็นประธาน เมื่อประธานไม่อยู่ในที่เลือกตั้งหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการตรวจคะแนนเลือกกรรมการตรวจคะแนนอื่นเป็นประธานไปพลางก่อนจนกว่าประธานที่ได้เลือกตั้งไว้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ในการดำเนินการของคณะกรรมการตรวจคะแนนให้ถือว่ากรรมการตรวจคะแนนตั้งแต่กึ่งหนึ่งขึ้นไปเป็นองค์คณะ

ในกรณีที่กรรมการตรวจคะแนนมาไม่ครบจำนวน และกรรมการตรวจคะแนนที่เหลือมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๗ คน ให้กรรมการตรวจคะแนนที่เหลือปฏิบัติหน้าที่ต่อไปโดยไม่ต้องมีการแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการตรวจคะแนนเพิ่มขึ้น แต่ถ้ากรรมการ

ตรวจคะแนนมีน้อยกว่า ๗ คน ให้กรรมการตรวจคะแนนที่อยู่ในที่เลือกตั้งบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการตรวจคะแนนให้ครบ ๗ คนไปพลางก่อน จนกว่ากรรมการตรวจคะแนนที่ได้ตั้งไว้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

ในกรณีที่ไม่มีกรรมการตรวจคะแนนปฏิบัติหน้าที่ ให้นายอำเภอหรือเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งผู้ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามคนหนึ่งเป็นกรรมการตรวจคะแนน และให้กรรมการตรวจคะแนน ผู้นั้นแต่งตั้งผู้ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามอีก ๖ คนเป็นกรรมการตรวจคะแนนไปพลางก่อนจนกว่ากรรมการตรวจคะแนนซึ่งนายอำเภอแต่งตั้งไว้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

๕. การลงมติวินิจฉัยของคณะกรรมการตรวจคะแนนให้อื้อเสียงข้างมาก กรรมการตรวจคะแนนคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่งในการออกเสียงลงคะแนน ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

๖. กรรมการตรวจคะแนนและเจ้าหน้าที่คะแนนให้แต่งตั้งจากผู้เลือกตั้งซึ่งมีความประพฤติดี และสามารถอ่านและเขียนหนังสือไทยได้

ห้ามมิให้แต่งตั้งข้าราชการ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร นายกเทศมนตรี พนักงานส่วนท้องถิ่น ผู้สมัครกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน หรือผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เป็นกรรมการตรวจคะแนน ห้ามมิให้แต่งตั้งผู้สมัครหรือกรรมการของพรรคการเมืองเป็นเจ้าหน้าที่คะแนน

๗. ให้ถือว่าเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง กรรมการตรวจคะแนนและเจ้าหน้าที่คะแนนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญานับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้งจนถึงสิ้นสุดแห่งการงานในหน้าที่

๘. กรรมการตรวจคะแนนมีอำนาจหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในที่เลือกตั้ง หากปรากฏว่าผู้ใดกระทำตนเป็นที่ขัดขวางรบกวนกิจการเลือกตั้งหรือจะทำความไม่เรียบร้อยขึ้น กรรมการตรวจคะแนนมีอำนาจสั่งให้ผู้นั้นออกไปเสียจากที่เลือกตั้งได้ แต่ต้องมีให้ขัดต่อการที่ผู้เลือกตั้งจะใช้สิทธิในการเลือกตั้ง

๙. หน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง กรรมการตรวจคะแนน และเจ้าหน้าที่คะแนน ในการเลือกตั้ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

๑๐. ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง กรรมการตรวจคะแนนหรือเจ้าหน้าที่คะแนนผู้ใดจงใจนับบัตรเลือกตั้งหรือคะแนนในการเลือกตั้งให้ผิดไปจากความจริง หรือรวมคะแนนให้ผิดไป หรือกระทำด้วยประการใดโดยมิได้มีอำนาจกระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายให้บัตรเลือกตั้งชำรุดหรือเสียหาย หรือให้เป็นบัตรเสีย หรือกระทำด้วยประการใดแก่บัตรเสียเพื่อให้เป็นบัตรที่ใช้ได้ หรืออ่านบัตรเลือกตั้งให้ผิดไปจากความจริงหรือทำรายงาน การเลือกตั้งไม่ตรงความจริง

๑๑. ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง กรรมการตรวจคะแนนหรือเจ้าหน้าที่คะแนนผู้ใดจงใจไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ หรือกระทำการอันใด เพื่อขัดขวางมิให้การเป็นไปตามกฎหมาย กฎกระทรวงหรือคำสั่งของศาลอันเกี่ยวกับการเลือกตั้งนี้

การลงคะแนนเลือกตั้ง

๑. บัตรเลือกตั้งและหีบบัตรเลือกตั้งให้มีลักษณะและขนาดตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

๒. การลงคะแนนเลือกตั้ง ให้ใช้วิธีทำเครื่องหมายกากบาทลงในบัตรเลือกตั้งตามลักษณะ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

๓. ในวันเลือกตั้ง ให้เปิดการลงคะแนนตั้งแต่เวลา ๐๘.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา

๔. ขณะจะเปิดการลงคะแนน ให้ประธานกรรมการตรวจคะแนนเปิดหีบบัตรเลือกตั้งในที่เปิดเผยแสดงให้ผู้เลือกตั้งซึ่งอยู่ ณ ที่เลือกตั้งนั้นเห็นว่าเป็นหีบเปล่า และให้ปิดหีบบัตรเลือกตั้งใส่กุญแจประจำครั้งที่บรรจุกุญแจไว้ และให้คณะกรรมการตรวจคะแนนบันทึกการเปิดหีบบัตรเลือกตั้ง โดยให้ผู้เลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๒ คน ซึ่งอยู่ในที่เลือกตั้งในขณะนั้นลงลายมือชื่อในบันทึกนั้นด้วย

๕. ในระหว่างเวลาเปิดการลงคะแนน ให้ผู้เลือกตั้งที่จะลงคะแนนไปแสดงตนต่อกรรมการตรวจคะแนน โดยแสดงบัตรประจำตัวประชาชน เพื่อให้ตรวจสอบชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งเมื่อกรรมการตรวจคะแนนตรวจสอบถูกต้องแล้วให้อ่านชื่อและที่อยู่ ของผู้นั้นดัง ๆ ถ้าไม่มีผู้เลือกตั้ง ผู้สมัครหรือผู้แทนพรรคการเมืองผู้ใดทักท้วงให้หมายเหตุไว้ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง โดยให้จดหมายเลขของบัตรประจำตัวประชาชน และสถานที่ออกบัตรประจำตัวประชาชน แต่ในกรณีผู้เลือกตั้งใช้ใบรับคำขอมิบัตรหรือ

เปลี่ยนบัตรใหม่ให้ลงลายมือชื่อหรือพิมพ์ลายนิ้วมือแล้วแต่กรณี ลงในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง เป็นหลักฐานเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ตามวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงแล้วให้กรรมการ ตรวจสอบมอบบัตรเลือกตั้งให้แก่ผู้นั้นไปลงคะแนน

ในกรณีที่ผู้เลือกตั้งผู้ใดเป็นบุคคลไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนตามกฎหมายต้องแสดงหลักฐานอื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงต่อกรรมการตรวจ คะแนน และให้กรรมการตรวจคะแนนปฏิบัติตามข้างต้นแล้วให้ผู้เลือกตั้งลงลายมือชื่อ หรือพิมพ์ลายนิ้วมือแล้วแต่กรณีในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งไว้เป็นหลักฐานด้วย

หากมีผู้ทักท้วง หรือกรรมการตรวจคะแนนสงสัยว่าผู้เลือกตั้งที่มาแสดงตน นั้นไม่ใช่เป็นผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง ให้คณะกรรมการตรวจคะแนนมีอำนาจ สอบสวนและวินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ถูกทักท้วงหรือผู้ถูกสงสัยมีสิทธิลงคะแนนหรือไม่ คำชี้ ขาดของคณะกรรมการตรวจคะแนนให้เป็นที่สุด ในกรณีที่คณะกรรมการตรวจคะแนน วินิจฉัยว่า ผู้ถูกทักท้วงหรือผู้ถูกสงสัยมีไม่สิทธิลงคะแนนให้คณะกรรมการตรวจคะแนน ทำบันทึก คำวินิจฉัยและลงลายมือชื่อไว้ด้วย

๖. ผู้เลือกตั้งซึ่งมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งสำหรับหน่วยเลือกตั้งใดให้ ลงคะแนนเลือกตั้งได้เฉพาะหน่วยเลือกตั้งนั้น และให้ลงคะแนนเลือกตั้งได้เฉพาะแห่งเดียว

ผู้เลือกตั้งซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้มีหน้าที่ในการเลือกตั้งหรือเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งที่ตนต้องประจำปฏิบัติหน้าที่นั้น โดยไม่ต้องมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง ถ้าหน่วยเลือกตั้งที่ตนประจำปฏิบัติหน้าที่ นั้นอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ตนมีสิทธิเลือกตั้ง

ให้ผู้เลือกตั้งซึ่งประสงค์จะลงคะแนนเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งที่ตนต้อง ปฏิบัติหน้าที่ แสดงหลักฐานคำสั่งแต่งตั้งต่อคณะกรรมการตรวจคะแนน ก่อนทำการลง คะแนนเลือกตั้ง เมื่อคณะกรรมการตรวจคะแนนตรวจสอบถูกต้องแล้ว ให้คณะกรรมการ ตรวจสอบเพิ่มชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งอีกส่วนหนึ่งต่างหาก

๗. ผู้เลือกตั้งผู้ใดแม้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของหน่วยเลือกตั้งใดก็ตาม ถ้าไม่มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งและไม่ดำเนินการขอเพิ่มชื่อในหน่วยเลือกตั้งนั้น ให้ถือว่าผู้เลือกตั้งนั้นสละสิทธิลงคะแนนในหน่วยเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน

กลุ่มงานบริการวิชาการ 2

สำนักวิชาการ

๘. ห้ามมิให้ผู้ใดลงคะแนนเลือกตั้งหรือพยายามลงคะแนนเลือกตั้งโดยรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิเลือกตั้ง หรือไม่มีสิทธิลงคะแนนเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น ได้ลงบัตรหรือพยายามลงบัตรหรือแสดงบัตรประจำตัวประชาชนหรือหลักฐานอื่นที่มีได้ มีไว้สำหรับตนหรือที่ทำปลอมแปลงขึ้นต่อกรรมการตรวจคะแนนเพื่อลงคะแนนเลือกตั้ง

๙. ผู้เลือกตั้งผู้ใดรับบัตรเลือกตั้งเพื่อลงคะแนนแล้วไม่ประสงค์ จะลงคะแนน ให้คืนบัตรเลือกตั้งแก่กรรมการตรวจคะแนน ให้กรรมการตรวจคะแนนบันทึกการไม่ลงคะแนนนั้นไว้ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง และผู้เลือกตั้งผู้นั้นจะใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งนั้นอีกไม่ได้

๑๐. ห้ามมิให้ผู้เลือกตั้งผู้ใดใช้บัตรเลือกตั้ง ซึ่งมีใช้บัตรที่กรรมการตรวจคะแนนแห่งที่เลือกตั้งนั้นมอบให้ลงคะแนน หรือนำบัตรเลือกตั้งที่ไม่ใช่ลงคะแนนออกไปจากที่เลือกตั้ง

๑๑. ห้ามมิให้ผู้ใดทำเครื่องสังเกตุโดยวิธีใดไว้ที่บัตรเลือกตั้ง

๑๒. ห้ามมิให้ผู้ใดนำบัตรเลือกตั้งใส่ในหีบบัตรเลือกตั้งโดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือกระทำการใดในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งเพื่อแสดงว่ามีผู้มาแสดงตนเพื่อลงคะแนนโดยผิดจากความจริงหรือกระทำการใดอันเป็นเหตุให้มีบัตรเลือกตั้งเพิ่มขึ้นจาก ความจริง

๑๓. ห้ามมิให้ผู้ใด โดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายกระทำการใดเพื่อขัดขวางหรือหน่วงเหนี่ยวมิให้ผู้เลือกตั้งไป ณ ที่เลือกตั้ง หรือเข้าไป ณ ที่ลงคะแนน หรือมิให้ไปถึง ณ ที่ดังกล่าวในภายใต้นกำหนดเวลาที่จะลงคะแนนเลือกตั้งได้

๑๔. ห้ามมิให้ผู้เลือกตั้งผู้ใดเรียกหรือรับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่น เพื่อจะลงคะแนนเลือกตั้งหรือดเว้นไม่ลงคะแนนเลือกตั้งผู้ใด

๑๕. ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำให้ปรากฏด้วยวิธีใดอันเป็นการลวงผู้เลือกตั้งให้สำคัญผิดเกี่ยวกับผู้สมัคร หรือเลขหมายประจำตัวหรือการสังกัดพรรคของผู้สมัครคนใดหรือของตนเองในกรณีที่ดินเป็นผู้สมัครด้วย

๑๖. ระหว่างเวลาเปิดการลงคะแนน ห้ามมิให้เปิดหีบบัตรเลือกตั้ง เว้นแต่จะมีความจำเป็นเกี่ยวกับอุปสรรคในการลงคะแนนอันจะหลีกเลี่ยงมิได้ จึงให้คณะกรรมการตรวจคะแนนเปิดได้โดยมิให้เอาบัตรเลือกตั้งออกจากหีบและให้ปิดไว้ตามเดิมในกรณีเช่นนี้ให้คณะกรรมการตรวจคะแนนกระทำต่อหน้าผู้เลือกตั้งซึ่งอยู่ในที่เลือกตั้ง

และให้บันทึกแสดงเหตุในการเปิดหีบบัตรเลือกตั้งโดยให้ผู้เลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๒ คน ซึ่งอยู่ในที่เลือกตั้งในขณะนั้นลงลายมือชื่อในบันทึกนั้นด้วย

๑๗. ตั้งแต่เวลาที่ได้เปิดและปิดหีบบัตรเลือกตั้งที่ตั้งไว้เพื่อการลงคะแนน แล้ว หรือภายหลังเวลาที่ได้ปิดหีบบัตรเลือกตั้งนั้น เพื่อรักษาไว้เมื่อการเลือกตั้งได้เสร็จสิ้นแล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดเปิด ทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้เปลี่ยนแปลง หรือทำให้ไร้ประโยชน์หรือลักพาไปซึ่งหีบบัตรเลือกตั้งหรือบัตรเลือกตั้ง โดยไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมาย

๑๘. ก่อนประกาศผลการนับคะแนน ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง กรรมการตรวจคะแนน หรือเจ้าหน้าที่คะแนน แจ้งแก่ผู้ใดให้ทราบจำนวนบัตรเลือกตั้งที่ได้ลงคะแนนไว้ หรือให้ทราบจำนวนคะแนน อันได้ลงไว้สำหรับบุคคลใด หรือให้ทราบว่าผู้ใดลงคะแนนหรือไม่

การตรวจและการรวมคะแนน

๑. เมื่อปิดการลงคะแนนเลือกตั้งแล้ว ให้คณะกรรมการตรวจคะแนนนับคะแนน โดยเปิดเผยจนเสร็จในรวดเดียว ห้ามมิให้เลื่อนหรือประวิงการนับคะแนนเมื่อการนับคะแนนเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการตรวจคะแนนประกาศผลของการนับคะแนน ณ ที่เลือกตั้งนั้น และรีบทำรายงานแสดงผลของการนับคะแนน และปิดหีบบัตรเลือกตั้งเพื่อส่งไปยังนายอำเภอโดยเร็ว

แบบประกาศผลของการนับคะแนน รายงานแสดงผลของการนับคะแนน วิธีนับคะแนน วิธีประกาศผลของการนับคะแนน และวิธีเก็บบัตรเลือกตั้งบรรจุหีบ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

๒. ถ้าการลงคะแนนหรือการนับคะแนน ณ ที่เลือกตั้งแห่งใดไม่สามารถกระทำได้นี้เนื่องจากเกิดจลาจล อุทกภัย อัคคีภัย หรือเหตุนอกอำนาจอย่างอื่น ให้คณะกรรมการตรวจคะแนนประกาศงดลงคะแนนหรือนับคะแนนสำหรับที่เลือกตั้งแห่งนั้น แล้วรายงานต่อนายอำเภอโดยด่วน ในกรณีเช่นนี้ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศยกเลิกการลงคะแนนหรือการนับคะแนน และกำหนดวันลงคะแนนใหม่ในหน่วยเลือกตั้งนั้น ภายใน ๓ วันนับแต่วันได้รับทราบเหตุนั้นได้สงบลงแล้ว และต้องประกาศก่อนวันลงคะแนนไม่น้อยกว่า ๗ วัน

ในกรณีที่จำนวนผู้เลือกตั้งทั้งหมดของหน่วยเลือกตั้งที่งดไว้ จะไม่ทำให้ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งนั้นเปลี่ยนแปลงผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ต้องประกาศให้มีการเลือกตั้ง

๓. บัตรเลือกตั้งต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นบัตรเสีย คือ

๓.๑ บัตรปลอม

๓.๒ บัตรที่ทำเครื่องหมายเลือกตั้งเกินหนึ่งเครื่องหมาย

๓.๓ บัตรที่มีได้ทำเครื่องหมายเลย

๓.๔ บัตรที่ปรากฏว่าได้พับซ้อนกันมากกว่าหนึ่งบัตร

๓.๕ บัตรที่มีเครื่องสัเกต หรือข้อความอื่นใดนอกจากที่กำหนดไว้ใน

กฎกระทรวง

๓.๖ บัตรที่ไม่อาจทราบได้ว่าลงคะแนนให้กับผู้สมัครของพรรคการเมืองใด

บัตรดังกล่าว ให้กรรมการตรวจคะแนนสลักหลังว่า “เสีย” และให้กรรมการตรวจคะแนนไม่น้อยกว่า ๓ คนลงลายมือชื่อกำกับไว้

ในการนับคะแนน หากปรากฏว่ามีบัตรเสีย ให้แยกบัตรเสียออกไว้เป็นส่วนหนึ่ง และห้ามมิให้นับบัตรเสียเป็นคะแนนไม่ว่ากรณีใด

๔. ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำความผิดใดให้บัตรเลือกตั้งชำรุดหรือเสียหาย หรือให้เป็นบัตรเสีย หรือกระทำความผิดใดแก่บัตรเสียเพื่อให้เป็นบัตรที่ใช้ได้

๕. เมื่อการเลือกตั้งเสร็จสิ้นแล้ว นายอำเภอจะทำลายบัตรเลือกตั้งและเอกสารที่เกี่ยวข้องในหีบบัตรเลือกตั้งนั้นได้ เมื่อพ้นระยะเวลาคัดค้านการเลือกตั้ง แล้วไม่น้อยกว่า ๗ วัน

ในกรณีที่มีการคัดค้านการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใด ให้นายอำเภอเก็บรักษาหีบบัตรเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด

๖. ให้นายอำเภอส่งรายงานการเลือกตั้งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดโดยด่วน และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรวมยอดคะแนนการเลือกตั้ง และประกาศผลการเลือกตั้งโดยเร็วและให้รายงานไปยังกระทรวงมหาดไทยเพื่อแจ้งต่อไปยังรัฐสภา

๗. ในเขตเลือกตั้งซึ่งมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ ๑ คน

ผู้สมัครของพรรคการเมืองใดได้คะแนนมากที่สุดให้ผู้สมัครของพรรคการเมืองนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง ในกรณีที่คะแนนมากที่สุดเท่ากัน ให้ผู้สมัครของพรรคการเมืองซึ่งได้คะแนนเท่ากัน จับสลากกันว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง

ในเขตเลือกตั้งซึ่งมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้มากกว่า ๑ คน ให้ผู้สมัครของพรรคการเมืองซึ่งได้คะแนนมากที่สุดเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง

ในกรณีที่ผู้สมัครของพรรคการเมืองได้คะแนนมากที่สุดเท่ากันให้ตัวแทนของผู้สมัครของพรรคการเมืองที่ได้คะแนนเท่ากันนั้นจับสลากกันว่าผู้สมัครของพรรคการเมืองใดเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง

การจับสลากตามความในมาตรานี้ ให้กระทำต่อหน้าผู้ว่าราชการจังหวัดตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การคัดค้านการเลือกตั้ง

๑. เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศผลการเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งใด ผู้เลือกตั้ง ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองซึ่งมีสมาชิกสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น เห็นว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นหรือเห็นว่ากรณีที่บุคคลใดได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นไปโดยมิชอบ อันเป็นการฝ่าฝืน ผู้เลือกตั้ง ผู้สมัคร หรือพรรคการเมือง มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อศาลจังหวัดที่เขตเลือกตั้งนั้นตั้งอยู่ หรือต่อศาลแพ่งสำหรับกรุงเทพมหานครภายใน ๓๐ วัน เว้นแต่เฉพาะกรณีร้องคัดค้าน กรณีใช้เงินเกินหรือการยื่นรายการค่าใช้จ่ายเลือกตั้งนั้น ให้ยื่นคำร้องคัดค้านภายใน ๑๒๐ วันนับแต่วันประกาศผลการเลือกตั้ง เพื่อให้มีการเลือกตั้งใหม่

๒. เมื่อศาลจังหวัดหรือศาลแพ่งได้รับคำร้องคัดค้านแล้ว ให้ดำเนินการพิจารณาโดยไม่ชักช้า และให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม และให้ทำความเข้าใจและส่งสำนวนไปยังศาลฎีกาเพื่อวินิจฉัยและให้ศาลฎีกามีอำนาจดังต่อไปนี้

๒.๑ ถ้าเห็นว่าการเลือกตั้งหรือการที่ผู้ใดได้รับเลือกตั้งเป็นไป โดยมิชอบสมควรจะให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้นหรือเฉพาะแต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนใดที่ถูกคัดค้านในเขตเลือกตั้งตามคำร้องคัดค้านนั้นได้

กลุ่มงานบริการวิชาการ ๒

สำนักงานวิชาการ

๒.๒ ถ้าเห็นว่าการเลือกตั้งหรือการที่ผู้ใดได้รับการเลือกตั้งเป็นไปโดยชอบหรือแม้มิชอบ แต่ไม่มีเหตุอันสมควรจะมีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้นหรือเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ถูกคัดค้านในเขตเลือกตั้งนั้นให้มีคำสั่งยกคำร้องคัดค้านเสีย

๓. เมื่อศาลฎีกามีคำสั่งอย่างใดแล้ว ให้ส่งสำเนาคำสั่งไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เพื่อแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎร และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยทราบ

ในกรณีที่ศาลฎีกามีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ให้ถือว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งถูกคัดค้านนั้นขาดจากสมาชิกภาพตั้งแต่วันที่ศาลฎีกามีคำสั่ง คำสั่งของศาลฎีกาซึ่งเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดผู้หนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นได้กระทำให้ในหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก่อนที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้รับแจ้งคำสั่ง

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๒๓

สรุปสาระสำคัญ
ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒)
พ.ศ. ๒๕๒๓

แก้ไขในเรื่องการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้ง

๑. ไม่ให้นำมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๐๓ มาใช้บังคับสำหรับในกรณีที่น่าสิ่งพิมพ์ ตามกฎหมายว่าด้วยการพิมพ์แผ่นประกาศ หรือสิ่งอื่นมาโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้ง

การโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งต้องไม่กระทำโดยวิธีทา พ่น หรือระบายสีซึ่งข้อความภาพ หรือรูปรอยใด ๆ ณ ที่รั้ว กำแพง ผนังอาคาร สะพาน เสาไฟฟ้าหรือต้นไม้ บรรดาซึ่งเป็นทรัพย์สินของทางราชการ หรือ ณ บริเวณที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สิน ทำป้ายห้ามปิดประกาศไว้ และต้องไม่กระทำโดยวิธีปิดประกาศ ณ ทรัพย์สินดังกล่าวของทางราชการที่อยู่ในเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล หรือบริเวณที่เจ้าของหรือผู้ครอบครองทรัพย์สินทำป้ายห้ามปิดประกาศไว้

ในกรณีที่มีการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งอันเป็นการฝ่าฝืน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองมีอำนาจและหน้าที่ทำลาย ปกปิด ลบ หรือล้างข้อความ ภาพ หรือรูปรอยดังกล่าว แต่ในกรณีที่มีใช่เป็นทรัพย์สินของทางราชการ เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะมีอำนาจดังกล่าวเมื่อได้รับคำร้องขอจากเจ้าของหรือผู้ครอบครอง

๒. ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง กำหนดสถานที่เพื่อการปิดประกาศโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งไว้ตามสมควร

เมื่อมีการกำหนดสถานที่แล้ว มิให้นำการกระทำตามข้อ ๑ ข้างต้น มาใช้บังคับกับการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งโดยวิธีปิดประกาศสิ่งพิมพ์ตามกฎหมาย ว่าด้วยการพิมพ์ในสถานที่ที่ได้จัดไว้ให้

กลุ่มงานบริการวิชาการ ๒
สำนักวิชาการ

เพิ่มเติมข้อห้าม

ห้ามมิให้ผู้ใดเล่น หรือจัดให้มีการเล่นการพนันขั้นต่อว่าผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใดแพ้วหรือชนะ หรือได้คะแนนเท่าใด และได้รับเลือกตั้งหรือไม่ได้รับเลือกตั้ง หรือได้รับเลือกตั้งจำนวนเท่าใด

แก้ไขคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีบิดาเป็นคนต่างด้าว

๑. บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว จะเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย คือ

๑.๑ สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับการศึกษาภาคบังคับ ตามกฎหมายที่ใช้ อยู่ในขณะที่ผู้นั้นพ้นเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ

๑.๒ รับหรือเคยรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

๑.๓ เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาเทศบาล กรรมการสุขาภิบาล กรรมการสภาตำบล กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน

๑.๔ ตนเองหรือคู่สมรส เสียหรือเคยเสียภาษีรายได้บุคคลธรรมดาหรือภาษีโรงเรือน และที่ดิน หรือภาษีบำรุงท้องที่ตามกฎหมาย

๑.๕ มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรไทยติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี

๒. บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าว จะเป็นผู้สมัครได้ต้องมีคุณสมบัติตามข้อ ๑ และมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย คือ

๒.๑ เป็นผู้ได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนด และสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผนการศึกษาของชาติหรือได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่นในประเทศตามกำหนดเวลา มาโดยตลอดจนมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่าหรือรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผนการศึกษาของชาติ

๒.๒ ได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงในประเทศตามหลักสูตรจนเป็นผู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

๓. ในการคัดรายชื่อผู้เลือกตั้ง ถ้าปรากฏว่ามีบุคคลสัญชาติไทยผู้ใดมีบิดาเป็นคนต่างด้าวและมีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคมของปีที่มีการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง ให้เป็นหน้าที่ของนายอำเภอหรือเทศบาลแล้วแต่กรณี ทำการตรวจสอบว่า บุคคลนั้นเป็นผู้เลือกตั้งหรือไม่ ถ้าเป็นก็ให้บันทึกไว้เป็นหลักฐาน และคัดชื่อลงในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง ในกรณีมีความจำเป็นต้องสอบถามบุคคลดังกล่าว ให้นายอำเภอหรือเทศบาลส่งเจ้าหน้าที่ไปสอบถามบุคคลนั้น ณ บ้านที่ปรากฏตามทะเบียน

เพื่อประโยชน์ในการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง ให้นายอำเภอหรือเทศบาล จัดให้มีบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งไว้เป็นประจำ และแก้ไขให้ถูกต้องทุกปี บัญชีดังกล่าวผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิตรวจดู และขอยื่นคำร้องแก้ไขให้ถูกต้องได้

แก้ไขคุณสมบัติของกรรมการตรวจคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้ง

กรรมการตรวจคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้งแต่ละหน่วย ให้แต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม และเป็นผู้ที่พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเสนอชื่อต่อนายอำเภอก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน

เพิ่มเติมเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน

บัตรประจำตัวนี้ให้หมายความรวมถึงบัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุแล้วด้วย

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ พ.ศ. ๒๕๒๖

สรุปลักษณะสำคัญ
ของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ พ.ศ. ๒๕๖๖

แก้ไขขั้นตอนการรับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับใบสมัครแล้ว ให้ลงบันทึกการรับใบสมัครไว้เป็นหลักฐานและออกใบรับให้แก่ผู้สมัครในวันนั้น และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตรวจสอบหลักฐานคุณสมบัติของผู้สมัครและสอบสวนว่าผู้สมัครจะสมัครรับเลือกตั้งได้หรือไม่ให้เสร็จภายใน ๗ วัน นับแต่วันปิดรับการสมัคร ถ้าได้ก็ให้ประกาศรับสมัครไว้ ณ ศาลากลางจังหวัดและให้ผู้ว่าราชการจังหวัด แจ้งการรับสมัครหรือไม่รับสมัครให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองทราบโดยเร็ว

แก้ไขการจัดทำประกาศบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง

๑. ให้นายอำเภอจัดทำประกาศบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้งไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเทศบาล ที่สาธารณะที่เห็นได้ง่ายและที่เลือกตั้งหรือบริเวณใกล้เคียงกับที่เลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

๒. เมื่อได้ประกาศบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง ผู้เลือกตั้งหรือเจ้าบ้านผู้ใดเห็นว่าตนหรือ ผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไม่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งแห่งหน่วยเลือกตั้งที่ตนหรือผู้นั้น สมควรมีชื่อเป็นผู้เลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้น มีสิทธิยื่นคำร้องต่อนายอำเภอก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๗ วัน

๓. ในกรณีที่ผู้เลือกตั้งเป็นทหารประจำการ ทหารกองประจำการตำรวจ สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน หรือข้าราชการ และได้รับคำสั่งจากทางราชการให้ไปปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยหรือเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศนอกที่ดั่งปกติที่ตนมีภูมิลำเนา ถ้าผู้บังคับบัญชาของบุคคลดังกล่าวตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันหรือเทียบเท่าขึ้นไป เห็นว่าบุคคลดังกล่าวไม่อาจไปลงคะแนนเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งที่บุคคลนั้นมีสิทธิได้ ให้จัดทำบัญชีรายชื่อตามแบบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด และยื่นต่อนายอำเภอท้องที่ที่บุคคลดังกล่าว ปฏิบัติหน้าที่อยู่เพื่อให้ออกทะเบียนบ้าน

ชั่วคราวให้แก่บุคคลเหล่านั้น และเพิ่มชื่อบุคคลเหล่านั้นในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง โดยให้ยื่นบัญชีรายชื่อก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

๔. ผู้เลือกตั้งผู้ใดเห็นว่าบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งที่ได้ประกาศ มีชื่อ ผู้ซึ่งไม่มีสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเจ้าบ้านผู้ใดเห็นว่าในบัญชีเลือกตั้งปรากฏชื่อบุคคลใดว่าอยู่ในทะเบียนบ้านของตน โดยที่ผู้นั้นมิได้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านดังกล่าวจริง ผู้เลือกตั้งหรือเจ้าบ้านผู้นั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อนายอำเภอก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๗ วัน เพื่อให้ถอนชื่อผู้ซึ่งไม่มีสิทธิเลือกตั้งผู้นั้นออกจากบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งดังกล่าว

๕. การเปลี่ยนแปลงเขตของหน่วยเลือกตั้ง จะกระทำได้โดยประกาศก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน เว้นแต่ในกรณีฉุกเฉินจะประกาศเปลี่ยนแปลงเขตของหน่วยเลือกตั้ง หรือยุบ หรือรวมหน่วยเลือกตั้ง ก่อนวันเลือกตั้งน้อยกว่า ๑๕ วันก็ได้

๖. เมื่อได้ประกาศให้เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งใด ให้ นายอำเภอประกาศระบุที่เลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้งที่อยู่ในท้องที่ของตนไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน ก่อนวันเลือกตั้ง ประกาศของนายอำเภอดังกล่าวให้ปิด ณ ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเทศบาล ที่สาธารณะที่เห็นได้ง่าย และที่เลือกตั้งหรือบริเวณใกล้เคียงกับที่เลือกตั้ง ในกรณีฉุกเฉิน นายอำเภอจะประกาศเปลี่ยนแปลงที่เลือกตั้งของหน่วยเลือกตั้งเมื่อใดก็ได้

แก้ไขการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจคะแนน

ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๐ วัน ให้นายอำเภอแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจคะแนนอย่างน้อย ๗ คน และเจ้าหน้าที่คะแนนอย่างน้อยหนึ่งคนประจำทุกหน่วยเลือกตั้ง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๕

สรุปสาระสำคัญ

ของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิก

สภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๕

.....

แก้ไขหลักเกณฑ์การกำหนดเขตเลือกตั้ง

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ถือเกณฑ์จำนวนราษฎร แต่ละจังหวัดตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนปีที่มีการเลือกตั้ง

จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ไม่เกิน ๓ คนให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และจังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้เกิน ๓ คน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง โดยจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละ ๓ คน

ในกรณีที่แบ่งเขตเลือกตั้งในจังหวัดหนึ่งให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบ ๓ คนทุกเขตไม่ได้ ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็นเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละ ๓ คน เสียก่อน แต่เขตที่เหลือต้องไม่น้อยกว่าเขตละ ๒ คน

ในกรณีที่จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ๔ คน ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๒ เขต เขตหนึ่งให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒ คน

จังหวัดใดมีการแบ่งเขตเลือกตั้งกว่าหนึ่งเขต ต้องแบ่งพื้นที่ของเขตเลือกตั้งแต่ละเขตให้ติดต่อกัน และต้องจัดอัตราส่วนของจำนวนราษฎรกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในแต่ละเขตให้ใกล้เคียงกัน

ถ้าการเลือกตั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ให้กระทรวงมหาดไทยกำหนดจำนวนเขตเลือกตั้ง ในแต่ละจังหวัดและจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะทำการเลือกตั้ง ในแต่ละเขตเลือกตั้งรวมทั้งท้องที่ที่ประกอบเป็นเขตเลือกตั้งของแต่ละเขตเลือกตั้ง การกำหนดดังกล่าวนี้ให้กระทำโดยไม่ชักช้า

แก้ไขการสมัครรับเลือกตั้งและออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง

การสมัครรับเลือกตั้งผู้สมัครจะต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นคณะเท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในแต่ละ

เขตเลือกตั้ง และให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ไม่เกินจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น

แก้ไขเรื่องบัตรเลือกตั้งประเภทบัตรเสีย

บัตรเลือกตั้งต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นบัตรเสีย คือ

(๑) บัตรปลอม

(๒) บัตรที่ทำเครื่องหมายเลือกตั้งเกินจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น

(๓) บัตรที่มีได้ทำเครื่องหมายเลย

(๔) บัตรที่ปรากฏว่าได้พับซ้อนกันมากกว่าหนึ่งบัตร

(๕) บัตรที่มีเครื่องสั้กเกต หรือข้อความอื่นใดนอกจากที่กำหนดไว้ใน

กฎกระทรวง

(๖) บัตรที่ไม่อาจทราบได้ว่าลงคะแนนให้กับผู้สมัครของพรรคการเมืองคนใด

บัตรดังกล่าวให้กรรมการตรวจคะแนนสลักหลังว่า “เสีย” และให้กรรมการตรวจคะแนนไม่น้อยกว่า ๓ คน ลงลายมือชื่อกำกับไว้

ในการนับคะแนน หากปรากฏว่ามีบัตรเสีย ให้แยกบัตรเสียออกไว้เป็นส่วนหนึ่งและห้ามมิให้นับบัตรเสียเป็นคะแนนไม่ว่ากรณีใด

บัตรเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้เกิน ๑ คน และบัตรเลือกตั้งนั้นมีทั้งเครื่องหมายที่อาจทราบได้ว่าลงคะแนนให้กับผู้สมัครของพรรคการเมืองคนใดและที่ไม่อาจทราบได้ว่าลงคะแนนให้กับผู้สมัครของพรรคการเมืองคนใด ในกรณีนี้ให้ถือว่าเป็นบัตรเสียเฉพาะเครื่องหมายที่ไม่อาจทราบได้ว่าลงคะแนนให้กับผู้สมัครของพรรคการเมืองคนใดเท่านั้น และให้นับคะแนนเฉพาะเครื่องหมายที่อาจทราบได้ว่าลงคะแนนให้กับผู้สมัครของพรรคการเมืองคนใด บัตรเลือกตั้งนี้ให้กรรมการตรวจคะแนนสลักหลังว่า “เสียบางส่วน” โดยให้กรรมการตรวจคะแนนไม่น้อยกว่า ๓ คน ลงลายมือชื่อกำกับไว้ และให้แยกบัตรเสียบางส่วนนี้ออกไว้เป็นอีกส่วนหนึ่ง

แก้ไขข้อกำหนดหรือวิธีการได้มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ในเขตเลือกตั้งซึ่งมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้ ๑ คน ผู้สมัครของพรรคการเมืองใดได้คะแนนมากที่สุด ให้ผู้สมัครของพรรคการเมืองนั้นเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง ในกรณีที่คะแนนมากที่สุดเท่ากันให้ผู้สมัครของพรรคการเมืองซึ่งได้คะแนนเท่ากันจับสลากกันว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง

ในเขตเลือกตั้งซึ่งมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้มากกว่า ๑ คน ให้ผู้สมัครของพรรคการเมือง ซึ่งได้คะแนนมากตามลำดับลงมาตามจำนวนที่จะพึงมีการเลือกตั้งได้ เป็นผู้ได้รับเลือกตั้ง

ในกรณีที่มีผู้สมัครของพรรคการเมืองหลายคน ได้คะแนนเท่ากันจนเป็นเหตุให้ไม่สามารถเรียงลำดับผู้ได้รับเลือกตั้งได้ ให้ผู้สมัครที่ได้คะแนนเท่ากันนั้น จับสลากเพื่อให้ได้ผู้ได้รับเลือกตั้งครบจำนวนตามที่เขตเลือกตั้งนั้นจะพึงมีการเลือกตั้งได้

การจับสลากให้กระทำต่อหน้าผู้ว่าราชการจังหวัดตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๓)

พ.ศ. ๒๕๓๕

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ถูกตราขึ้นเนื่องจากพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ มีบทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ประกอบกับมีบทบัญญัติบางประการยังไม่เหมาะสม สมควรที่จะปรับปรุงเสียใหม่ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

โดยในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้มีสาระสำคัญที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

รัฐสภา (รัฐธรรมนูญมาตรา ๘๕) มี ๒ สภา คือ วุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร

วุฒิสภา (รัฐธรรมนูญมาตรา ๘๔) ประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๒๓๐ คน พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๖ ปี เมื่อครบ ๓ ปี ให้จับสลากออกกึ่งหนึ่ง และพระมหากษัตริย์จะทรงแต่งตั้งสมาชิกเท่าจำนวนที่ออกไปเข้าแทนที่ เมื่อครบ ๖ ปี สมาชิกส่วนที่เหลือจากการจับสลากต้องพ้นจากตำแหน่ง และมีการแต่งตั้งสมาชิกเท่าที่ต้องออกไปเข้ามาแทนที่ทุก ๓ ปี

สภาผู้แทนราษฎร (รัฐธรรมนูญมาตรา ๘๕) ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๓๖๐ คน ซึ่งราษฎรเลือกตั้งโดยคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละจังหวัดตามเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคน โดยเฉลี่ยจำนวนราษฎรทั้งประเทศตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรที่ประกาศในปีสุดท้ายก่อนที่มีการเลือกตั้ง

จังหวัดใดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิน ๓ คน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้งโดยให้แต่ละเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน ๓ คน แต่ไม่น้อยกว่า ๒ คน โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเลือกผู้สมัครได้เท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีในเขตเลือกตั้งนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี

สรุปสาระสำคัญ
ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๓๕

.....

เพิ่มเติมเรื่องหลักเกณฑ์การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑. บรรดาอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดในกรณีกรุงเทพมหานคร ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของปลัดกรุงเทพมหานคร และให้ถือว่าเป็น การปฏิบัติการแทนผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร

ในกรณีที่ปลัดกรุงเทพมหานครไม่ปฏิบัติตามนี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้มีอำนาจกล่าวโทษและให้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยแทนผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร

๒. จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ถ้าการเลือกตั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งทั่วไปให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาซึ่งเรื่องดังต่อไปนี้

๒.๑ จำนวนราษฎรโดยเฉลี่ยต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑ คน

๒.๒ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดพึงจะมี

๒.๓ จำนวนเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด และจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละเขต

๒.๔ จำนวนราษฎรของแต่ละเขตเลือกตั้ง และ

๒.๕ จำนวนอำเภอและตำบลรวมเป็นเขตเลือกตั้งแต่ละเขต”

๓. การกำหนดเขตเลือกตั้งให้ถือตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๓.๑ ให้กำหนดท้องที่ทั้งหมดของอำเภออยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน

๓.๒ ในกรณีที่ไม้อาจดำเนินการตาม ๓.๑ ได้ จะแยกตำบลของอำเภอหนึ่ง ไปรวมกับอีกเขตเลือกตั้งหนึ่งที่มีพื้นที่ติดต่อกันก็ได้ แต่ต้องไม่นำพื้นที่เพียงบางส่วนของตำบลหนึ่ง ไปรวมกับอีกเขตเลือกตั้งหนึ่ง

๔. เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและยุติธรรมให้ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๔.๑ ในกรณีข้าราชการการเมือง นายกเทศมนตรี นายกเมืองพัทยาหรือ เทศมนตรีกระทำการช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง ๑ พรรคการเมืองใดโดยมิชอบ ให้แจ้งต่อบุคคลดังกล่าวนั้นให้ยุติหรือระงับการกระทำใน ลักษณะดังกล่าว ถ้าไม่เชื่อฟังให้แจ้งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมาย

๔.๒ ในกรณีที่บุคคลมีพฤติการณ์ฝ่าฝืน หรือกระทำการช่วยเหลือหรือ สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง ๑ พรรคการเมืองใด ให้ส่งบุคคลซึ่ง กระทำการดังกล่าวข้างต้นไปประจำศาลากลางจังหวัดหรือที่ว่าการอำเภอ แล้วแต่กรณี ในระหว่างที่มีการดำเนินการตามข้อ ๔.๑ และ

๔.๓ แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง เพื่อพิจารณาการกระทำ ของบุคคลตาม ๔.๒ ถ้าปรากฏว่ามีมูลเป็นความผิด ให้ส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาของผู้นั้น เพื่อดำเนินการ ทางปกครองหรือทางวินัยหรือแจ้งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป ในการนี้ให้คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงมีอำนาจเรียกบุคคลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ กรณีความผิดดังกล่าวข้างต้นมาให้ถ้อย

๕. ในการสอบสวนคดีความผิดให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวน ให้เสร็จภายใน ๓๐ วันนับแต่วันได้รับร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ หรือได้รับแจ้งให้ ดำเนินการทางคดีอาญา ถ้าไม่สามารถดำเนินการให้เสร็จภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว ให้ขอขยายเวลาได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน

ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณี มีอำนาจสั่งการและควบคุม การสอบสวนคดีความผิดได้ตามที่กำหนดในข้อบังคับของกระทรวงมหาดไทย

แก้ไขคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีบิดาเป็นคนต่างด้าว

บุคคลผู้มีสัญชาติไทยซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวจะเป็นผู้สมัคร รับเลือกตั้งได้ ต้องมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ด้วย คือ

๑. เป็นผู้ได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนตามกำหนดเวลาและสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผนการศึกษาของชาติ หรือได้เข้าเรียนอยู่ในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาอื่นในประเทศตามกำหนดเวลาโดยตลอดไม่ว่าจะอยู่ในหรือนอกระบบโรงเรียนจนมีความรู้ตามที่กระทรวงศึกษาธิการเทียบเท่าหรือรับรองว่าเทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการหรือตามแผนการศึกษาของชาติ

๒. ได้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูงในประเทศตามหลักสูตรจนเป็นผู้สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

แก้ไขการสมัครรับเลือกตั้ง

๑. ในกรณีที่พรรคการเมืองใดส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งในเขตใด พรรคการเมืองนั้นต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งให้เท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น

๒. ผู้สมัครแต่ละพรรคการเมืองต้องยื่นใบสมัครด้วยตนเองต่อหน้าผู้ว่าราชการจังหวัดในกรณีที่จังหวัดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิน ๑ คนให้ยื่นเป็นคณะ ทั้งนี้ ตามชื่อหรือรายชื่อในหนังสือของหัวหน้าพรรคการเมืองที่มีถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ศาลากลางจังหวัดแห่งจังหวัดที่เขตเลือกตั้งที่ตนสมัครนั้นตั้งอยู่ภายในระยะเวลาที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา พร้อมกับหนังสือของหัวหน้าพรรคการเมืองรับรองว่าพรรคการเมืองนั้นส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดรวมกันไม่น้อยกว่า ๑๒๐ คน และค่าธรรมเนียมคนละ ๑๐,๐๐๐ บาท หลักฐานการสมัครและรูปถ่ายหรือรูปภาพที่พิมพ์ชัดเจนเหมือนรูปถ่ายของตนเอง ขนาดกว้างประมาณ ๘.๕ เซนติเมตร ยาวประมาณ ๑๓.๕ เซนติเมตร มีจำนวนตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนด และต้องปฏิบัติตามวิธีการเกี่ยวกับการสมัครรับเลือกตั้งที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับใบสมัครแล้ว ให้ลงบันทึกการรับใบสมัครไว้เป็นหลักฐานและออกใบรับให้แก่ผู้สมัครในวันนั้น และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตรวจสอบหลักฐานคุณสมบัติของผู้สมัคร และสอบสวนว่าผู้สมัครจะสมัครรับเลือกตั้งได้หรือไม่ให้เสร็จภายใน ๗ วันนับแต่วันปิดการรับสมัคร ถ้าได้ ก็ให้ประกาศรับสมัครไว้ ณ ศาลากลางจังหวัดและให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งสำเนาหนังสือของหัวหน้าพรรคการเมือง

ซึ่งรับรองการสมัครรับเลือกตั้งไปให้กระทรวงมหาดไทยทราบ และแจ้งการรับสมัคร หรือไม่รับสมัครให้ผู้สมัครและพรรคการเมืองทราบโดยเร็ว

ในประกาศรับสมัคร ให้มีชื่อผู้สมัครและเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัคร อันประกอบด้วยเลขหมายประจำตัวผู้สมัครและจำนวนจุดเท่ากับเลขหมายซึ่งจะใช้ในการลงคะแนนและรูปผู้สมัคร ทั้งนี้ ให้ปิดไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอและที่เลือกตั้งหรือบริเวณใกล้เคียงกับที่เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งซึ่งผู้นั้นสมัครโดยเร็ว วิธีการให้เลขหมายประจำตัวผู้สมัครให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ถ้าพรรคการเมืองใดส่งผู้สมัครน้อยกว่า ๑๒๐ คน ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศถอนการสมัครรับเลือกตั้งของสมาชิกพรรคการเมืองนั้น

ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งของผู้สมัคร

ผู้สมัครแต่ละคนจะใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งหมดเกิน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ไม่ได้ ทั้งนี้ ไม่รวมค่าธรรมเนียมการสมัคร

ข้อกำหนดเขตหน่วยเลือกตั้ง

ตามปกติให้ใช้เขตหมู่บ้านหนึ่งเป็นหน่วยเลือกตั้งหน่วยหนึ่ง ในกรณีที่หมู่บ้านใดมีผู้เลือกตั้งจำนวนน้อยจะให้รวมหมู่บ้านตั้งแต่สองหมู่บ้านเป็นหน่วยเลือกตั้งหน่วยหนึ่งก็ได้ สำหรับในเขตเทศบาล เขตกรุงเทพมหานคร เขตสุขาภิบาลหรือเขตชุมชนหนาแน่น ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจกำหนดให้ใช้แนวถนน ตรอก ซอย คลอง หรือแม่น้ำ แทนเขตหมู่บ้านเป็นเขตของหน่วยเลือกตั้งได้

ให้ถือเกณฑ์จำนวนผู้เลือกตั้งหน่วยละ ๘๐๐ คนเป็นประมาณ ในกรณีที่ มีผู้เลือกตั้งเกิน ๑,๒๐๐ คน ให้เพิ่มหน่วยเลือกตั้งขึ้นอีก ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นว่าไม่เป็นการสะดวกหรือไม่ปลอดภัยในการไปลงคะแนนของผู้เลือกตั้ง จะกำหนดหน่วยเลือกตั้งเพิ่มขึ้นโดยไม่คำนึงถึงจำนวนผู้เลือกตั้งก็ได้

กลุ่มงานบริการวิชาการ ๒

สำนักวิชาการ

แก้ไขข้อห้ามบุคคลบางจำพวกเป็นกรรมการตรวจคะแนน

ห้ามมิให้แต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาท้องถิ่น ข้าราชการ การเมือง นายกเทศมนตรี นายกเมืองพัทยา เทศมนตรี กรรมการสุขาภิบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหรือผู้สมัครเป็นกรรมการตรวจคะแนน

แก้ไขวิธีการลงคะแนน

๑. ผู้เลือกตั้งผู้ใดรับบัตรเลือกตั้งเพื่อลงคะแนนแล้ว ถ้าไม่ประสงค์จะลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครคนใดเลย ให้ทำเครื่องหมายกากบาทลงในช่อง “ไม่ลงคะแนน” ในคูหาลงคะแนน แล้วนำบัตรเลือกตั้งนั้นไปมอบแก่กรรมการตรวจคะแนนเพื่อใส่ลงในหีบบัตรเลือกตั้งต่อหน้าตน

๒. บัตรเลือกตั้งที่มีการทำเครื่องหมายลงในช่อง “ไม่ลงคะแนน” ไม่ให้ถือว่าเป็นบัตรเสีย เว้นแต่ถ้ามีการทำเครื่องหมายลงคะแนนให้กับผู้สมัคร รับเลือกตั้งคนใดไว้ด้วย ให้ถือว่าเป็นบัตรเสีย

ในการนับคะแนน หากปรากฏว่ามีบัตรที่มีการทำเครื่องหมายลงในช่อง “ไม่ลงคะแนน” และมีใช่เป็นบัตรเสีย ให้แยกบัตรดังกล่าวออกไว้เป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากบัตรเสีย และห้ามมิให้นับบัตรนั้นเป็นคะแนนของผู้สมัคร และให้ประกาศจำนวนบัตรดังกล่าวไว้ที่หน่วยลงคะแนนด้วย

๓. ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำความด้วยประการใดให้บัตรเลือกตั้งชำรุดหรือเสียหาย หรือให้เป็นบัตรเสีย

๔. ห้ามมิให้ผู้ใด

๔.๑ กระทำความด้วยประการใด ๆ แก่บัตรเลือกตั้งที่เป็นบัตรเสียให้เป็นบัตรที่ใช้ได้

๔.๒ กระทำความด้วยประการใด ๆ แก่บัตรเลือกตั้งที่ได้ทำเครื่องหมายลงคะแนนแล้วเป็นบัตรเสีย

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๘

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๘ ถูกตราขึ้นเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ มาตรา ๑๐๖ ได้บัญญัติให้กำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละจังหวัดจะพึงมีตามเกณฑ์จำนวนราษฎรแต่ละจังหวัด ๑๕๐,๐๐๐ คนต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑ คน แทนการให้กำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะพึงมีตามเกณฑ์จำนวนราษฎรต่อสมาชิก ๑ คน โดยเฉลี่ยจำนวนราษฎรทั้งประเทศด้วยจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๓๖๐ คน และมาตรา ๑๑๒ ได้บัญญัติให้พรรคการเมืองส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งได้คณะเดียวในเขตเลือกตั้ง ๑ เขต และต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดรวมกันไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่จะพึงมีในการเลือกตั้งครั้งนั้น ประกอบกับมาตรา ๑๐๕ ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในส่วนที่เกี่ยวกับอายุ โดยบัญญัติให้ผู้มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้งเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง นอกจากนี้มาตรา ๑๑๗ และมาตรา ๑๑๘ ยังได้กำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการทั่วไปในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง และในกรณีที่มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรเสียใหม่ โดยกำหนดระยะเวลาที่จะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปให้รวดเร็วยิ่งขึ้น สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ในส่วนที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และโดยที่เป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจจะหลีกเลี่ยงได้เพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศจึงจำเป็นต้องตราพระราชกำหนดนี้

กลุ่มงานบริการวิชาการ ๒
สำนักวิชาการ

สรุปสาระสำคัญ

ของพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

พ.ศ. ๒๕๒๒ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๘

.....

แก้ไขเกณฑ์การคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เกณฑ์การคำนวณจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ถ้าการเลือกตั้งนั้นเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ประกาศในราชกิจจานุเบกษาซึ่งเรื่องดังต่อไปนี้

- (๑) จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่จะพึงมีในการเลือกตั้งครั้งนั้น
- (๒) จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แต่ละจังหวัดจะพึงมี
- (๓) จำนวนเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด และจำนวนสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎรของแต่ละเขต

- (๔) จำนวนราษฎรของแต่ละเขตเลือกตั้ง และ
- (๕) จำนวนอำเภอและตำบลรวมเป็นเขตเลือกตั้งแต่ละเขต

แก้ไขการส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งในเขตต่าง ๆ

ในกรณีที่พรรคการเมืองใดส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้ง ในเขตใด พรรคการเมืองนั้นต้องส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งให้ครบจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะพึงมีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น และจะส่งได้คณะเดียวในเขตเลือกตั้ง ๑ เขต

แก้ไขการยื่นใบสมัครของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ผู้สมัครแต่ละพรรคการเมืองต้องยื่นใบสมัครด้วยตนเองต่อหน้าผู้ว่าราชการจังหวัด ในกรณีที่จังหวัดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิน ๑ คนให้ยื่นเป็นคณะ ทั้งนี้ ตามชื่อหรือรายชื่อในหนังสือของหัวหน้าพรรคการเมืองที่มีถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ณ ศาลากลางจังหวัดแห่งจังหวัดที่เขตเลือกตั้งที่ตนสมัครนั้นตั้งอยู่ภายในระยะเวลาที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา พร้อมกับหนังสือของหัวหน้า พรรคการเมืองรับรองว่า พรรคการเมืองนั้น ส่งสมาชิกเข้าสมัครรับเลือกตั้งทั้งหมดรวมกันไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๔

ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่จะพึงมีในการเลือกตั้งครั้งนั้น และค่าธรรมเนียมคนละ ๑๐,๐๐๐ บาท หลักฐานการสมัครและรูปถ่ายหรือรูปภาพที่พิมพ์ชัดเจนเหมือนรูปถ่ายของตนเอง ขนาดกว้างประมาณ ๘.๕ เซนติเมตร ยาวประมาณ ๑๓.๕ เซนติเมตร มีจำนวนตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดกำหนด และต้องปฏิบัติตามวิธีการเกี่ยวกับการสมัครรับเลือกตั้งที่กำหนดในกฎกระทรวง

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับใบสมัครแล้ว ให้ลงบันทึกการรับใบสมัครไว้เป็นหลักฐานและออกใบรับให้แก่ผู้สมัครในวันนั้น และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตรวจสอบหลักฐานคุณสมบัติของผู้สมัคร และสอบสวนว่าผู้สมัครจะสมัครรับเลือกตั้งได้หรือไม่ ให้เสร็จภายใน ๗ วันนับแต่วันปิดการรับสมัคร ถ้าได้ก็ให้ประกาศรับสมัครไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด และให้ ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งสำเนาหนังสือของหัวหน้าพรรคการเมืองซึ่งรับรองการสมัครรับเลือกตั้งไปให้กระทรวงมหาดไทยทราบ และแจ้งการรับสมัครหรือไม่รับสมัครให้ผู้สมัครและพรรคการเมืองทราบโดยเร็ว

การประกาศ ให้มีชื่อผู้สมัครและเครื่องหมายประจำตัวผู้สมัครอันประกอบด้วยเลขหมายประจำตัวผู้สมัครและจำนวนจุดเท่ากับเลขหมายซึ่งจะใช้ในการลงคะแนนและรูปผู้สมัคร ทั้งนี้ ให้ปิดไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ และที่เลือกตั้งหรือบริเวณใกล้เคียงกับที่เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งซึ่งผู้นั้นสมัครโดยเร็ว วิธีการให้เลขหมายประจำตัวผู้สมัครให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่เป็น การเลือกตั้งทั่วไป ถ้าพรรคการเมืองใดส่งผู้สมัครน้อยกว่า ๑ ใน ๔ ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดที่จะพึงมีในการเลือกตั้งครั้งนั้น ให้กระทรวงมหาดไทยประกาศถอนการสมัครรับเลือกตั้งของสมาชิกพรรคการเมืองนั้น

แก้ไขหลักเกณฑ์การตรวจสอบผู้เลือกตั้งที่มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ

ในการคัดเลือกรายชื่อผู้เลือกตั้ง ถ้าปรากฏว่ามีบุคคลสัญชาติไทยผู้ใดได้สัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติ และมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคม ของปีที่มีการเลือกตั้ง ให้เป็นหน้าที่ของนายอำเภอหรือเทศบาล แล้วแต่กรณี ทำการตรวจสอบว่า บุคคลนั้นเป็นผู้เลือกตั้งหรือไม่ ถ้าเป็นก็ให้บันทึกไว้เป็นหลักฐานและคัดชื่อลงในบัญชีรายชื่อ ผู้เลือกตั้ง ในกรณีมีความจำเป็นต้องสอบถามบุคคลดังกล่าวให้

นายอำเภอหรือเทศบาล แล้วแต่กรณี ส่งเจ้าหน้าที่ไปสอบถามบุคคลนั้น ณ ที่บ้านที่ปรากฏตามทะเบียน

แก้ไขคุณสมบัติของกรรมการตรวจคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้ง

กรรมการตรวจคะแนนประจำหน่วยเลือกตั้งแต่ละหน่วยให้แต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม และเป็นผู้ที่พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิก เข้าสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเสนอชื่อต่อนายอำเภอก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๐ วัน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ถูกตราขึ้นเนื่องจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ บัญญัติให้หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้ง หลักเกณฑ์เงื่อนไข และวิธีการของรัฐในการสนับสนุนการเลือกตั้ง การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้ง การอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้งและการเสียสิทธิเลือกตั้ง เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

โดยในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวนี้มีสาระสำคัญที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ดังนี้

รัฐสภา (รัฐธรรมนูญมาตรา ๕๐) มี ๒ สภา คือ สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา
สภาผู้แทนราษฎร (รัฐธรรมนูญมาตรา ๕๘) ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๕๐๐ คน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี โดยเป็นสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๑๐๐ คน และสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๔๐๐ คน

- การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนเลือกบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่พรรคการเมืองจัดทำขึ้น โดยให้เลือกบัญชีรายชื่อใดบัญชีรายชื่อหนึ่งเพียงบัญชีเดียว และให้ถือเขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง

สำหรับบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น ให้พรรคการเมืองจัดทำขึ้น พรรคการเมืองละหนึ่งบัญชีไม่เกินบัญชีละ ๑๐๐ คน บัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใดได้คะแนนเสียงน้อยกว่าร้อยละ ๕ ของจำนวนคะแนนเสียงรวมทั้งประเทศให้ถือว่าไม่มีผู้ใดในบัญชีนั้นได้รับเลือกตั้ง และมีให้นำคะแนนเสียงดังกล่าวมารวมคำนวณเพื่อหาสัดส่วนจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

- การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เขตละ ๑ คน จังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน ๑ คน ให้ถือเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งและจังหวัดใดมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิน ๑ คน ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็น

เขตเลือกตั้งมีจำนวนเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมี โดยจัดให้แต่ละเขตเลือกตั้งมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑ คน

วุฒิสภา (รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๒๑) ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวน ๒๐๐ คน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๖ ปี การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาให้ใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภามีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นได้ ๑ คน ในกรณีที่จังหวัดใดมีสมาชิกวุฒิสภาได้มากกว่า ๑ คน ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้คะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับจนครบจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีได้ในจังหวัดนั้นเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง

นอกจากนี้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ยังได้มีการออกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยมีสาระสำคัญในมาตรา ๖๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และถ้าบุคคลใดไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ ฉะนั้น เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งทุกคนต้องไปปฏิบัติหน้าที่ในการไปเลือกตั้ง สมควรกำหนดมาตรการบังคับให้เกิดผลแก่การที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะไม่ละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ โดยการตัดสิทธิบางประการที่จะพึงมีสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑

สรุปสาระสำคัญ

**ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑**

๑. การยกเลิกกฎหมายอื่น

ยกเลิกพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ และพระราชบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมทุกฉบับ กรณีที่กฎหมายอื่นใดที่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้แทน

๒. บทบังคับภาคเอกชน

นายจ้างต้องให้ลูกจ้างไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

๓. บทบังคับหน่วยงานรัฐและรัฐวิสาหกิจ

ผู้บังคับบัญชาต้องให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

๔. หลักการลงคะแนนโดยลับ

ผู้เลือกตั้งไม่ต้องเปิดเผยการใช้สิทธิของตน

๕. ห้ามหาเสียง, สันนิษฐานหรือขัดขวางการเลือกตั้ง

ห้ามหาเสียงหรือกระทำการอันเป็นอุปสรรคแก่การเลือกตั้งหรือจำหน่าย
สุราตั้งแต่เวลา ๑๘.๐๐ นาฬิกาของวันก่อนการเลือกตั้งจนถึงสิ้นสุดวันเลือกตั้ง

๖. ห้ามพนันขันต่อเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

ห้ามมิให้ผู้ใดเล่นหรือจัดให้มีการเล่นพนันขันต่อเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

๗. ห้ามผู้มีได้สัญชาติไทยเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง

ห้ามผู้มีได้มีสัญชาติไทยเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งเว้นแต่เป็นการประกอบ
อาชีพโดยสุจริตหรือเป็นการช่วยราชการ

๘. ห้ามเจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจโดยมิชอบ

ห้ามเจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจโดยมิชอบกระทำการเป็นคุณหรือโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

๙. อำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้ง

ให้เจ้าหน้าที่รัฐยุติการกระทำอันเป็นคุณเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมือง

ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐนี้ใช้อำนาจโดยมิชอบเกี่ยวกับการเลือกตั้งพ้นจากตำแหน่งเป็นการชั่วคราว

สอบสวนดำเนินการทางวินัย

เจ้าหน้าที่รัฐต้องให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๑๐. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๕

๑๑. การกำหนดเขตเลือกตั้ง ส.ส. แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

ให้กำหนดท้องที่ทั้งหมดของอำเภอหนึ่งอยู่ในเขตเลือกตั้งเดียวกัน ในกรณีที่ไม้อาจดำเนินการได้จะแยกตำบลหนึ่งทั้งตำบลของอำเภอหนึ่งไปรวมกับอีกเขตเลือกตั้งหนึ่งได้

๑๒. ให้ประกาศแบ่งเขตเลือกตั้งทุกปี

หลังจากกระทรวงมหาดไทยประกาศจำนวนราษฎรในแต่ละปีแล้ว ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวนราษฎรและผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งเป็นการล่วงหน้าทันที

๑๓. กรณีมีผู้สมัครแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพียงคนเดียว

ให้ผู้นั้นได้รับเลือกโดยไม่ต้องลงคะแนน โดยให้ลงคะแนน แต่เฉพาะการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อเท่านั้น

๑๔. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต

บัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๒

๑๕. ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ และมาตรา ๑๐๖

๑๖. ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง

เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๗ และมาตรา ๑๐๘

๑๗. ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะสมัครได้เพียงประเภทเดียว เขตเดียวหรือบัญชีเดียว

ให้ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัครเลือกตั้งในประเภทบัญชีรายชื่อหรือประเภทแบ่งเขตเลือกตั้งได้เพียงประเภทเดียวเท่านั้น และจะต้องมีรายชื่ออยู่ในเขตเลือกตั้งเพียงเขตเดียว หรือมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อเพียงบัญชีเดียวเท่านั้น

๑๘. ค่าสมัคร

ค่าสมัครรับเลือกตั้งหนึ่งหมื่นบาท และเงินประกันการสมัครห้าหมื่นบาท

๑๙. การหาเสียงทางวิทยุโทรทัศน์

ให้รัฐเท่านั้นที่จัดสรรเวลาออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ให้แก่พรรคการเมือง โดยที่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมืองหรือบุคคลอื่นนอกจากรัฐจะกระทำมิได้

๒๐. การคืนเงินค่าสมัคร

ค่าสมัครเป็นของรัฐ ส่วนเงินประกันจะคืนเมื่อผู้สมัครได้รับคะแนนเสียงเกินกว่าร้อยละห้าของผู้มาลงคะแนนในเขตเลือกตั้ง

๒๑. ร้องคัดค้านเพื่อขอเพิ่มชื่อผู้สมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

ให้ผู้สมัครที่ไม่มีรายชื่อเป็นผู้สมัครร้องคัดค้านต่อศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจหรือศาลแพ่งสำหรับเขตเลือกตั้งในกรุงเทพมหานคร ภายใน ๗ วัน นับจากวันประกาศโดยไม่เสียค่าธรรมเนียม คำสั่งศาลให้เป็นที่สุดในกรณีที่ศาลสั่งให้รับสมัครให้คณะกรรมการการเลือกตั้งปฏิบัติตามคำสั่งศาล

๒๒. สมัครซ้ำทั้งแบบแบ่งเขตและแบบรายชื่อ

ให้ถือว่าผู้นั้นไม่มีสิทธิได้รับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ

๒๓. การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง

ให้กรรมการการเลือกตั้งหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้งไว้ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ที่สังเกตเห็นได้ง่าย ก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน และให้จัดทำและแก้ไขบัญชีรายชื่อนี้ทุกปีแล้วปิดประกาศไว้ ภายในวันที่ ๓๐ เมษายน

๒๔. ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือเจ้าบ้านผู้ใด ถ้าเห็นว่าตนหรือผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไม่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีผู้เลือกตั้ง มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือผู้ได้รับมอบหมายก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๗ วัน ถ้าคณะกรรมการการเลือกตั้งหรือผู้ได้รับมอบหมายเห็นว่าผู้ร้องสิทธิเลือกตั้ง ก็ให้เติมชื่อในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง แต่ถ้าเห็นว่าไม่มีสิทธิเลือกตั้ง ก็ให้ยกคำร้องพร้อมแสดงเหตุผลแจ้งให้ผู้ร้องทราบภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่รับคำร้อง

๒๕. การอุทธรณ์ขอเพิ่มชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ผู้ที่ถูกคณะกรรมการการเลือกตั้งยกคำร้องเพิ่มชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดที่ตนภูมิลำเนา ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับการแจ้งการยกคำร้องนั้น เพื่อให้ศาลวินิจฉัยการเพิ่มชื่อดังกล่าว คำสั่งศาลให้เป็นที่สุด หากศาลสั่งให้เพิ่มชื่อ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการตามคำสั่งศาลโดยเร็ว

๒๖. การย้ายที่อยู่ภายหลังประกาศกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้ง

ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งดำเนินการแจ้งย้ายที่อยู่ด้วยตนเอง

๒๗. การถอนรายชื่อผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งออกจากทะเบียนบ้าน

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดเห็นว่ามิใช่ชื่อผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งอยู่ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งหรือเจ้าบ้านผู้ใด เห็นว่ามีชื่อผู้นั้นอยู่ในทะเบียนบ้านตนโดยที่มิได้มีชื่ออยู่จริง มีสิทธิร้องขอต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ถอนชื่อผู้นั้นออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยกคำร้องหรือมีคำสั่งถอนชื่อผู้นั้นแล้วแต่กรณี

๒๘. ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง

ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งต้องไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด ทั้งนี้ ไม่รวมค่าสมัครและเงินประกันการสมัคร

๒๙. การใช้จ่าย

ให้จ่ายได้ตามค่าใช้จ่ายที่กำหนดในประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๓๐. การยื่นรายการค่าใช้จ่ายที่ได้ใช้จ่ายเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

ต้องยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ภายใน ๕๐ วัน หลังจากวันประกาศผลการเลือกตั้ง และให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีอำนาจตรวจสอบค่าใช้จ่ายดังกล่าว

๓๑. ห้ามกระทำการหาเสียงบางประการ

ห้ามให้สัญญาว่าจะให้ทรัพย์สินแก่ผู้ใด หรือสมาคม วัด สถาบันการศึกษา หรือหาเสียงโดยการจัดให้มีมหรสพ หรือทำสิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์ ไม่ว่าจะ เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือไม่ และห้ามเลี้ยงหรือรับจัดเลี้ยงผู้ใด

๓๒. การจัดยานพาหนะรับ-ส่ง

ห้ามมิให้จัดยานพาหนะรับ-ส่งผู้เลือกตั้งไปยังหรือกลับจากที่เลือกตั้ง

๓๓. การสนับสนุนการเลือกตั้ง

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ดำเนินการเฉพาะตามที่กฎหมายกำหนดแต่เพียงผู้เดียว

๓๔. การกำหนดหน่วยเลือกตั้ง

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้กำหนด โดยใช้เกณฑ์ ๘๐๐ คน/หน่วยเลือกตั้งเป็นประมาณ ในกรณีที่มีการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ จะกำหนดให้มีการลงคะแนนนอกหน่วยเลือกตั้งก็ได้

๓๕. การแต่งตั้งผู้ดำเนินการเลือกตั้ง

คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้แต่งตั้งเจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง และคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งอย่างน้อย ๗ คน ประจำทุกหน่วยเลือกตั้ง

๓๖. ประธานคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจะเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธาน โดยเลือกก่อนเวลาเปิดการรับลงคะแนนครึ่งชั่วโมง

๓๗. กรรมการตรวจคะแนน

พรรคการเมืองอาจจะเสนอชื่อผู้ที่มีสัญชาติไทยที่มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งมีความประพฤติดี อ่านเขียนหนังสือไทยได้เป็นกรรมการตรวจคะแนนได้ไม่เกินหน่วยเลือกตั้งปีละ ๑ คน

๓๘. การรักษาความสงบบริเวณที่เลือกตั้ง

ให้เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งและผู้ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งแต่งตั้งตามพระราชบัญญัตินี้เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งมีอำนาจรักษาความสงบเรียบร้อยในที่เลือกตั้ง

๓๙. บัตร หีบ และลงคะแนนเลือกตั้ง

ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

๔๐. เวลาเปิดและปิดการลงคะแนน

ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

๔๑. การทักท้วงผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนน

ให้คณะกรรมการประจำหน่วยการเลือกตั้งมีอำนาจวินิจฉัยว่าผู้ถูกทักท้วงหรือผู้ถูกสงสัยมีสิทธิมาลงคะแนนหรือไม่ คำชี้ขาดนี้ให้ถือเป็นที่สุด

๔๒. ผู้ไม่ไปใช้สิทธิโดยไม่แจ้งเหตุอันควร

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเปิดเผยรายชื่อต่อสาธารณชน และจำหน่ายชื่อผู้นั้นออกจากบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่จัดทำขึ้น เพื่อการเลือกตั้งครั้งถัดไปครั้งเดียว เว้นแต่ผู้นั้นได้ขอเพิ่มชื่อก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน

๔๓. การใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิที่อยู่นอกเขตเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง

ต้องแจ้งความจำนงล่วงหน้า

๔๔. การนับคะแนน

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดสถานที่ว่างหีบบัตร เพื่อการนับคะแนน โดยต้องนำบัตรเลือกตั้งมารวมกัน เพื่อมิให้ผู้ว่ามาจากหน่วยเลือกตั้งใด และการนับต้องเปิดเผยมีผู้สมัคร ผู้แทนผู้สมัครหรือผู้แทนพรรคการเมืองอยู่ในที่ที่เป็นการนับคะแนน

๔๕. ผู้ได้รับเลือกตั้งจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต

ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนมากที่สุดเป็นผู้ได้รับการเลือกตั้ง ในกรณีที่มีคะแนนเท่ากันให้ตัดสินโดยวิธีการจับสลาก

๔๖. การคำนวณหาผู้ที่ได้รับเลือกตั้งจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ

ใช้ระบบสัดส่วนตามคะแนนเสียงที่ได้รับรวมทั้งประเทศของแต่ละพรรค

๔๗. เกณฑ์จำนวนราษฎรกับสมาชิกวุฒิสภา

เป็นไปตามหลักการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ และมาตรา ๑๒๒

๔๘. ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

เป็นไปตามหลักการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๔, มาตรา ๑๒๕ และมาตรา ๑๒๖

๔๙. การลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

ให้ผู้เลือกตั้งมีสิทธิลงคะแนนเลือกผู้สมัครในจังหวัดได้เพียง ๑ คน โดยการลงคะแนนเลือกตั้งให้เป็นไปตามประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๕๐. ผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ประกาศเป็นรายจังหวัดโดยให้ผู้ที่ได้รับคะแนนสูงสุดเรียงตามลำดับเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งจนครบจำนวนที่แต่ละจังหวัดจะมีสมาชิกวุฒิสภาได้

๕๑. การช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

ห้ามมิให้ผู้ใดหรือพรรคการเมืองใด ช่วยเหลือและสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา นอกเหนือจากที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

๕๒. ห้ามผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาหาเสียง

ห้ามมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาหาเสียงและใช้จ่ายเงินเพื่อการเลือกตั้ง เว้นแต่เป็นการแนะนำตัวผู้สมัคร

๕๓. การคัดค้านการเลือกตั้ง

ก่อนหรือหลังมีการประกาศผลการเลือกตั้งผู้ใดมีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้สมัครในเขตเลือกตั้งนั้น หรือพรรคการเมืองเห็นว่าการที่บุคคลใดได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ในเขตเลือกตั้งนั้นหรือได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามบัญชีรายชื่อเป็นไปโดยมิชอบ มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๕๔. การพิจารณาคัดค้าน

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาวินิจฉัยให้มีคำสั่งเลือกตั้งใหม่หรือยกคำร้องคัดค้านแล้วแต่กรณี ในการวินิจฉัยที่ให้มีการเลือกตั้งใหม่นี้ ต้องเป็นมติเอกฉันท์

๕๕. กรณีให้เลือกตั้งใหม่

เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่งให้เลือกตั้งใหม่ ให้ถือว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งถูกคัดค้านนั้น ขาดจากสมาชิกภาพ ตั้งแต่วันที่ มีคำสั่ง และให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้นภายใน ๔๕ วัน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ๒๕๔๒

สรุปสาระสำคัญ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีสาระสำคัญ คือให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ และให้ใช้ความใหม่แทน ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ

ในกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมีได้แจ้งเหตุการณไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้น หรือแจ้งเหตุแล้วแต่เหตุนั้นมีเหตุอันสมควรให้ผู้นั้นเสียสิทธิดังต่อไปนี้

๑. สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้รัฐสภาพิจารณากฎหมาย
๒. สิทธิออกเสียงประชามติ
๓. สิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง
๔. สิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้ง

อนึ่ง การเสียสิทธิดังกล่าว ให้มีกำหนดเวลาห้าปีนับแต่วันเลือกตั้งครั้งที่ ผู้
นั้นไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

เอกสารอ้างอิง

คณะอนุกรรมการจัดทำหนังสือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ., **สรรสารรัฐธรรมนูญไทย.**
กรุงเทพมหานคร ; สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๔๘.

พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระหว่างเวลาที่ใช้บทบัญญัติ
เฉพาะกาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕., ราชกิจจานุเบกษา,
๒๑ ธันวาคม ๒๔๗๕ ., เล่ม ๔๙ ; หน้า ๕๕๔.

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๖., ราชกิจจานุเบกษา,
๑๔ มิถุนายน ๒๔๗๖ ., เล่ม ๕๐ ; หน้า ๓๓๗.

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๖ ฉบับที่ ๒ .,
ราชกิจจานุเบกษา, ๑๒ สิงหาคม ๒๔๗๖ ., เล่ม ๕๐ ; หน้า ๔๓๕.

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๗๕.,
ราชกิจจานุเบกษา, ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๗๕ ., เล่ม ๕๓ ; หน้า ๕๗๐.

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนให้ใช้ไปพลางก่อน พ.ศ. ๒๔๕๐ ., ราชกิจจานุเบกษา,
๒๐ พฤษภาคม ๒๔๕๐ ., ตอนที่ ๒๓ เล่ม ๖๔ ; หน้า ๓๘๖.

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๕๐ ., ราชกิจจานุเบกษา, ๕ ธันวาคม ๒๔๕๐ .,
ตอนที่ ๖๐ เล่ม ๖๔ ; หน้า ๗๒๓.

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๕๔ ., ราชกิจจานุเบกษา, ๒๔ ธันวาคม ๒๔๕๔ .,
ตอนที่ ๗๗ เล่ม ๖๘ ; หน้า ๔ (ฉบับพิเศษ).

พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๕๕ ., ราชกิจจานุเบกษา, ๑๕ สิงหาคม ๒๔๕๕ .,
ตอนที่ ๕๑ เล่ม ๖๙ ; หน้า ๙๕๐.

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๕๕ ., ราชกิจจานุเบกษา,
๑๐ มีนาคม ๒๔๕๕ ., ตอนที่ ๒๑ เล่ม ๗๓ ; หน้า ๒๓๕.

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๕๕ ., ราชกิจจานุเบกษา,
๔ กันยายน ๒๔๕๕ ., ตอนที่ ๗๑ เล่ม ๗๓ ; หน้า ๕๖๕.

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๐๐ ., ราชกิจจานุเบกษา,
๒๑ ตุลาคม ๒๕๐๐ ., ตอนที่ ๘๕ เล่ม ๗๔ ; หน้า ๑ (ฉบับพิเศษ).

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๕๑๑ ., ราชกิจจานุเบกษา,
๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๑ ., ตอนที่ ๑๐๓ เล่ม ๘๕ ; หน้า ๑ (ฉบับพิเศษ).

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๗ ., ราชกิจจานุเบกษา,
๕ ตุลาคม ๒๕๑๗ ., ตอนที่ ๑๖๗ เล่ม ๙๑ ; หน้า ๑ (ฉบับพิเศษ).

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๗ ., ราชกิจจานุเบกษา,
๖ พฤศจิกายน ๒๕๑๗ ., ตอนที่ ๑๘๖ เล่ม ๙๑ ; หน้า ๑ (ฉบับพิเศษ).

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ ., ราชกิจจานุเบกษา,
๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒ ., ตอนที่ ๑๒ เล่ม ๙๖ ; หน้า ๑ (ฉบับพิเศษ).

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ ., ราชกิจจานุเบกษา,
๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๓ ., ตอนที่ ๑๕ เล่ม ๙๗ ; หน้า ๑ (ฉบับพิเศษ).

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒
พ.ศ. ๒๕๒๖ ., ราชกิจจานุเบกษา, ๑๕ มีนาคม ๒๕๒๖ ., ตอนที่ ๓๕ เล่ม ๑๐๐ ;
หน้า ๑ (ฉบับพิเศษ).

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๕ ., ราชกิจจานุเบกษา, ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๒๕ ., ตอนที่ ๘๓
เล่ม ๑๐๓ ; หน้า ๑ (ฉบับพิเศษ).

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ., ราชกิจจานุเบกษา,
๑๕ มกราคม ๒๕๓๕ ., ตอนที่ ๓ เล่ม ๑๐๘ ; หน้า ๘.

พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒
(ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๘ ., ราชกิจจานุเบกษา, ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๘ ., ตอนที่ ๑๘ ก
เล่ม ๑๑๒ ; หน้า ๓.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา
พ.ศ. ๒๕๔๑ ., ราชกิจจานุเบกษา, ๘ มิถุนายน ๒๕๔๑ ., ตอนที่ ๓๕ ก เล่ม ๑๑๕ ;
หน้า ๓๘.

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๒ ., ราชกิจจานุเบกษา, ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๒., ตอนที่ ๑๑๔ ก
เล่ม ๑๑๖ ; หน้า ๔๕.

ยุวรัตน์ กมลเวช และคณะ., “แนวทางการร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา และแนวทางการร่างกฎหมายประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง” รายงานการวิจัยเสนอต่อสำนักงาน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร : ๒๕๔๐.

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ., สมัยวิสามัญ ครั้งที่ ๓ ปี ๒๕๔๐.,
อ.พ.ที่ ๕ ; ๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๐.

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.,
สมัยสามัญทั่วไป ครั้งที่ ๑ ปี ๒๕๔๑ ., อ.พ.ที่ ๒๗ ; ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๒

